

LucAs—Architectuurboek #1 De Eugeen-Tanja Selectie LucAs—Architecturebook #1 The Eugeen-Tanja Selection

INDEX

Proloog	II / V	Prologue
School	I	School
Het plezier van het maken	VII	The pleasure of making!
Architecture is a Cognitive Craft	IV	Architecture is a Cognitive Craft
Epiloog: tanja eugeen lucas	VI / IX	Epilogue: tanja eugeen lucas

ARCHITECTUURPROJECTEN/ ARCHITECTURE PROJECTS

STUDENTEN / STUDENTS:

Job Borgonjon	p. 76
Kobe De Greef	p. 10
Aäron De Leeuw	p. 21
Catherine Denayer	p. 07
Charlotte Deneve	p. 22
Timothy Ghysaert	p. 04
Hendrik Haeyaert	p. 16
Rieke Vancaeyzeele	p. 60
Ludwig Vandenberg	p. 12

Evelien Van den Bruel	p. 45
Ellen Van den Eeckhaut	p. 32
Manou Vanden Eynde	p. 52
Helen Van De Vloet	p. 27
Anton Parys	p. 80
Egon Pollers	p. 38

DOCENTEN / LECTURERS:

Wesley Degreef	p. 82
Riet Eeckhout	p. 36
Harold Fallon	p. 51
Tobias Labarque	p. 37
Eugeen Liebaut	p. 74
Yves Malysse	p. 83
Sander Rutgers	p. 79
Jo Van Den Berghe	p. 78
Dietlinde Verhaeghe	p. 50

TEKSTEN / TEXTS

JAN DE VYLDER

HAROLD FALLON

EUGEEN LIEBAUT

TOMAS OOMS

School Harold Fallon

KU LEUVEN FACULTEIT
ARCHITECTUUR CAMPUS
SINT-LUCAS BRUSSEL

Paleizenstraat 65
1030 Brussel
arch.brussel@kuleuven.be

KU LEUVEN FACULTEIT
ARCHITECTUUR CAMPUS
SINT-LUCAS GENT

Hoogstraat 51
9000 Gent
arch.gent@kuleuven.be

Wat is een school? Een identificeerbare groep docenten en studenten? Of eerder een groep architecten, docenten en studenten door elkaar? Produceren, begeleiden, verkennen: wie is student en wie is docent? Het is soms moeilijk om dat onderscheid te maken. De school verschijnt misschien juist als deze vertroebeling ontstaat.

Voortbouwen op wat voorafgaat en nieuwe paden bewandelen. Een axonometrie als herinterpretatie van een andere tekening, die later, elders, in een andere praktijk, geboorte geeft aan een collage. Een werktekening, die opeens de ultieme uitdrukking van een architecturale gedachte vormt. Een collage die gaat over het opsporen van de essentie waar het om gaat. Als het om het werk gaat: het belang van het delen, van de nieuwsgierigheid, van het gebruiken, herbruiken, misbruiken. Juist om grenzen te verkennen en scherp te blijven.

De hier gebundelde documenten vormen het gezicht van een school, een onmiskenbare samenhang van vrije individualiteiten. Een school die duidelijk herkenbaar is en een originele stem laat weerklinken. Het is een school die school maakt: laten zien, is bekeken worden, om zo een invloedssfeer te doen groeien. Wederzijdse verrijking in kritische actie.

What is a school? An identifiable group of lecturers and students? Or rather a group of architects, lecturers and students jumbled together? Producing, guiding, exploring: who is the student and who is the lecturer? It is sometimes difficult to make that distinction. The school appears perhaps precisely when this murkiness arises.

Building further on what went before and beating new paths. An axonometry as a reinterpretation of a different drawing, which later, elsewhere, in a different practice, gives birth to a collage. A working drawing, which suddenly forms the ultimate expression of an architectural thought. A collage that is about tracking down the essence that it is all about. When it's about the work: the importance of sharing, curiosity, using, reusing, abusing. Precisely to explore boundaries and stay sharp.

The documents bundled here form the face of a school, an unmistakable cohesion of free individualities. A school that is clearly recognisable and has an original voice to be heard. It is a school that schools: allowing people to see, and which is to be seen, in this way cultivating a sphere of influence. Mutual enrichment in critical action.

ISBN: 9789082510874

tanja eugeen lucas

Jan De Vylder

PROLOOG

Eugeen Liebaut is architect. En docent. Eugeen maakte mee de school sinds vorige eeuw. De school verliet Eugeen in 2017. Maar misschien verliet Eugeen wel nooit de school. Of zal Eugeen wel nooit de school verlaten. Want dat mag niet. En dat kan niet. Op zijn minst moet het niet.

Eugeen Liebaut was een bijzondere docent. Even bijzonder als dat hij nog steeds architect is. Hij was een bijzondere docent omdat hij een bijzondere architect is. Docent zijn was dan ook architect zijn.

Eugeen was een docent. Voor de studenten. Les van Eugeen werd een keerpunt. Immer anders zou het worden. Tijd. Tijd is wat Eugeen gaf. Tijd om te debatteren. Te discuten. Te vertwijfelen. Tijd om woorden te maken. Tijd om werelden kans te geven. Niet altijd onmiddellijk plezier. Maar altijd uiteindelijk een plezier. En wat voor een plezier.

Een plezier voor het leven. Plezier over het leven. Leven als bron voor architectuur. Architectuur als het leven anders.

En dat steeds niet alleen per woord. Maar ook per pen. Of liever: per potlood. Want niet het woord per pen maar de tekening als woord.

Die momenten met Eugeen. Die kleine tekeningen van Eugeen. Op die tekening van de student. Dat. Daarover gaat het hier.

De tekening van een architect die durfde te doceren en die daarmee het doceren in architectuur echt zin gaf. Zin vanuit het echte leven. Getekend door het echte maken. Getekend om te dromen. Dromen om het te maken.

Einde 2017 werd dan ook en zonder veel gedoe de 'kleine grote' en de 'grote kleine' prijs 'tanja eugeen lucas'. Het was de evidentie zelf. Het was onvermijdelijk.

De epiloog citeert en situeert dat ontstaan. Dat moment dat Eugeen de laatste keer zijn studenten vierde. Dat moment dat Eugeen voor altijd de studenten zal blijven vieren. Maar ook die docenten. Die docenten die wat eugeen bracht verder weten te brengen. Die 'grote kleine' en die 'kleine grote' prijs 'tanja eugeen lucas'.

De bende rond die 'kleine grote' en 'grote kleine' 'tanja eugeen lucas' prijs bestaat uit een groot en klein comité. Het grote wordt steeds groter. Het kleine comité maakt dat het allemaal gebeurd.

Het kleine comité schaarst zich rond Eugeen wanneer de prijs

moet worden gevonden. De prijs. Of liever de prijzen.

Dit is de eerste keer. En al zeker niet de laatste keer.

Het kleine comité schikte samen met Eugeen nog even de ideeën. De ideeën van wat zal tellen bij het oordelen.

Wat telt is de wijze hoe een student zich met de docent mag verhouden.

Dit is de 'kleine grote' prijs. En omgekeerd. Dat is dan de 'grote kleine' prijs. Maar niet alleen dat. Die verhouding.

Even goed verhouding van het werk van de student ten aanzien van een zekere werkelijkheid. De gedroomde werkelijkheid. Tegelijk de werkelijkheid van het maken. De frictie tussen idee en echt.

Tenslotte de wijze van verwerken. Met andere woorden: de wijze van hoe die droom en die werkelijkheid eerst in een tekening en in een maquette vevat mag worden. Hoe een idee en een detail ook een vorm mogen zijn. Hoe een idee een zekere echte werkelijkheid mag vinden. En een zekere werkelijkheid een idee mag dragen.

En misschien nog dit. De prijs staat open voor iedereen. Elk jaar weer opnieuw. Iedereen die student is. Iedereen die docent is. Wie indient weet wat de verwachtingen zijn. Niet anders dan die verwachtingen.

Andere verwachtingen. Geen verwachtingen.

KLEINE GROTE

Dit is meteen bijzonder. De eerste 'kleine grote' is voor een student 'eerste jaar'. Dat is niet meteen te verwachten. Gezien wat verwacht wordt. Maar inderdaad. Dit werk of deze student moet gevierd worden. Met die 'kleine grote'.

Het werk toont vele verschillende uitzonderlijke verschillen. Het werk kent schaal. Het is een droom. Maar het is meteen een huis.

Om zo een huis te kunnen denken. En zo meteen ook te kunnen tekenen. En die eerste maquette.

Het zit meteen goed. De tekening. De maquette.

Een eerste jaar. Een bijzondere student. Tegelijk. Ook nooit zonder een docent. Dat laatste niet zonder dat eerste. Een student met een

zekere onmiddellijke maturiteit. Dat eerste niet zonder dat laatste. Een debat. Tussen student en docent. Ook niet zonder dat. Nooit.

Student: Manou Vanden Eynde
Docent(en): Riet Eeckhout
(samen met Johannes Berry, Bjorn Houttekier, Sophie Laenen, Nele Stragier: atelier overschrijdende begeleiding)

GROTE KLEINE

Dit is al altijd zo bijzonder. De studio van deze docent. En nog steeds vandaag.

Vanuit het metier. Vanuit het metier dromen. Verduidelijken dat architectuur een kwestie van maken is. Een kwestie van het maken van dromen. Het materiaal en het detail van idee. Het idee van de het materiaal en het detail.

Een schijnbaar oneindig genoeg. Al zeker een voortdurende relevantie. Deze studio. Voor elke student. Telkens weer het verschil. Jaar na jaar. Leven voor leven.

Docent: Jo Van Den Berghe
Student(en): Charlotte Deneve, Timothy Ghysaert, Hendrik Haeyaert, Rieke Vancaeyzeele

CATHERINE DENAYER**Barb 16 2D-3D****Lecturer:** Sander Rutgers
Reference drawing: OMA, Parc De La Vilette**Location:** Ostend beach

The central feature is the transfer of colour and form elements of the drawing to a 3D design.

In the design, multiple functions are integrated: refuge with fireplace and lamp, dinner for three people, observation post with flag, a walk without beginning or end, open washing area and swimming pool with slide and steps.

The 'dinner for three people' is translated into four spaces. When you stand in the middle, you can see into all the spaces. In this way the dinner is interpreted as the convergence of the spaces. The refuge is located on the top floor.

The building is an observation post with various different views of the surrounding area.

LUDWIG VANDENBERGEN**Barb 16 2D-3D****Lecturer:** Wesley Degreef
Reference drawing: Brodsky, Intelligent Market**Location:** Ostend beach

Dinner at Sea, 'See' and 'be seen'.

In this assignment, three unknown figures are the guests for one and the same dinner that takes place at the end of the walk. During this walk, a certain relationship is built up between the three. This relationship is entirely based on an activity of seeing: the guests get to know each other visually before dinner starts.

The walk ends at a central triangular table.

The triangular table is very large and the guests have to shout to communicate as a result. In this way the relationship that had been built up only visually becomes a verbal or auditory one.

The building is located in the sea, but not too deep so it remains accessible. There are three entrances around the cylindrical building where the visitor arrives at an inclined surface.

MANOU VANDEN EYNDE**Barb 26 Machine à habiter****Lecturer:** Riet Eeckhout, Johannes Berry, Bjorn Houttekier, Sophie Laenen, Nele Stragier**Location:** Koningin-Groenpark, Schaerbeek
Programme: 2 times living for 2 architects

Deciding for yourself what living is and how to do it in a park in the middle of the bustling city of Brussels. Imagining that the architects De Vylder Vinck Taillieu and Fujimori will linger, discuss and meditate in these spaces.

The project is located at the entrance to the park. The Magritte painting embodies this concept completely. It is a building, higher than your gaze, that grabs your attention, but it is only when you walk under it through the passageway that as if by magic the theatre curtain is raised and you find yourself in a green oasis, the park.

The one area: large open spaces, trees that take you from one level to another, a studio with library, lying on the ground or in a hammock, windows, colour and brick.

The other area takes on a Japanese twist. Small intimate spaces, specially designed for a certain use. Cooking and drinking tea above a traditional fire (irori) or bathing in a bath surrounded by bamboo bushes (ofuro): wood as skin and structure.

KOBE DE GREEF**Barb 16 2D-3D****Lecturer:** Tobias Labarque
Reference drawing: Bernard Tschumi, Parc De La Vilette**Location:** Ostend beach
Programme: open washing area
Material: wood grain concrete

Rural interpretation in which slopes and counter-slopes are created so that when flooded the seawater stays behind in certain spaces. The changing of the landscape determines the spatial feeling.

JOB BORGONJON**Barb 65** Abstractions and specificities in a changing Brussels

Landscape

Lecturer: Yves Malysse
Location: Scheutbos Park, Sint-Jans-Molenbeek

The proposal sees Scheutbos Park as a country estate, parcelled into multifunctional fields.

The country estate that is dotted with pavilions that are brought into a relation with the underlying Brussels fabric.

Through the addition of a keep to the existing Scheutbos house, a typology is created that reminds one of a castle.

A castle with an inner courtyard that provides a scale leap between the expansive Scheutbos and intimate living.

EGON POLLERS**Barb 65** Abstractions and specificities in a changing Brussels
Lecturer: Yves Malysse

A proposal for the renewed approach to the drinking water of Brussels.

A reorientation that unmasks and allows new discoveries. Bringing the unassailable near. Daring to dream about the city through architecture.

EVELIEN VAN DEN BRUEL**Barb 45** In detail treden!**Lecturer:** Wesley Degreef
Pezo von Ellrichshausen, Gago House, house at Chili

Taken apart and put back together.

And again...

Living. With space for the chair, the table and the plant.

Emphasis on compactness. Emphasis on elements such as: dependable, open, tranquillity, active, honest.

Arriving at accessible and social living.

But also dealing with context, the place.

Detail. House. Living. Architecture.

ELIEN VAN DEN ECKHAUT**Barb 45** In detail treden!**Lecturer:** Wesley Degreef
Pezo von Ellrichshausen, Gago House, house at Chili

Taken apart and put back together.

And again...

The cruciform shape from the reference serves as a basis for the concept.

The original cruciform shape is included all the way to the top of the design, once in the form of brick walls and once in I profiles.

The structure is prominently present in the house and becomes the bearer of several different functions. Finally, orientations and views are investigated and adjusted.

AÑRON DE LEEUW**Barb 45** In detail treden!**Lecturer:** Dietlinde Verhaeghe
Tsumoto Abe, abe-house with a centre

Taken apart and put back together.

And again...

Link with the original building is the layering in the structure.

Primary structure: concrete walls that are connected with concrete beams.

Secondary structure: wooden porticos support the floor of the next storey up and ceiling.

Tertiary structure: separation between inside/outside through window frames made from L profiles.

An important facet of the design is the layering that is carried through and is also made visible in the whole house.

Structure is separate from concrete walls.

CHARLOTTE DENEVE**Marg 42** Critical reflective practice
Lecturers: Jo Van Den Berghe, Thierry Lagrange

Lake Eupen or living in the forest.

This master thesis is an investigation into a cabin for myself. I call it a room. The investigation is located within a quest for familiarity. At Lake Eupen I found that familiarity in a place. Via weekly visits, I created a bond with an environment that I had never visited before. I drew this environment as

accurately as possible and wrote down my experiences in a diary. In addition to that I consulted various sources. Among others I came across the book 'Walden, and on the Duty of Civil Disobedience' by Henry David Thoreau. This source created support points and tipping points within my design process. My process was an interaction between drawings and models at the scale not only of the detail but also of the place. Within this master thesis attention was paid to what a door, a window, a wall, etc. is in this fragile environment. I looked at my measurements, but above all at my character. It was a quest into dealing with source material and a fragile context. It was also a quest into reading my experiences and the reactions to them.

Quote within my process from the book by Thoreau:

'Of what use this measuring of me if she does not measure my character, but only the breadth of my shoulders, as it were a peg to hang the coat on?' (Thoreau, 2017, p. 30)

HENDRIK HAEYAER**Marg 42** Critical reflective practice
Lecturer: Jo Van Den Berghe, Thierry Lagrange

The room for Hermes and Hestia: (second room in a series of three)

Two bodies enter into dialogue with one another and the space that surrounds them from the realisation that they are themselves occupying space and also have the capacity to create space. The tension that arises from this is translated in the empathic feeling of distances and relationships between two existential spaces.

The architectural translation must thus reflect the integrity and modest scale of the body in contrast to the boundless landscape in which it is located: the dunes landscape of Ostend.

A non-verbal dialogue from dawn until dusk that shows that the existential space of one person is enriched when it crosses that of somebody else. An inexhaustible source of inspiration.

RIEKE VANCAEYZEELE**Marg 42** Critical reflective practice
Lecturer: Jo Van Den Berghe, Thierry Lagrange

Mystero di Plinio

This thesis started out from my fascination for Pliny's collection of letters and in particular for letter 8 about Pliny's country estate in Laurentum.

Mystero di Plinio, the title I gave my thesis, is about the contradiction between the description of the villa from letter 8 and the archaeological site that is identified as 'Villa di Plinio'. This discovery was the spark to write a collection of letters of my own, in which I wrote 11 letters to Pliny to share my discoveries with him and to submerge him in my thought process.

The narrative that arose from these letters offered a fictitious, but also tangible world for all the research done on the DNA of classical architecture and an architectural design resulting from it: a villa of my own based on Pliny's villa.

The murky line between fact and fiction and how I can use fiction as an instrument for making architecture is therefore the main subject of my thesis. This fiction is not superficial but based on founded sources, personal experiences and memories. The advantage of a fictitious world is that it contains parameters that the real world does not. This enabled me not only to design atypical elements but also to venture out of my comfort zone by immersing myself in Pliny's era: the Classical Antiquity. An important era that forms the fundament of all architecture. That historic realisation is essential in order to make contemporary architecture. Today, the past and the future stand aside one another.

HELEN VAN DE VLOET**Barb 65** - 1 house 7 houses**Lecturer:** Eugeen Liebaut
Programme: 7 contexts, 1 programme each time: livingPictures here of Villa Zavelberg, Garden house Logis Floreal
Location: Zavelberg

A hill on the border of a metropolis.

An open area with a cow here and there.

No place to make your own. A place for everyone.

Building in a place where building is not permitted gives a clash from the very start. What do you build in a place where you don't build. You build something. As a student you build nothing. You think about a fictitious project.

I make a sculpture on a hill. On the border between meadows and trees.

Non-directional and symmetrical.

3 arches and one roof terrace. A place where transience can change.

Living is the question. Living as decor of a sculpture.

Rooms in which you can live, wash, sleep, cook, eat, store.

Rooms that allow you to do nothing, to think, to read or to talk. Rooms where the cubic metre is more important than the square metre.

Every room has one window and one door. The room to which all rooms lead has one window with overhead light, seven doors and a staircase to the roof terrace.

ANTON PARYS**Masterproof**, Brussel, Realpolitik, Utopie**Lecturer:** Harold Fallon**Location:** site 1: block bordered by the Nieuwstraat, site 2: along the Keizer Karellaan in Sint-Agatha-Berchem.**Programme:** The Lobby as standard-bearer of the liminal space

This is an argumentation for qualitative interiors on the border between the public and the private sphere. Usually, the lobby is seen as semi-public, semi-private or collective. Yet it is none of these things. It is an in-between space, neither private nor public. The lobby is a standard-bearer of the liminal space and functions as a catalyst for the metropolitan intellectual legacy. The term 'liminal' comes from the Latin word 'limen' which means sill or threshold. The spatial dimension of liminality can in those words consist of a border or border area. From no man's land to crossroads. A place where people pass by one another but do not live.

In principle the lobby functions as a passageway to reach the programme that is to be found behind it. However, the lobby can also function as a public interior in and of itself. People meet up with and wait for others there. They spend time there but do not make the space their own. For them, the underlying programme doesn't count.

It's precisely that duality of passage and temporary use that is important.

TIMOTHY GHYSSAERT**Marg 42** Critical reflective practice
Lecturer: Jo Van Den Berghe, Thierry Lagrange

Timothy Ghyssaert
Godforsaken Water chapels
Can spaces exist in the urban fabric of Ghent for self-awareness, away from religion and away from dogma?

From where does my need arise to provide space for self-reflection and self-awareness in the city?

What does this need say regarding the disappearance of widely shared frameworks for giving meaning in West-European society?

My wanderings through the city became a quest, a search for hidden gems. I often feel attracted to watersides. They divide and connect simultaneously. They change and yet remain the same. An old warehouse along the Ketelvaart drew my attention. It became the place for my intervention.

Over het tegensprekelijk architecturale artefact / Architecture is a Cognitive Craft

Tomas Ooms

Architectuur als een cognitieve vaardigheid en de handeling van het maken.

Zelfs in een sterk multidisciplinair domein zoals de architectuur en de bouwomgeving moet de reflectie, het onderzoek, de kritiek en de synthese gerepresenteerd worden in architecturale artefacten. Het publiek voor deze architecturale artefacten zijn we zelf maar eveneens klanten, de overheid, aannemers, collega's.

Representatie is geen steriele zaak. Het is wel degelijk iets levends en vloeibaars. Representatie is de basis van dialoog en debat. Representatie vormt en stuurt het architecturale discours. Of zoals David Ross Scheer het zegt: "Representatie (wat verschilt van presentatie) conditioneer ons begrippen van de wereld {...} Dankzij de inherente ambiguïteit van de representatie is elke (grafische) uitspraak een opportuiniteit om de representatie zelf én wat ze representeert in vraag te stellen."

Representatie in de ontwikkeling van architectuur en haar discours, is gebaseerd op het creëren van architecturale onderzoeksartefacten: tekeningen, schetsen, maquettes, lay-outen, referenties ...

De productie van architecturale onderzoeksartefacten is de drijvende kracht van een ontwerp dat gebaseerd is een intelligent discours. Het plaatst zaken in perspectief, maakt ze tegenstrijdig en vooral ook tegensprekelijk.

Het project is het resultaat van de dialoog en het discours op basis van architecturale onderzoeksartefacten. Doordat het architecturale onderzoeksartefact ambigu, tegenstrijdig en tegensprekelijk is, is het een heerlijk middel dat de feedbackprocedure mogelijk maakt. En feedback en tegensprekelijkheid zijn pertinent in de opbouw van een architecturaal zinvol discours.

Alberto Perez-Gomez schrijft over de tekening (misschien wel het architecturale onderzoeksartefact bij uitstek): "Het is cruciaal dat de rol van het tekenen erkend wordt als de belichaming van architecturale ideeën ... De tekening is de a, een bevoorrecht middel om architecturale intenties uit te drukken."

Daar kunnen we nog een extra laag aan toevoegen, want om te communiceren en bekritiseerd te kunnen worden, om tegensprekelijk te zijn, moet het architecturaal artefact de informatie in zich bevatten over hoe het artefact gecreëerd is en waarop het gebaseerd is. Het artefact (de tekening, maquette, schets, lay-out, ruimtelijk fragment...) bevat zo de geschiedenis van haar eigen creatie en ontwikkeling. Alleen op die manier is het architecturale onderzoeksartefact tegensprekelijk.

Als we architectuur beschouwen als een cognitieve vaardigheid, betekent dat dan dat praktijkonderzoek naar/door middel van architectuur ook een cognitieve vaardigheid is? Het principe van feedback en tegensprekelijkheid is operationeel in de architecturale dialoog. Maar wat is feedback precies?

Volgens William Daniel Hillis bestaat een feedbacksysteem uit de volgende elementen:

- Wat is de gewenste toestand (doel)?
- Wat is het verschil tussen de huidige toestand en de gewenste toestand (de fout)?
- Welke handelingen zullen het verschil tussen de huidige en de gewenste toestand kleiner maken (het antwoord)?

Voor al wie in het domein van architectuur werkt, is dit een herkenbaar protocol.

Maar hoe zit het met het onbedoelde, het onverwachte, de serendipiteit?

Wat drijft de productie van de architecturale artefacten aan (...)?

Wat is de onbekende gewenste toestand (...)?

Hoe herken ik de onbekende gewenste toestand (...)?

Het architecturale onderzoek zit in het maken en produceren en voldoening vinden in de handeling van het maken van tegenstrijdige en tegensprekelijke artefacten.

Even in a high multi disciplinary field of the built environment, the capacity to reflect, probe, criticise and synthesise, remains to be represented in architectural artefacts. Represented to clients, municipalities, contractors, peers.

Representation is not a sterile thing. It is very much alive, and liquid. Representation is the base of discourse and deliberation.

Representation in the development of architecture is based in the crafting of architectural artefacts of inquiry: drawing, sketches, models, lay-outing, reference...

The production of architectural artefacts of inquiry is the driving force of a design based in discourse. It puts things in perspective, makes them contradictory (tegensprekelijk, positivisme?).

The project is the resultant of the discourse based in and on architectural artefacts of inquiry. And the architectural artefact of inquiry is the vehicle that enables the feedback process.

"it is crucial to recognise the role of drawing as the embodiment of architectural ideas... The drawing is the architecture, a privileged vehicle for expressing architectural intentions." (Alberto Perez-Gomez, Architecture as Drawing)

I would like to add another layer to this. Because in order to communicate and to be criticisable, the drawing (architectural artefact) should contain within itself the information of how the artefact was created and based on what. The drawing thus imbeds the history of its own creation and development. Only in this manner, is the architectural artefact of inquiry contradictory.

If we consider architecture a cognitive craft, does this make practice based research in/through architecture also a cognitive craft?

The principle of feedback is operational in the architectural discourse.

But what exactly is feedback:

A system of feedback is based on the following components:

- What is the desired state (goal).
- What is the difference between the current state and the desired state (the error)
- What actions will reduce the difference between the current state and the goal state (the response)?

(William Daniel Hillis, The Pattern on the Stone: The Simple Ideas That Make Computers Work)

For anyone working within the field of architecture this is a recognisable protocol of events.

But what with the unintended, the unexpected, the serendipitous?

What drives the production of the architectural artefacts (...)?

What is the unknown desired state (...)?

How do I recognise the unknown desired state (...)?

The architectural research is in making and producing and finding fulfilment in the act of making.

tanja eugeen lucas

Jan De Vylder

PROLOGUE

Eugeen Liebaut is an architect. And a lecturer. Eugeen helped to make the school what it is. Eugeen left the school in 2017. But maybe Eugeen never left the school. Or Eugeen will never leave the school. Because he may not. And because he can not. At least, must not.

Eugeen Liebaut was an exceptional lecturer. What's just as exceptional is that he is still an architect. He was an exceptional lecturer because he is an exceptional architect. So being a lecturer was being an architect.

Eugeen was a lecturer. For the students. A Eugeen lecture was a turning point. It would be different every time. Time. Time is what Eugeen gave. Time to debate. To discuss. To doubt. Time to make words. Time to give worlds a chance. Not always immediate pleasure. But always a pleasure in the end. And what a pleasure too.

A pleasure for life. Pleasure about life. Life as a source for architecture. Architecture as life elsewhere.

And that always not just in word. But also by pen. Or rather: by pencil. Because it was not the word by pen but the drawing as word.

Those moments with Eugeen. Those little drawings by Eugeen. On that drawing by the student. That. That's what we're talking about here.

The drawing of an architect who dared to lecture and who by so doing really gave meaning to lecturing in architecture. Meaning from real life. Drawn by making it real. Drawn to dream. Dreams to make it.

At the end of 2017 and without much ado, the 'kleine grote' and the 'grote kleine' became the 'tanja eugeen lucas' prize. It was the definition of self-evidence. It was unavoidable.

The epilogue quotes and situates that genesis. That moment when Eugeen celebrated his students for the last time. That moment when Eugeen will continue to celebrate his students for all time. But also those lecturers. Those lecturers who succeed in continuing to bring across what Eugeen brought across. That 'grote kleine' and that 'kleine grote' 'tanja eugeen lucas' prize.

The gang around that 'kleine grote' and 'grote kleine' 'tanja eugeen lucas' prize consists of a large and small committee. The large one keeps getting larger. The small committee makes sure it all happens.

The small committee rallies around Eugeen when the prize has to be found. The prize. Or rather the prizes.

This is the first time. And definitely not the last time.

The small committee still took a moment to set out the ideas with Eugeen. The ideas of what will count during the judging.

What counts is the way in which a student may relate to the lecturer. This is the 'kleine grote' prize. And vice versa. That is then the 'grote kleine' prize. But not only that. That relationship.

Equally good relationship of the student's work with regard to a certain reality. The reality dreamed of. At the same time the reality of making. The friction between the idea and the real.

Finally the way of making it a reality. In other words: the way of how that dream and that reality may be contained first in a drawing and in a model. How an idea and a detail may also be a form. How an idea may find a certain true reality. And a certain reality may support an idea.

And maybe this too. The prize is open to everyone. Year after year. Everyone who is a student. Everyone who is a lecturer. Anyone submitting an application knows what the expectations are. Nothing else but those expectations.

Other expectations. No expectations.

KLEINE GROTE

This is special right away. The first 'kleine grote' is for a first-year student. That is not to be expected right away. In view of what's expected. But indeed. This work or this student must be celebrated. With that 'kleine grote'.

The work shows many differing exceptional differences. The work has scale. It is a dream. But it is immediately a house.

To be able to conceive a house in this way. And to be able to draw right away. And that first model.

It's right from the start. The drawing. The model.

A first-year. A special student. At the same time. Also never without a lecturer. That last not without that first. A student with a certain immediate maturity. That first not without that last. A debate. Between student and lecturer. Also not without that. Never.

Student: Manou Vanden Eynde
Lecturer(s): Riet Eeckhout (together with Johannes Berry, Bjorn Houttekier, Sophie Laenen, Nele Stragier: cross-over support)

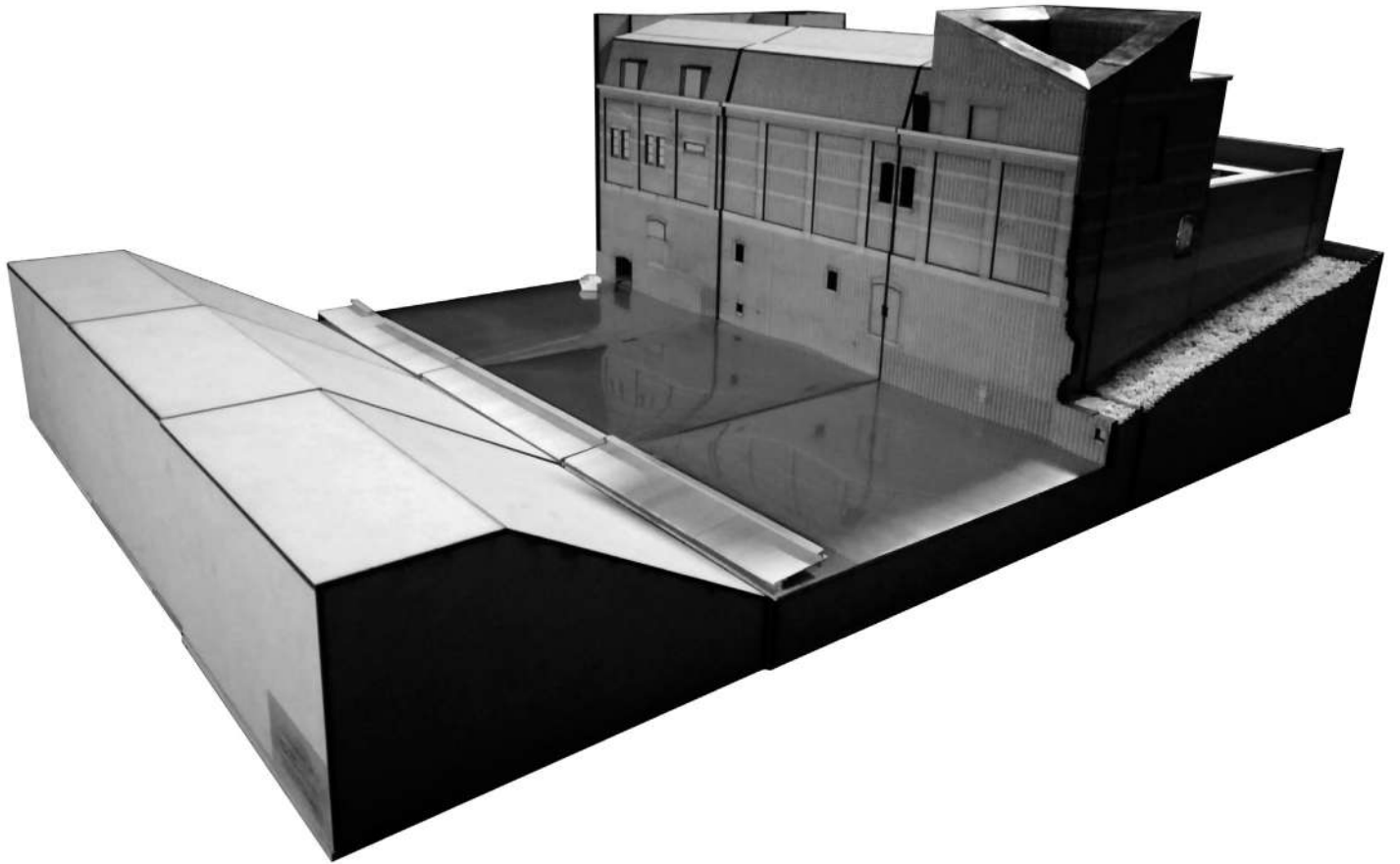
GROTE KLEINE

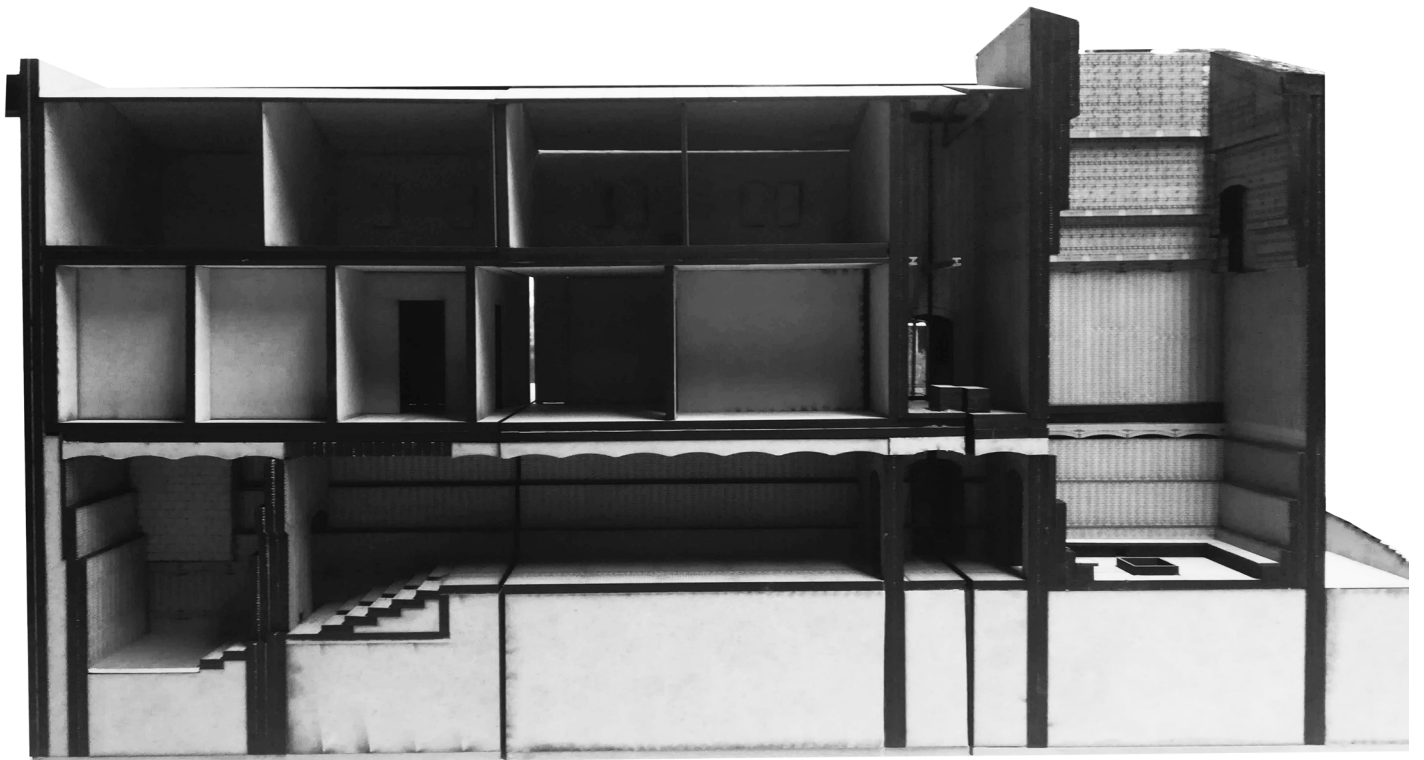
This has always been so special already. The studio of this lecturer. And still today.

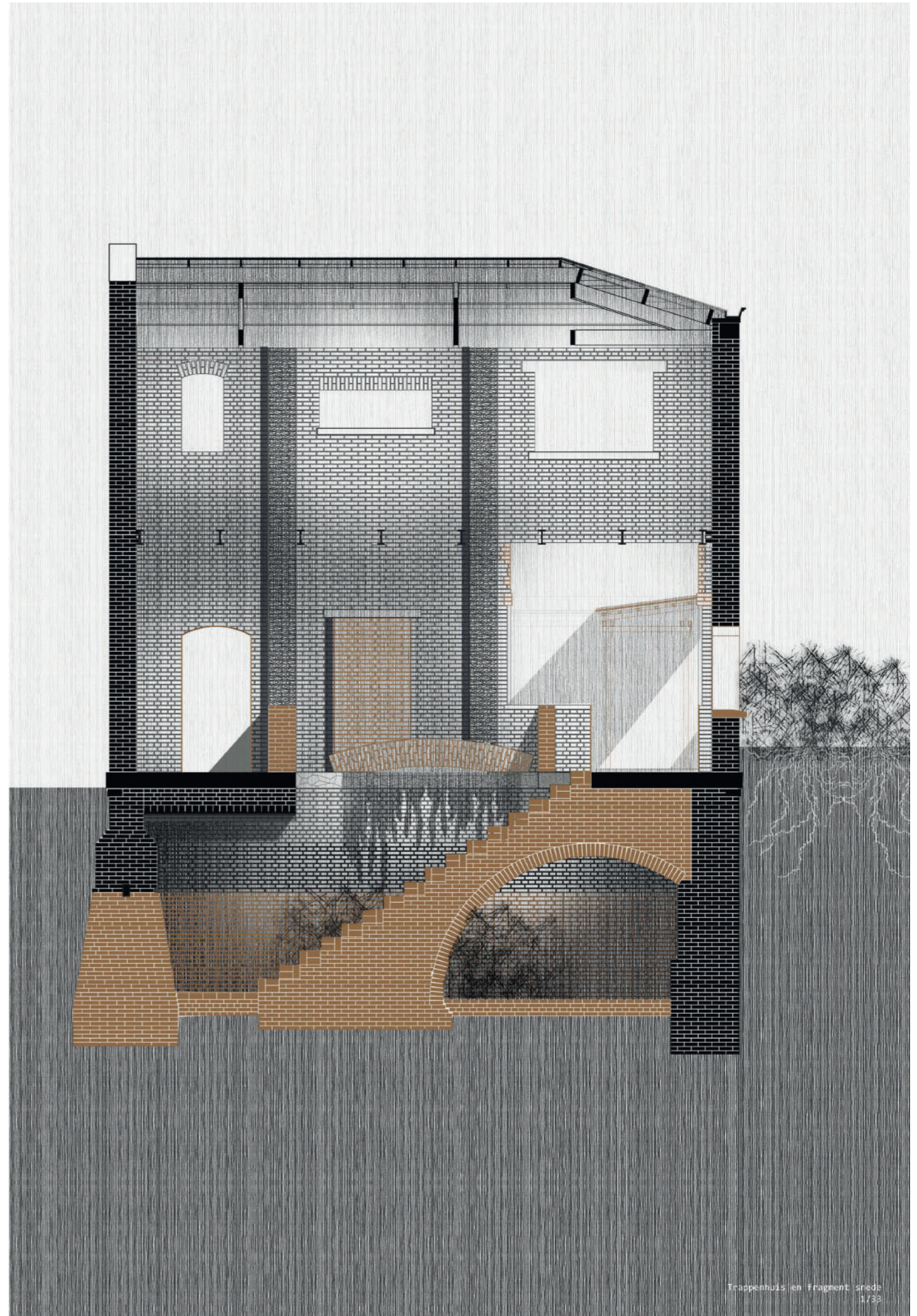
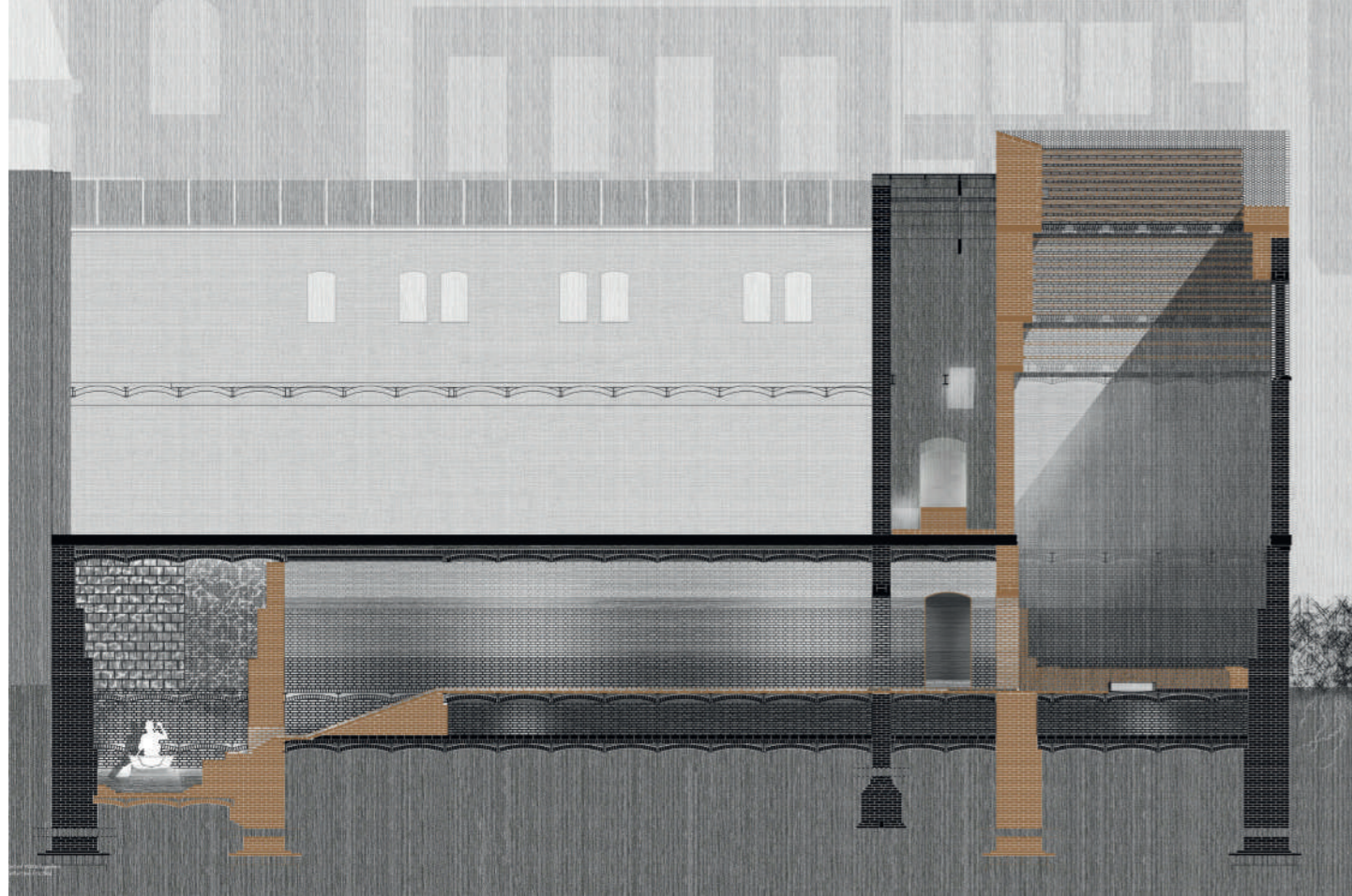
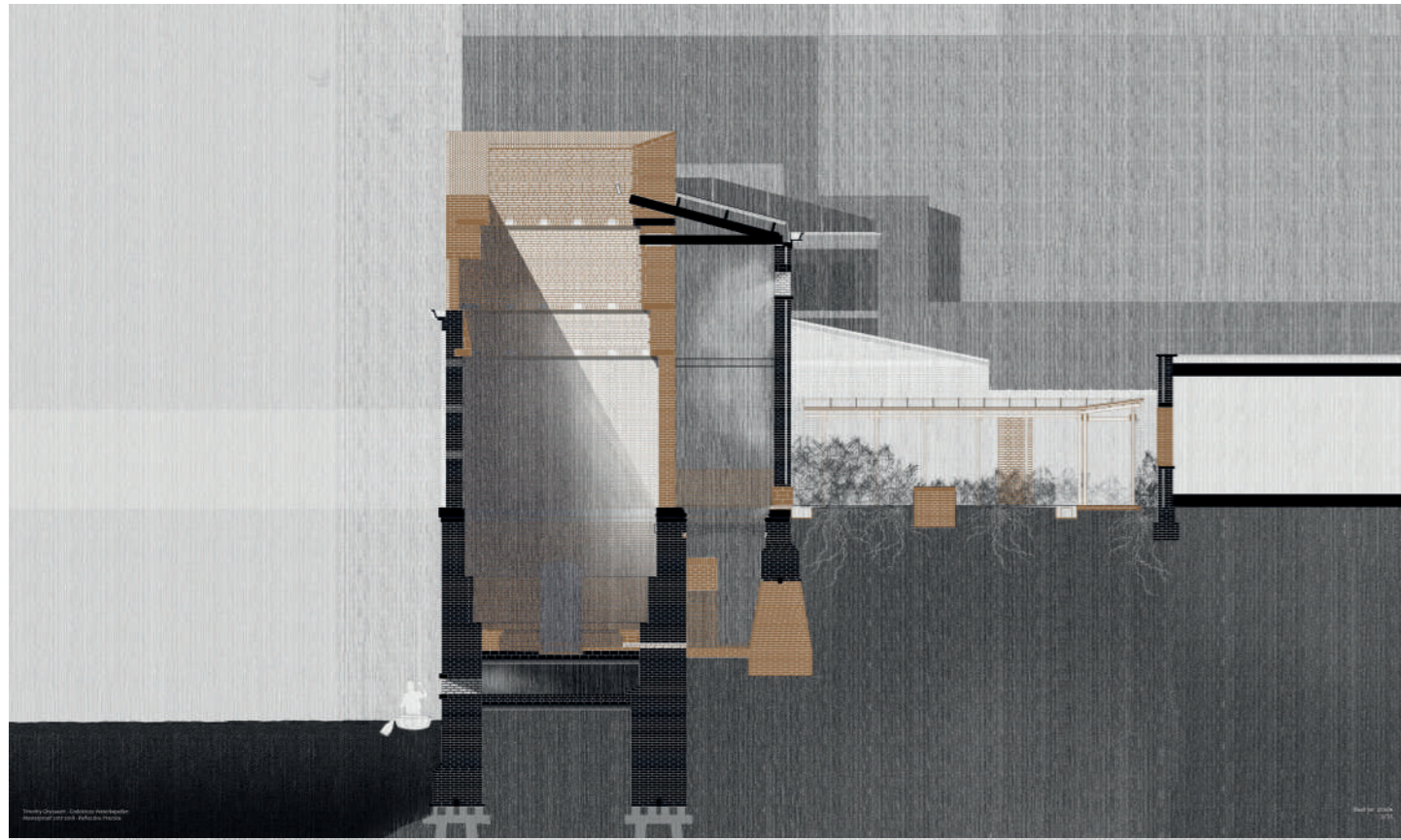
From the activity. Dreaming from the activity. Clarifying that architecture is a question of making. A question of making dreams. The material and the detail of the idea. The idea of the material and the detail.

An apparently never-ending pleasure. Certainly a continuing relevance. This studio. For every student. The difference every time. Year after year. Living for life.

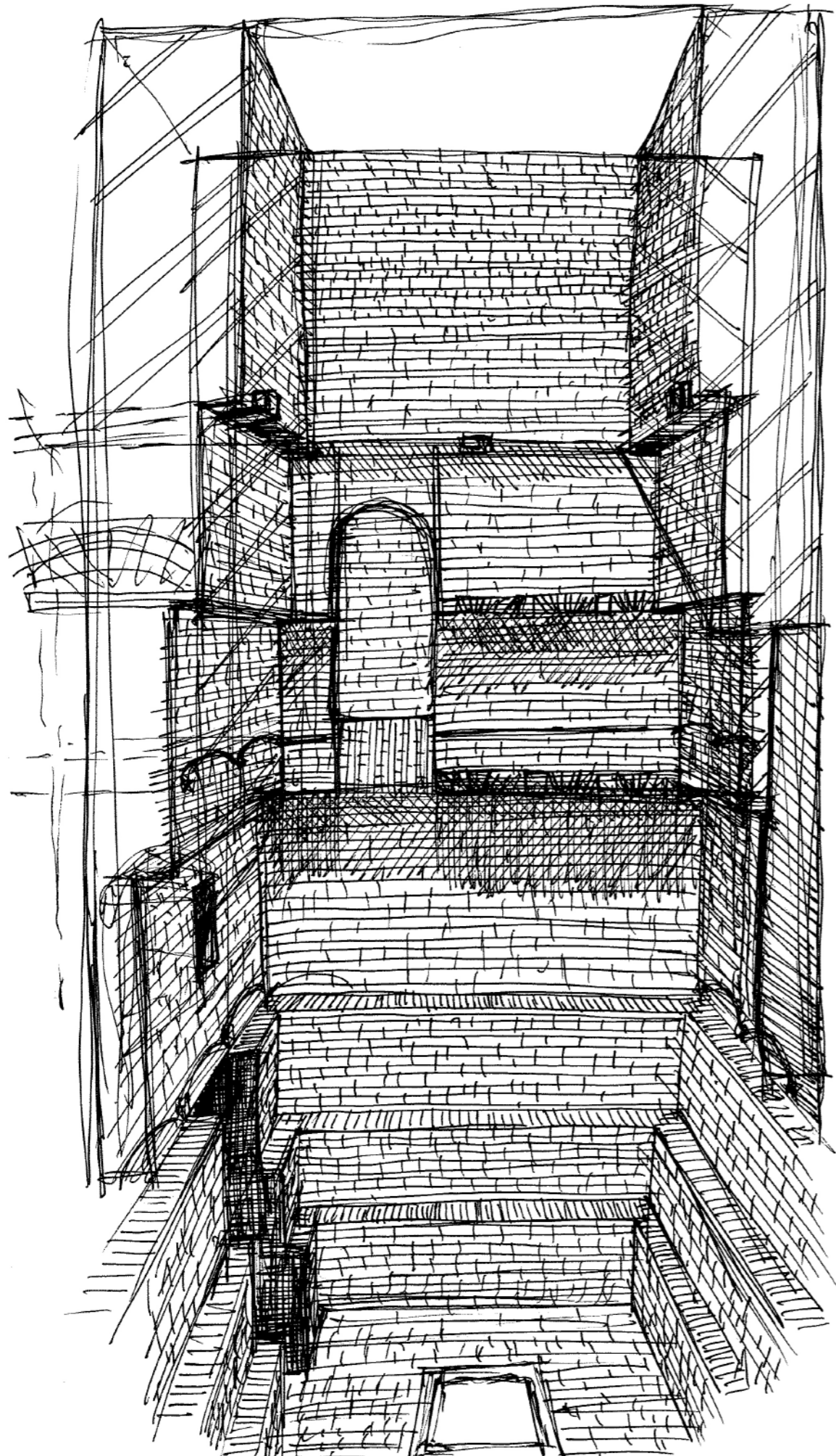
Lecturer: Jo Van Den Berghe
Student(s): Charlotte Deneve, Timothy Ghysaert, Hendrik Haeyaert, Rieke Vancaeyzeele

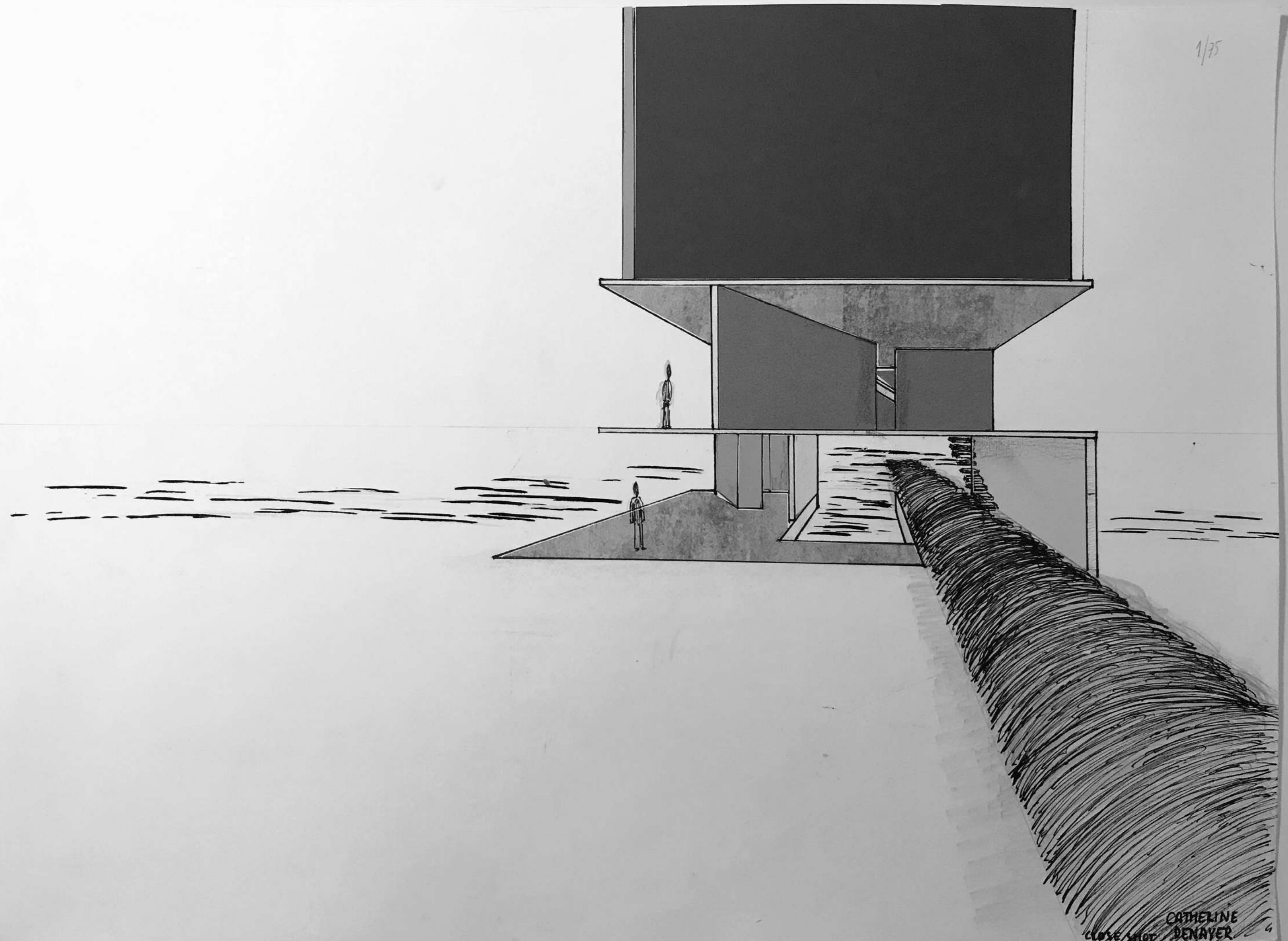

Timothy Ghysaert, *Marg 42 Critical reflective practice*

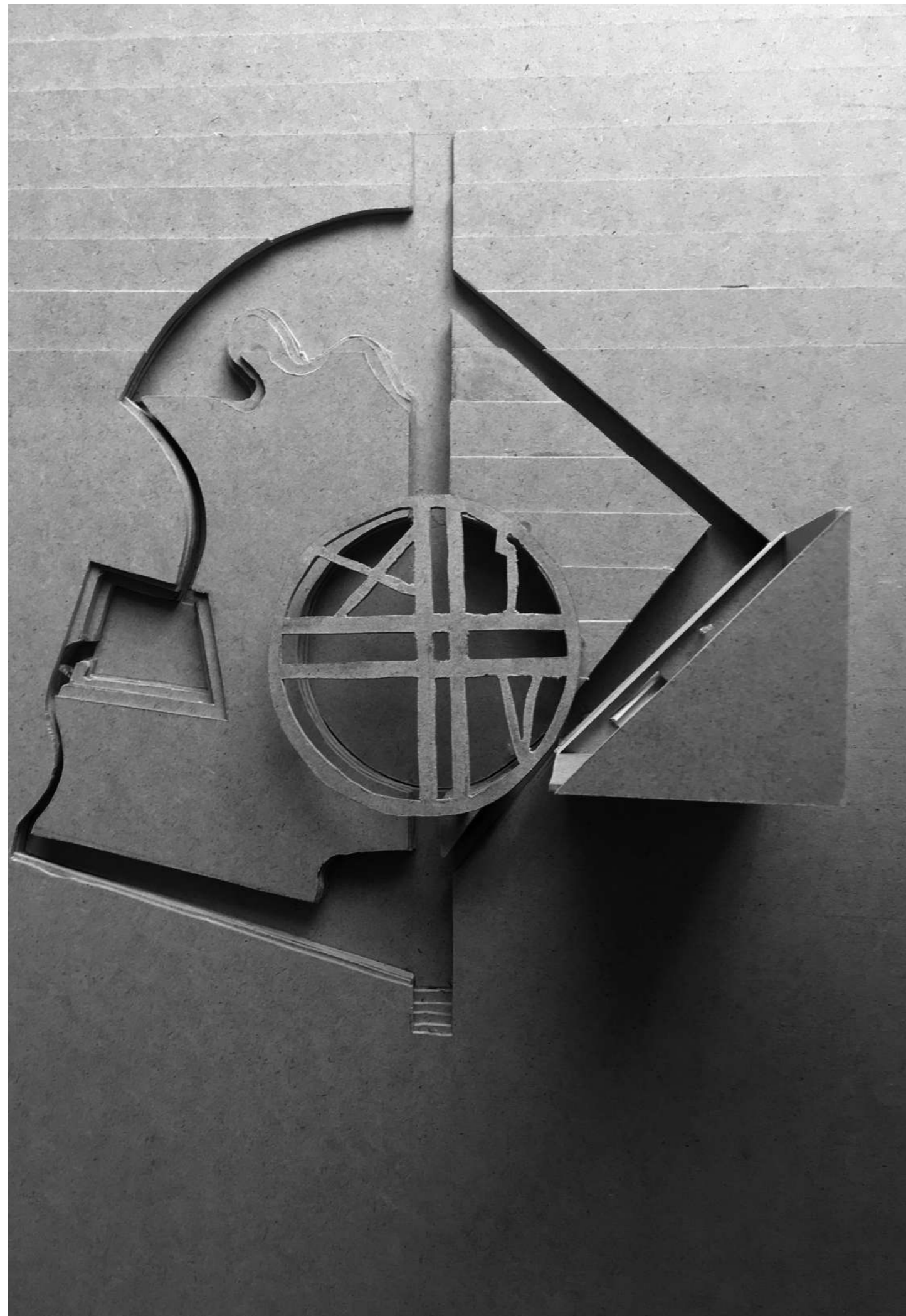
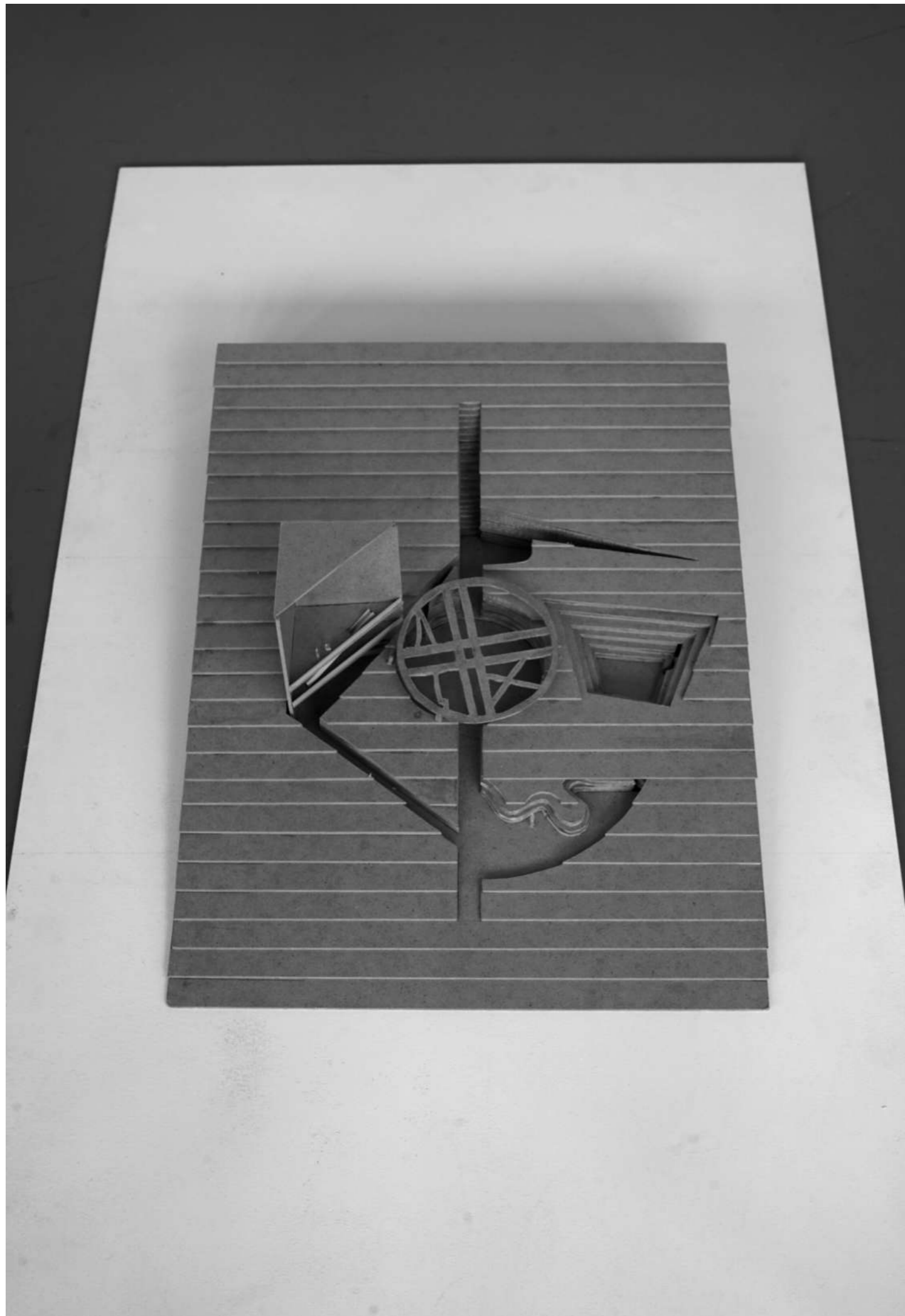

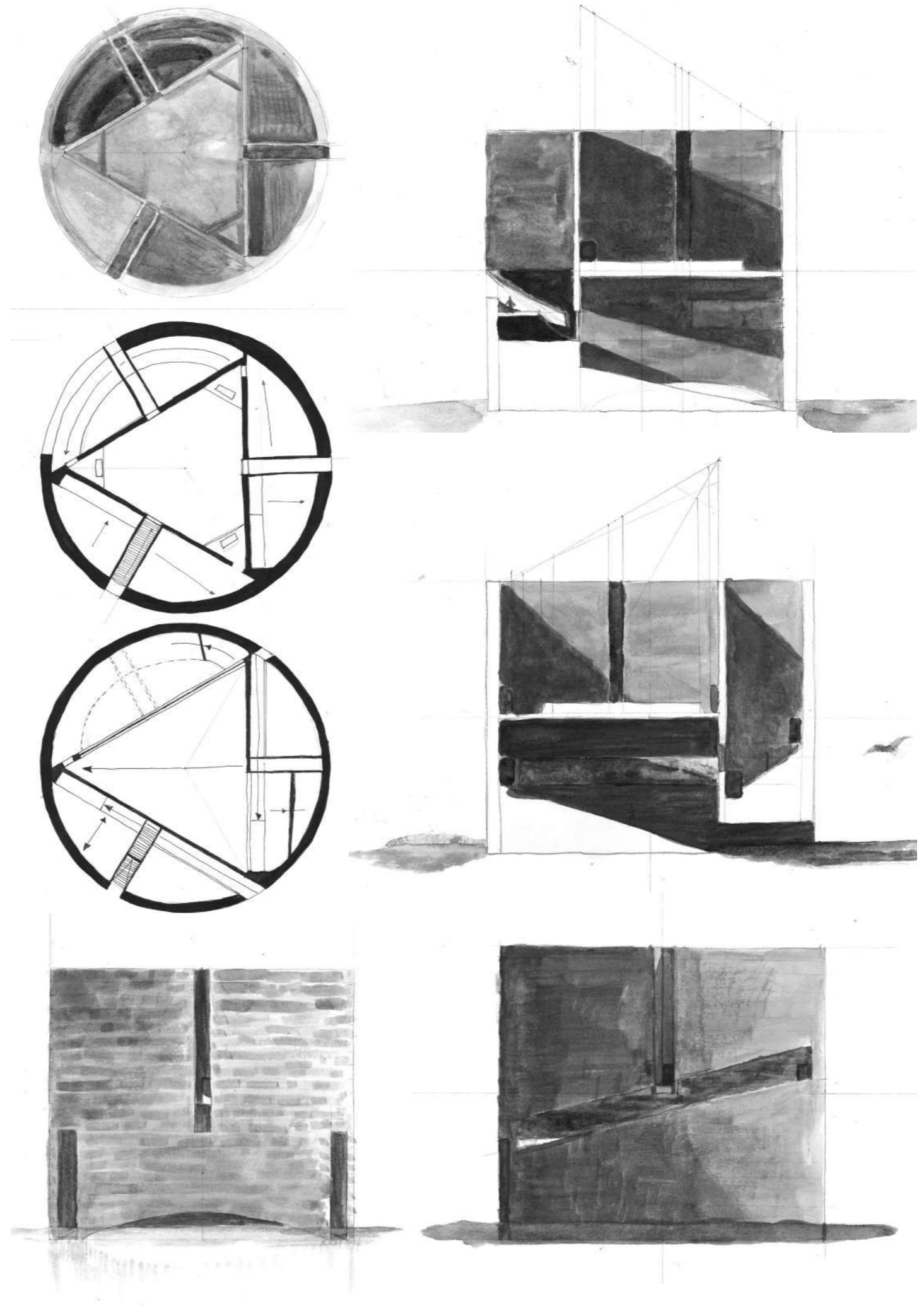
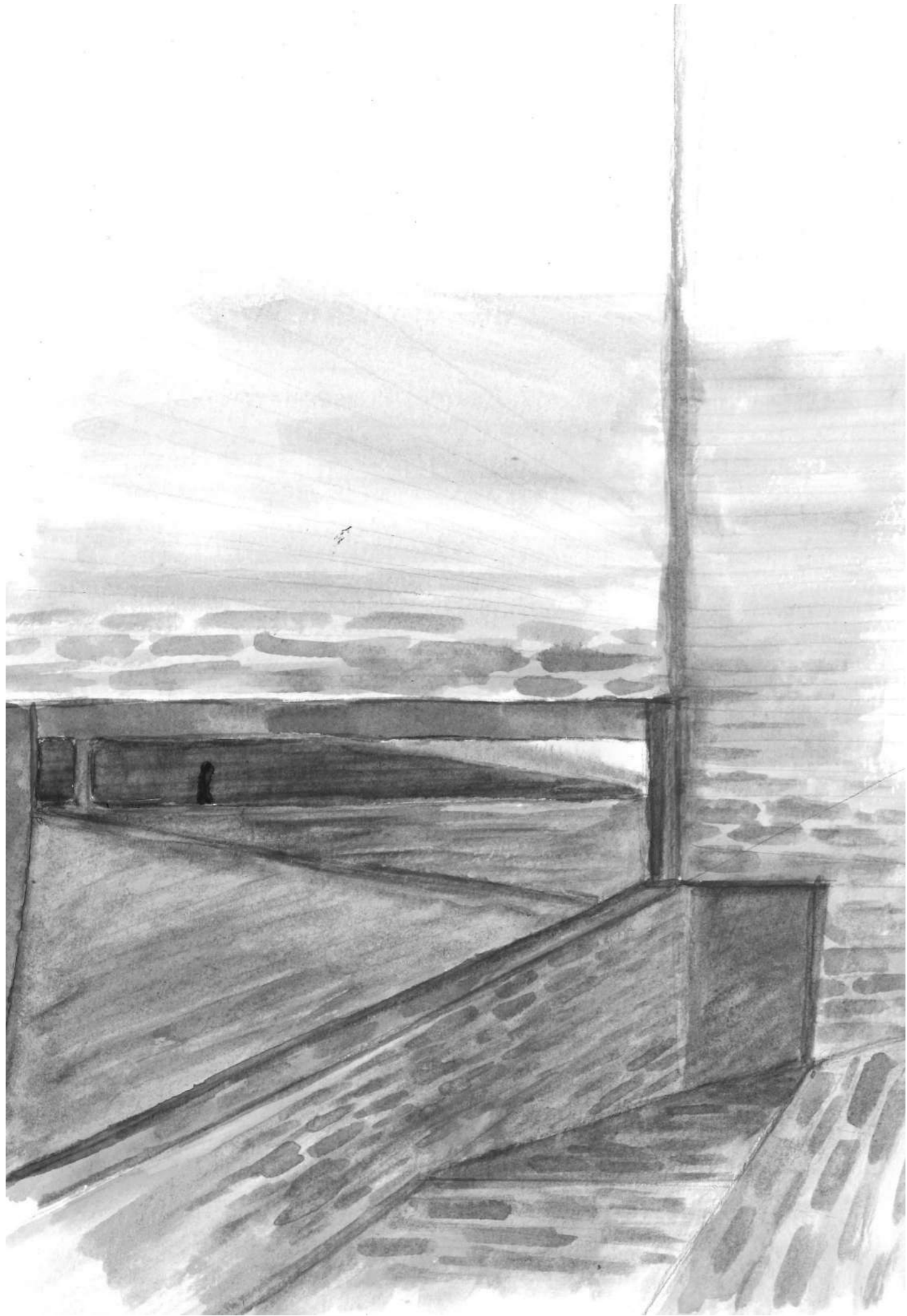
Catherine Denayer, *Barb 16 2D—3D*

1/75

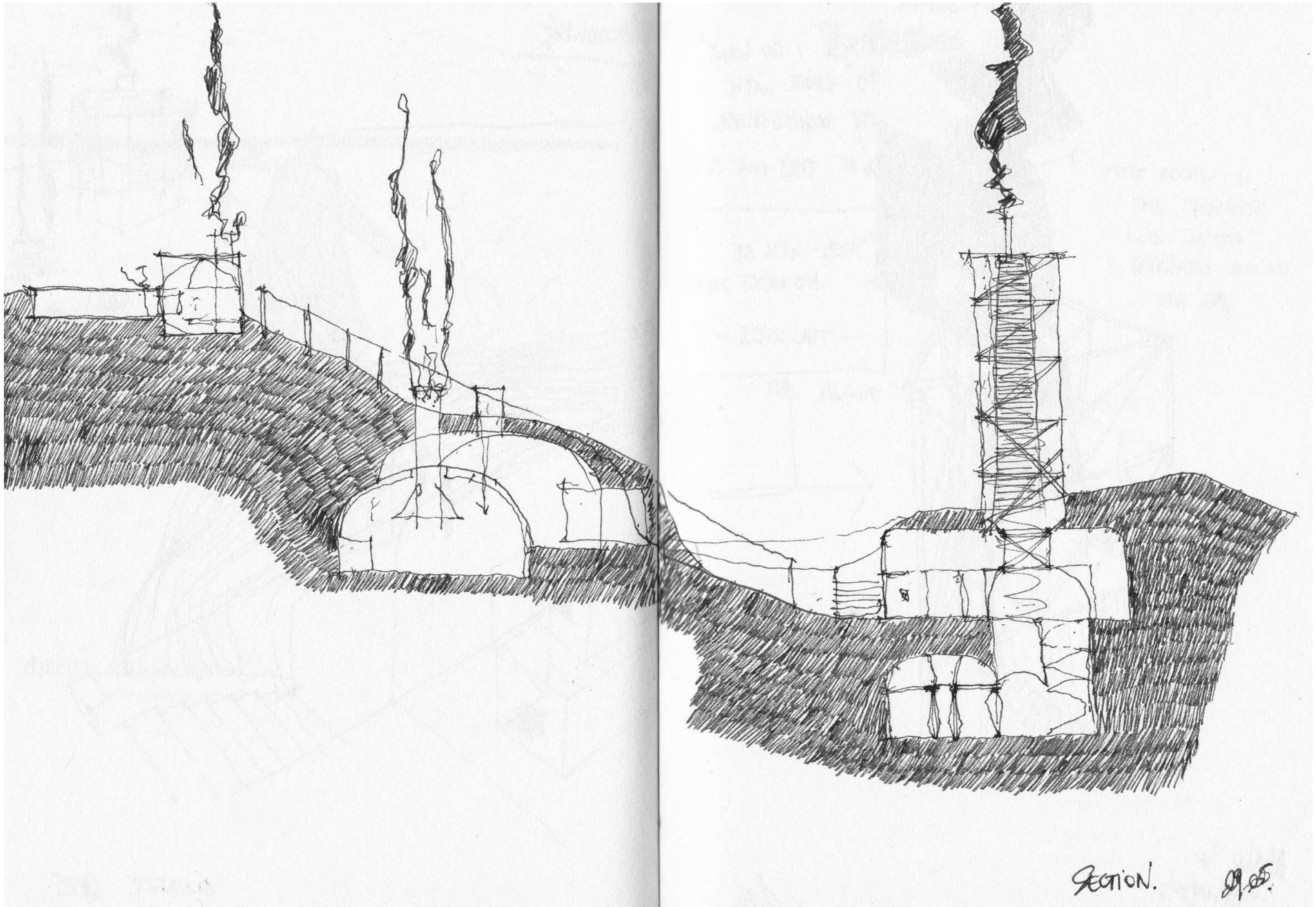

CATHERINE DENAYER
CLOSE UP

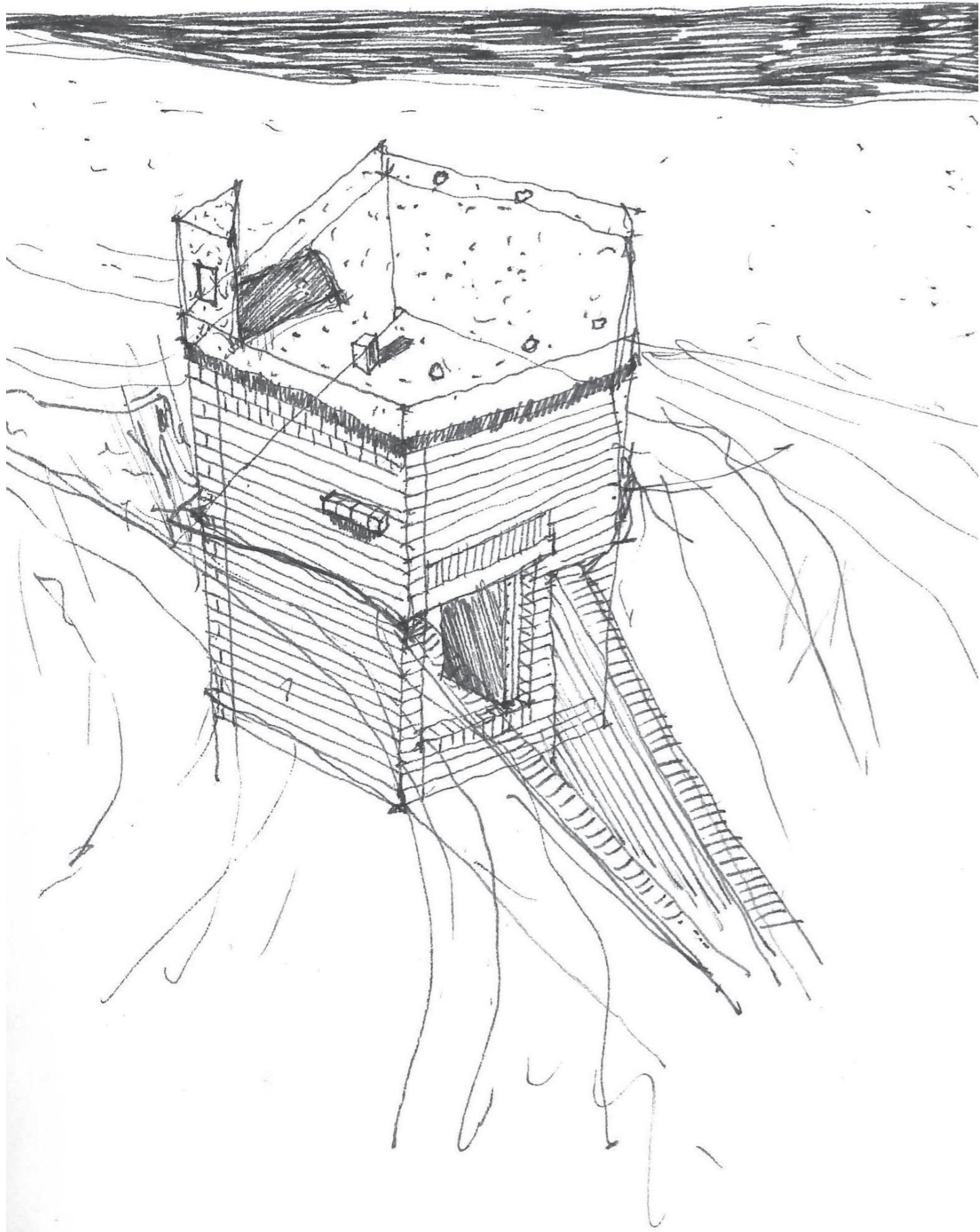

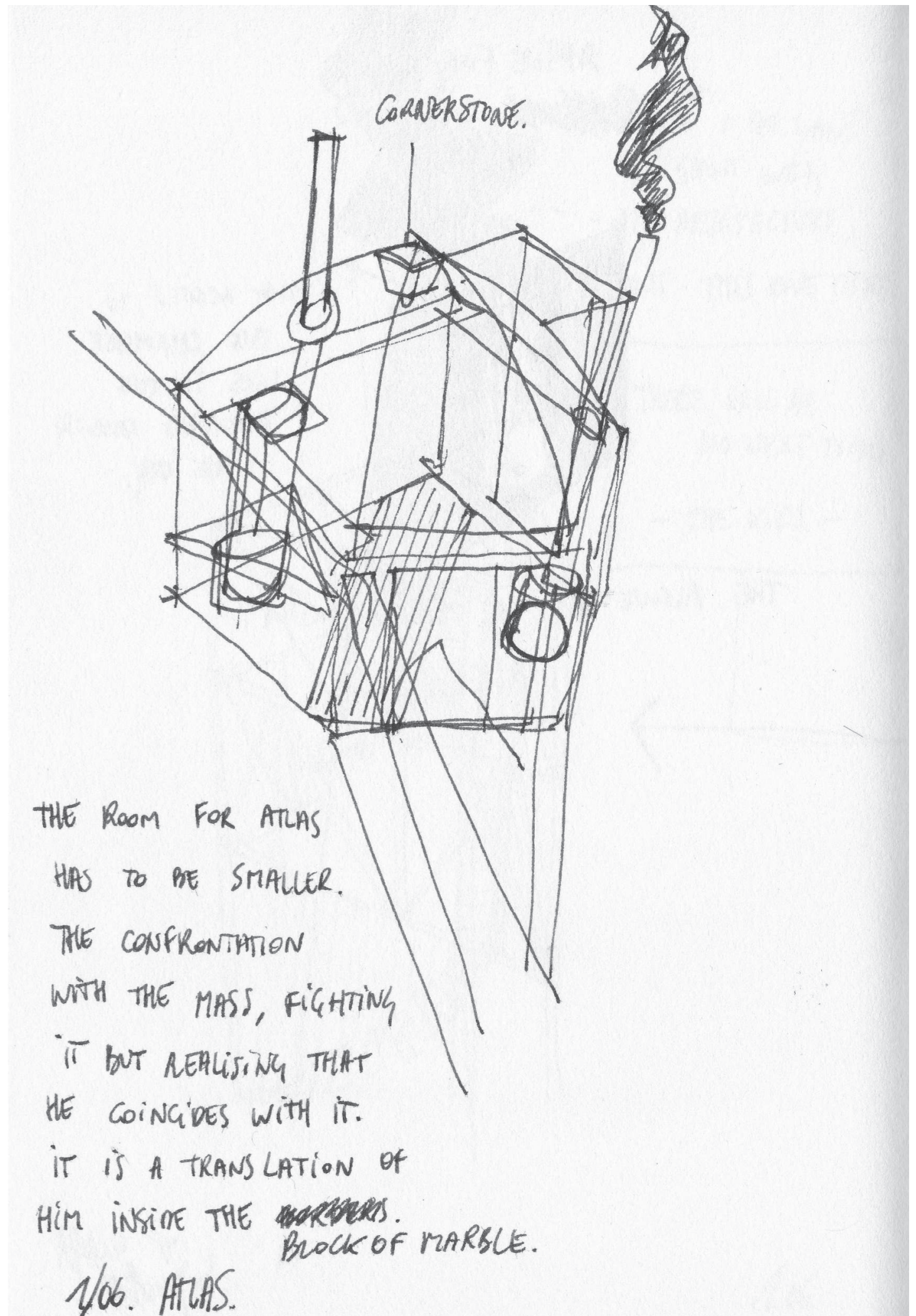

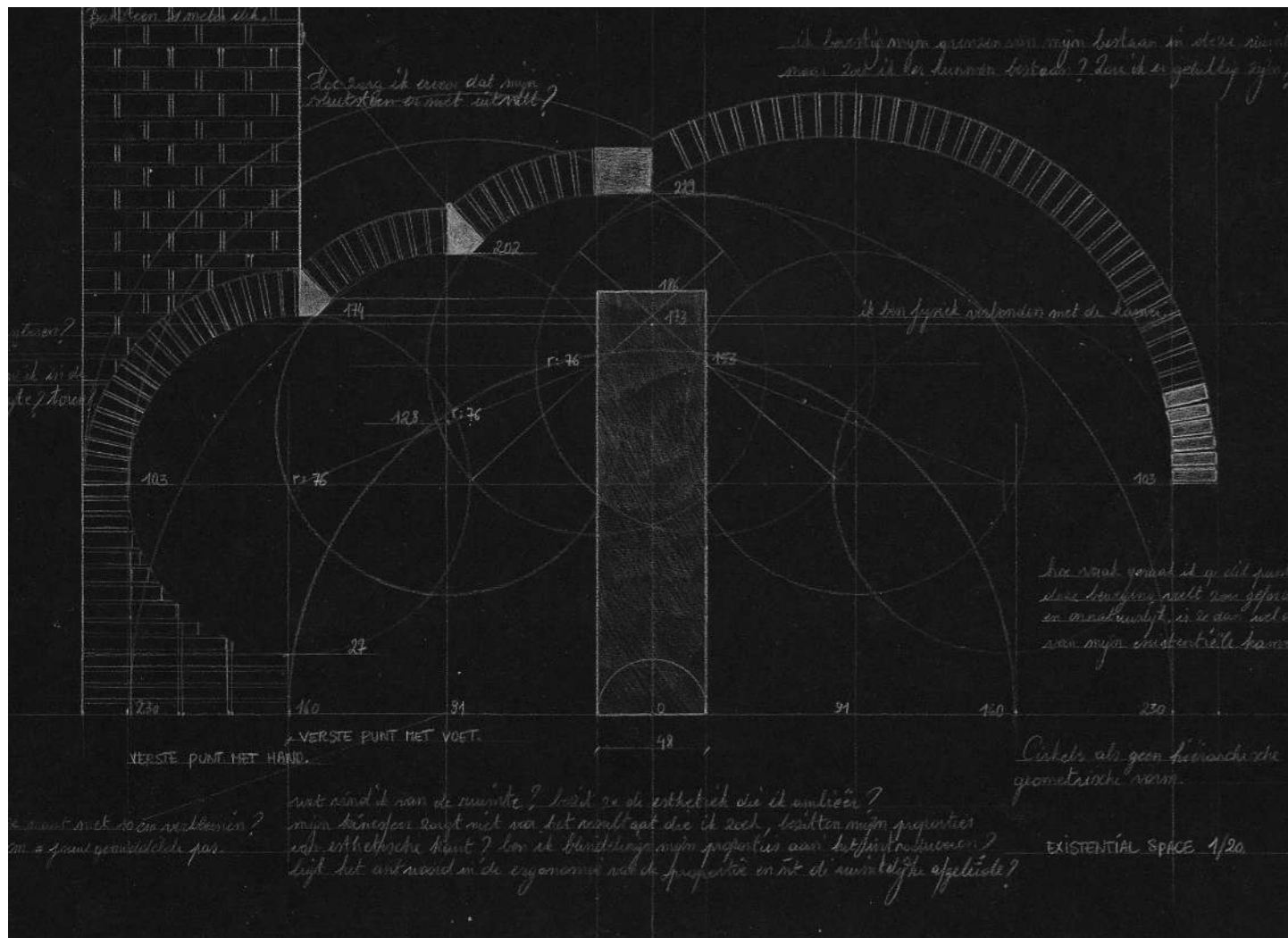
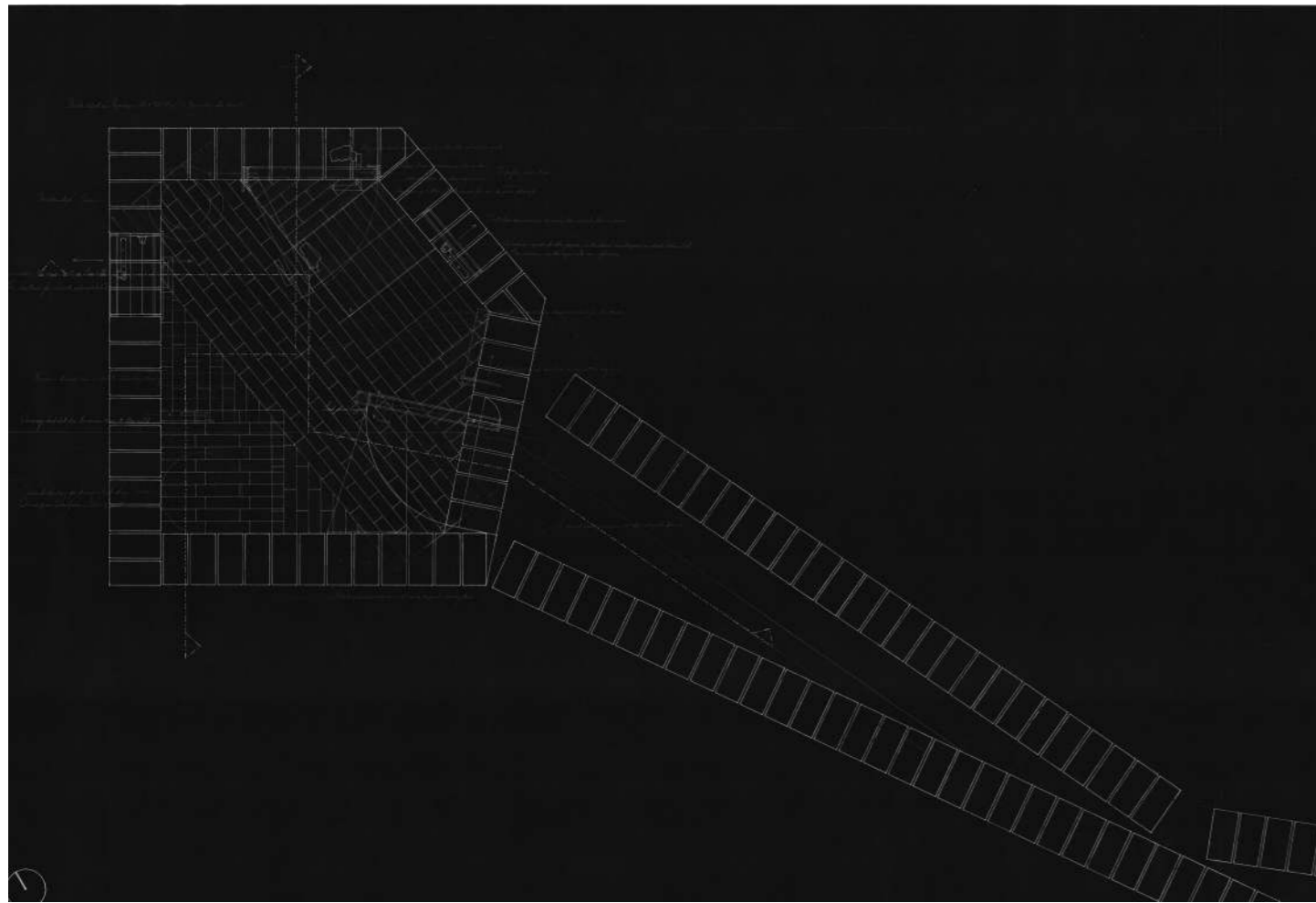

SECTION. 09.05.

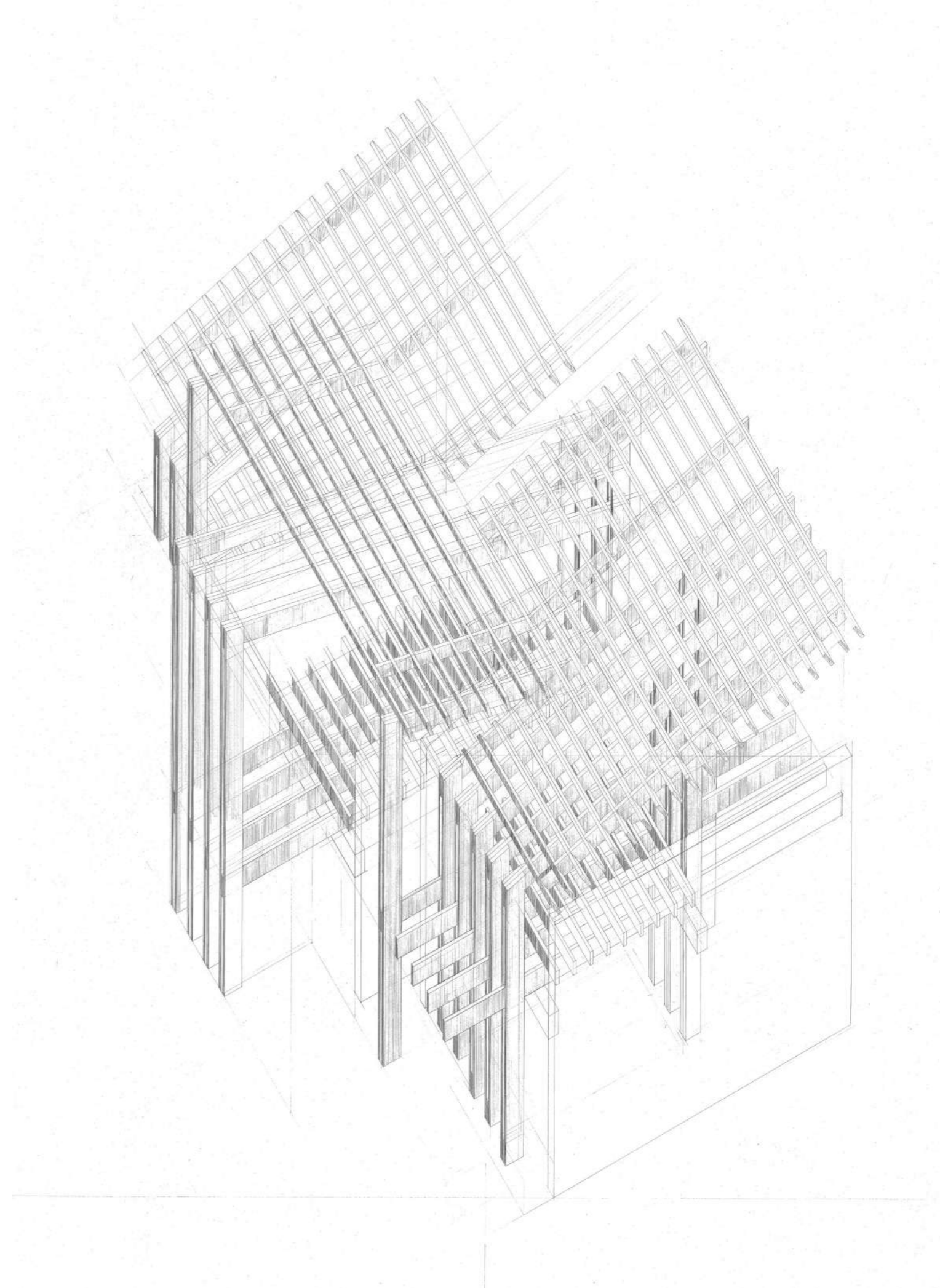

ATLAS

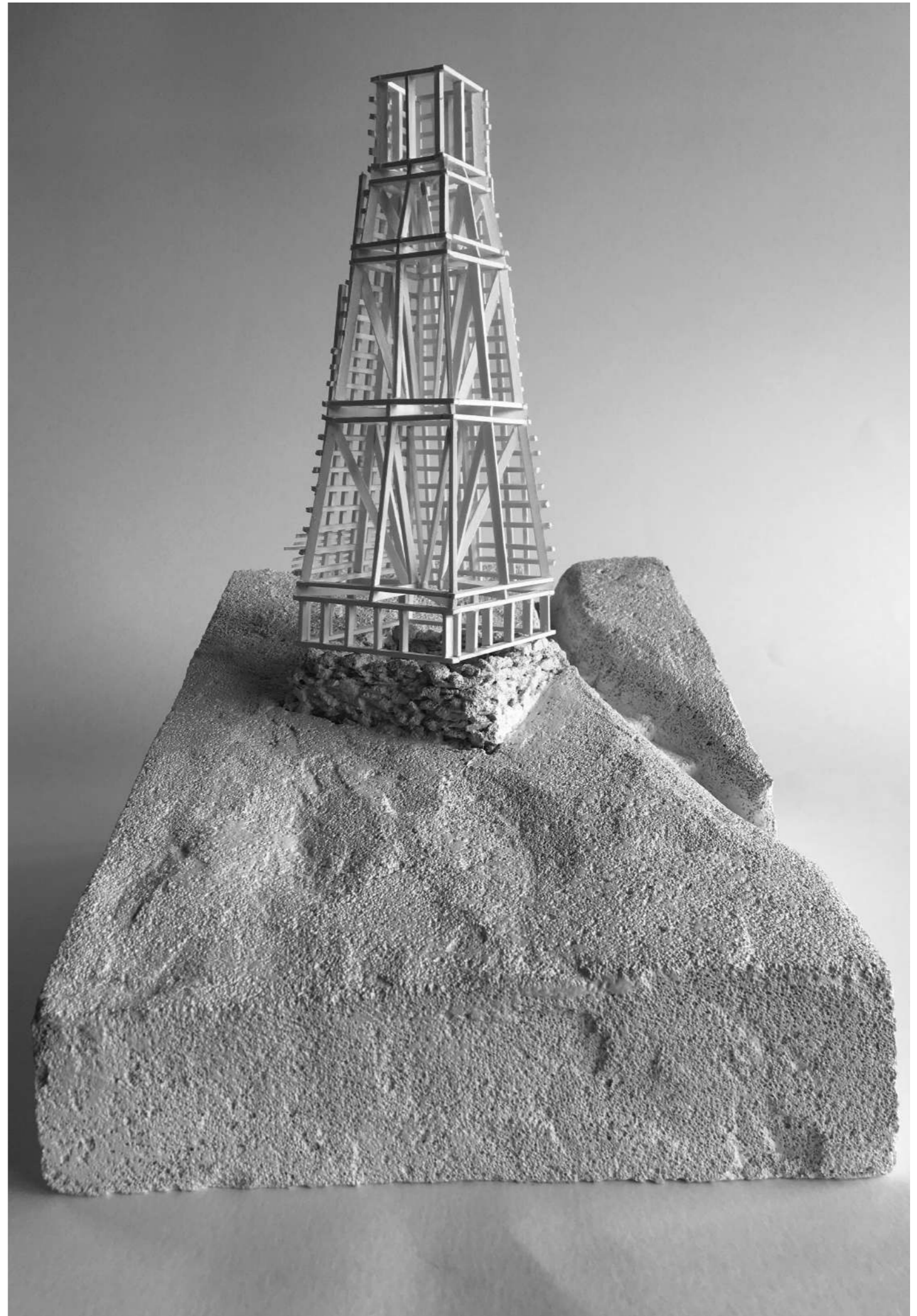

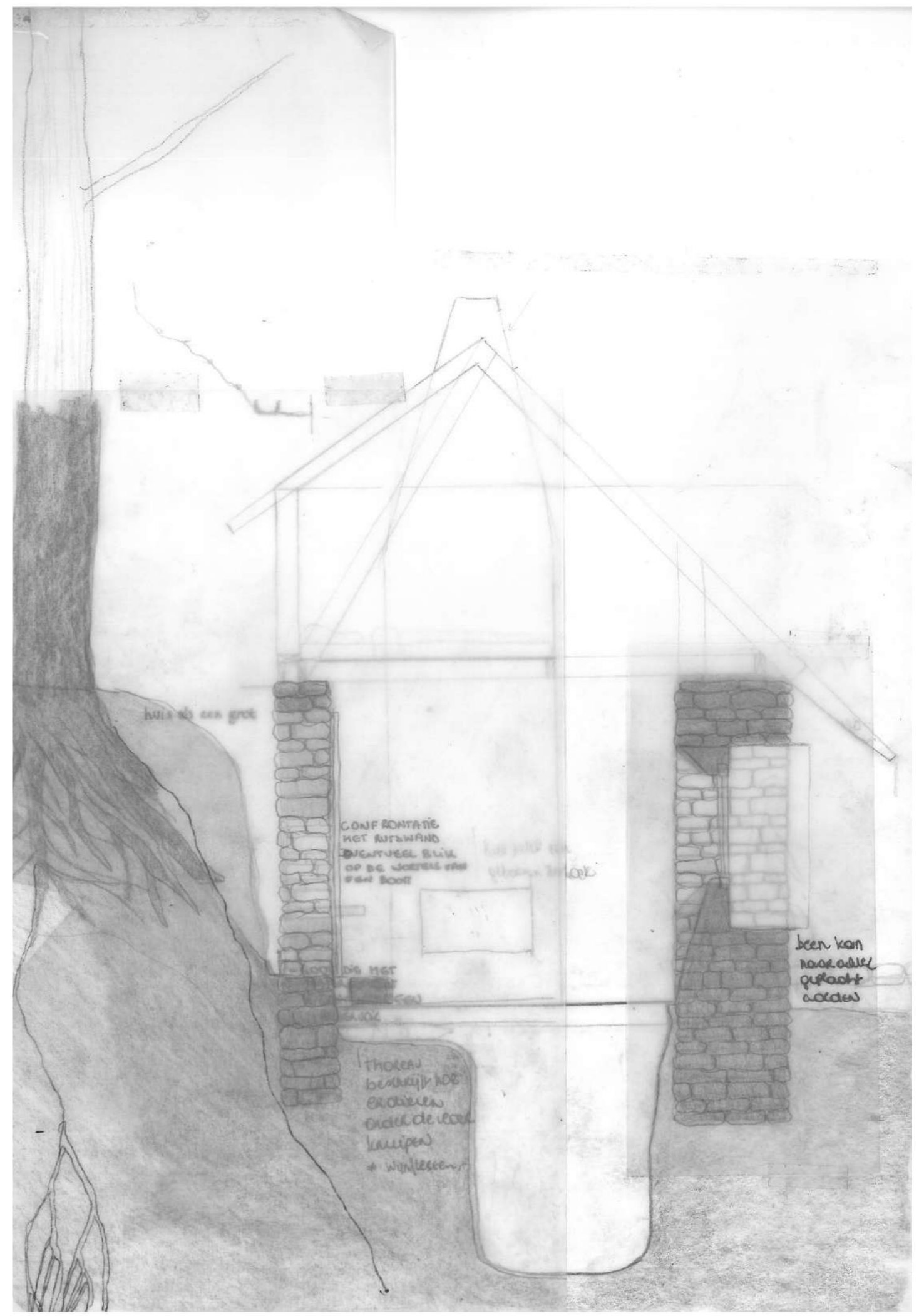
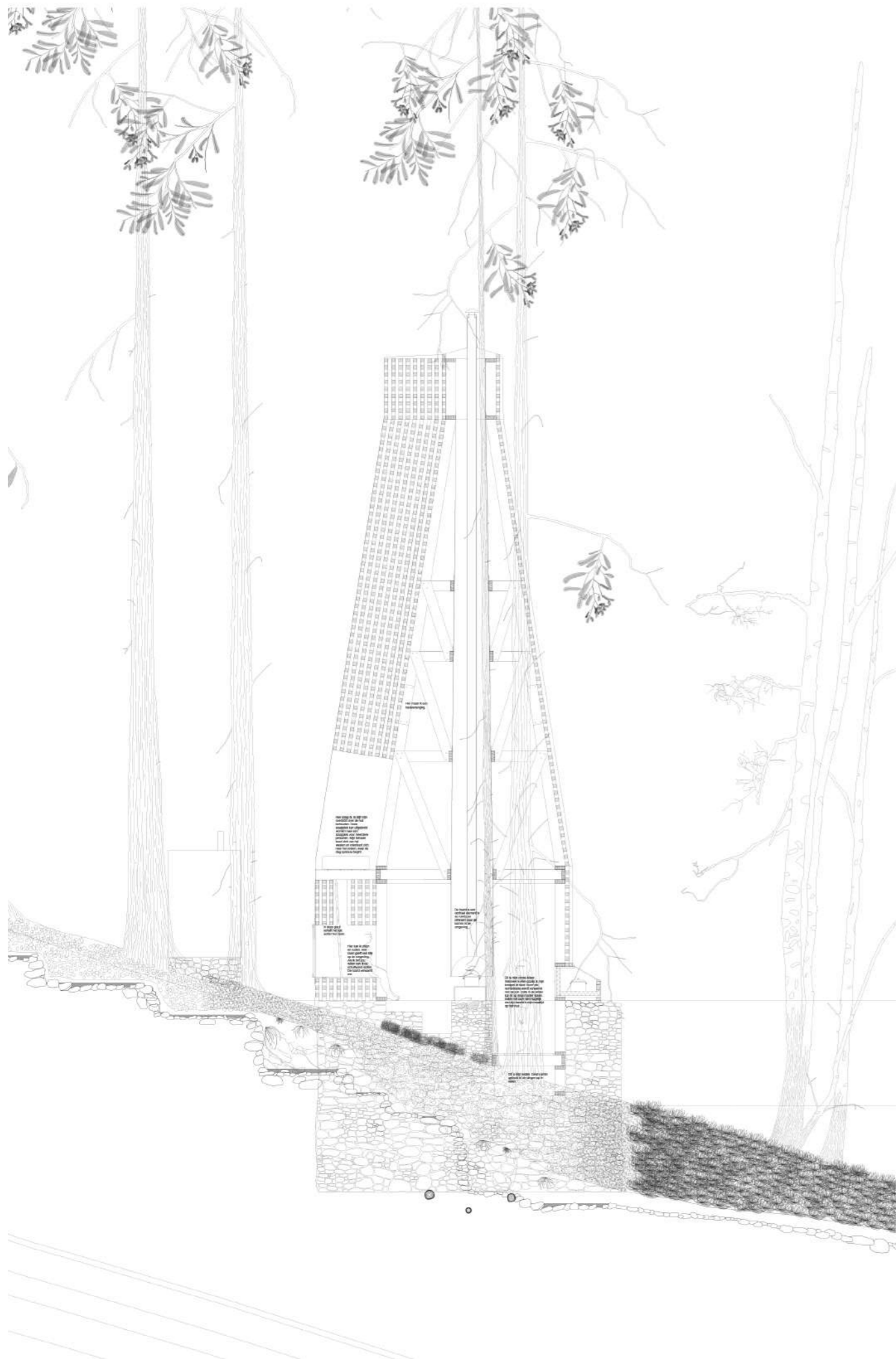
Hendrik Haeyaert, Marg 42 Critical reflective practice

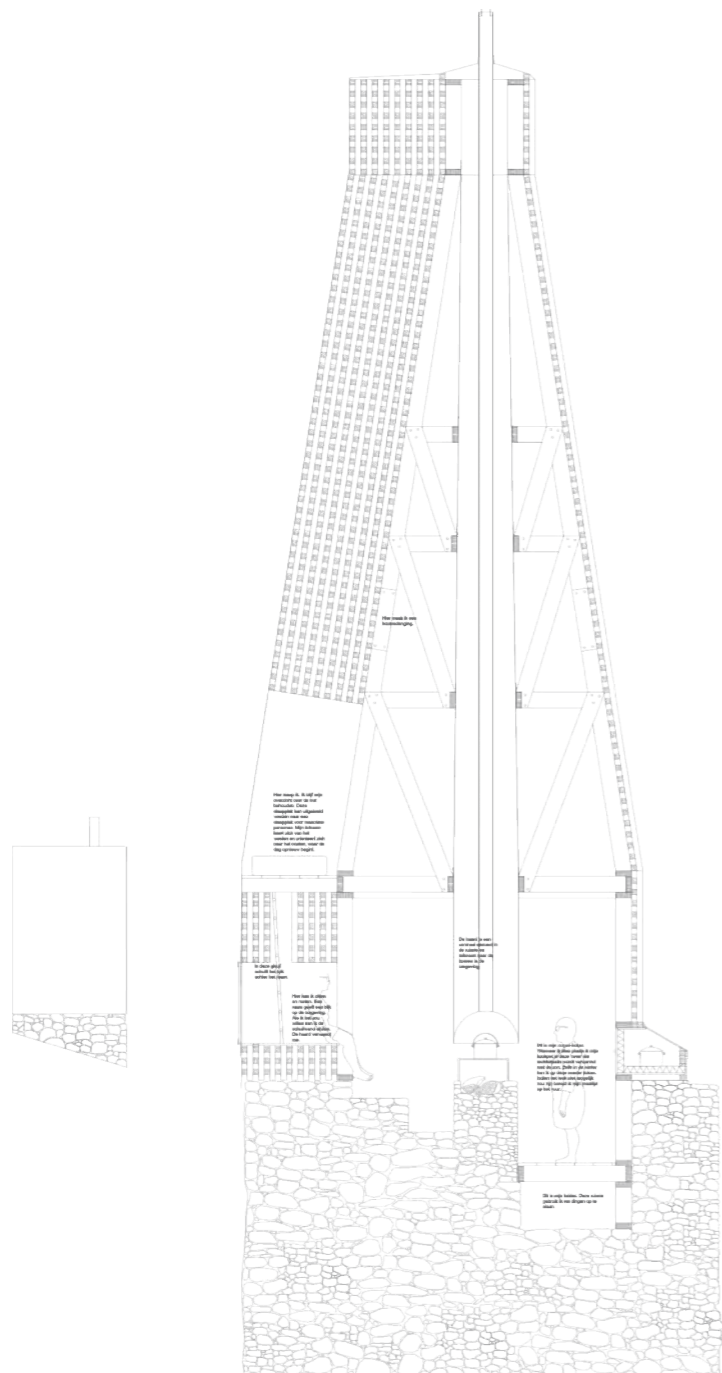

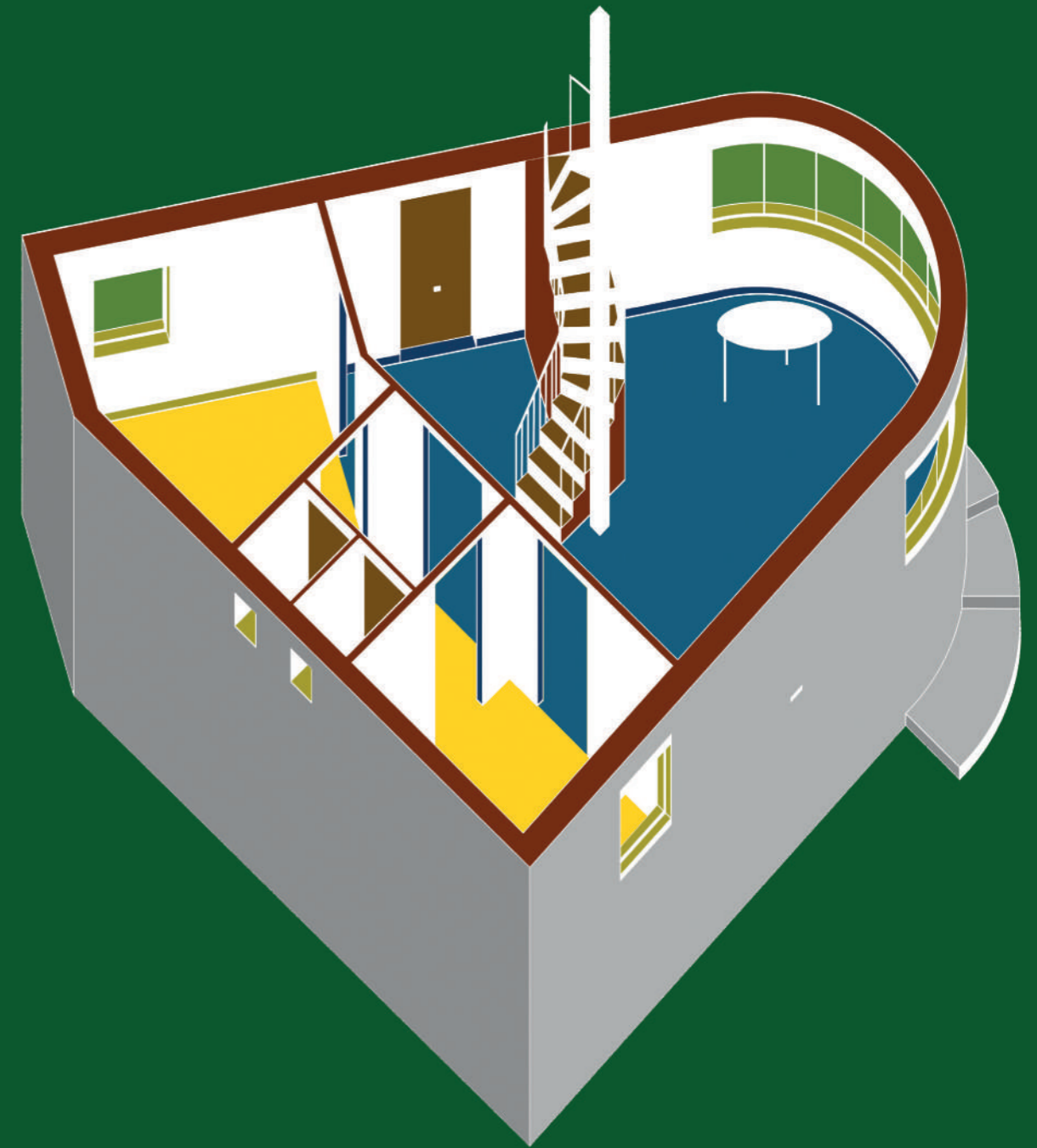
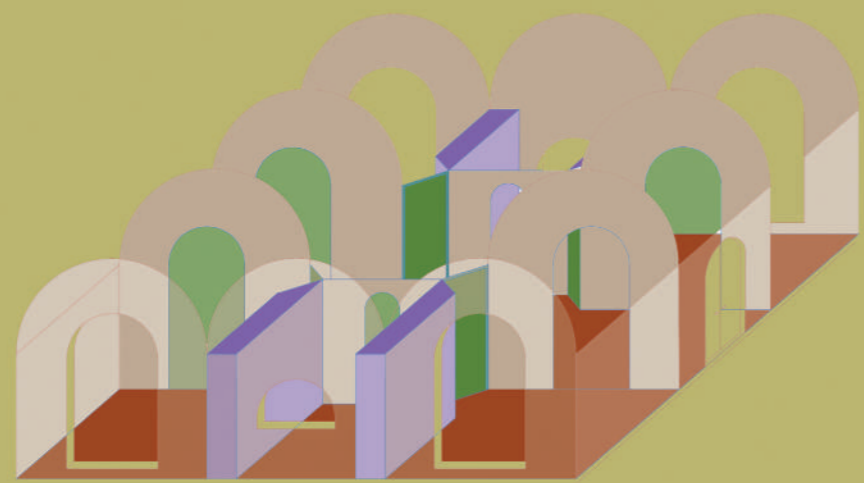
Aäron De Leeuw, Barg 45 In detail treden!

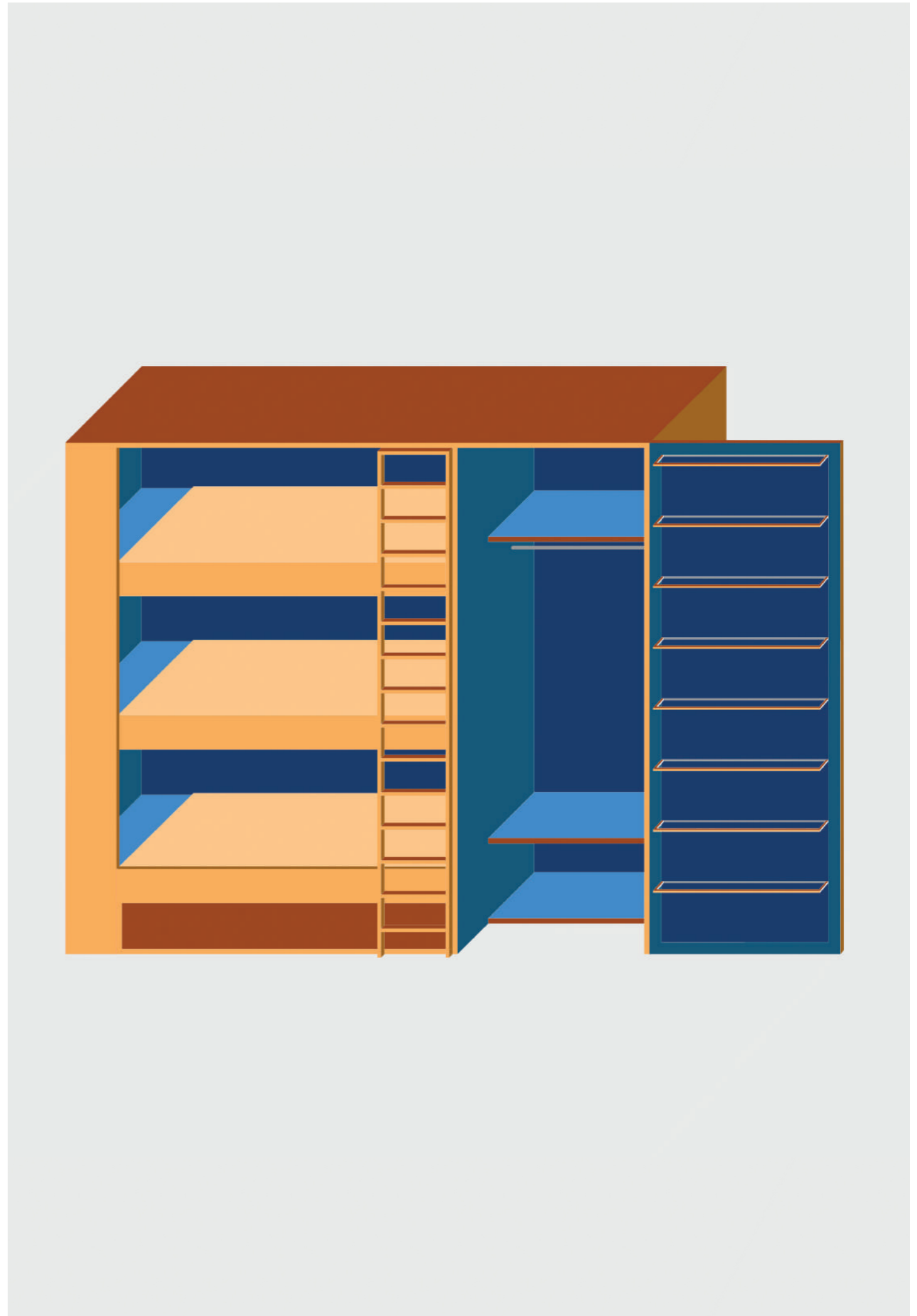
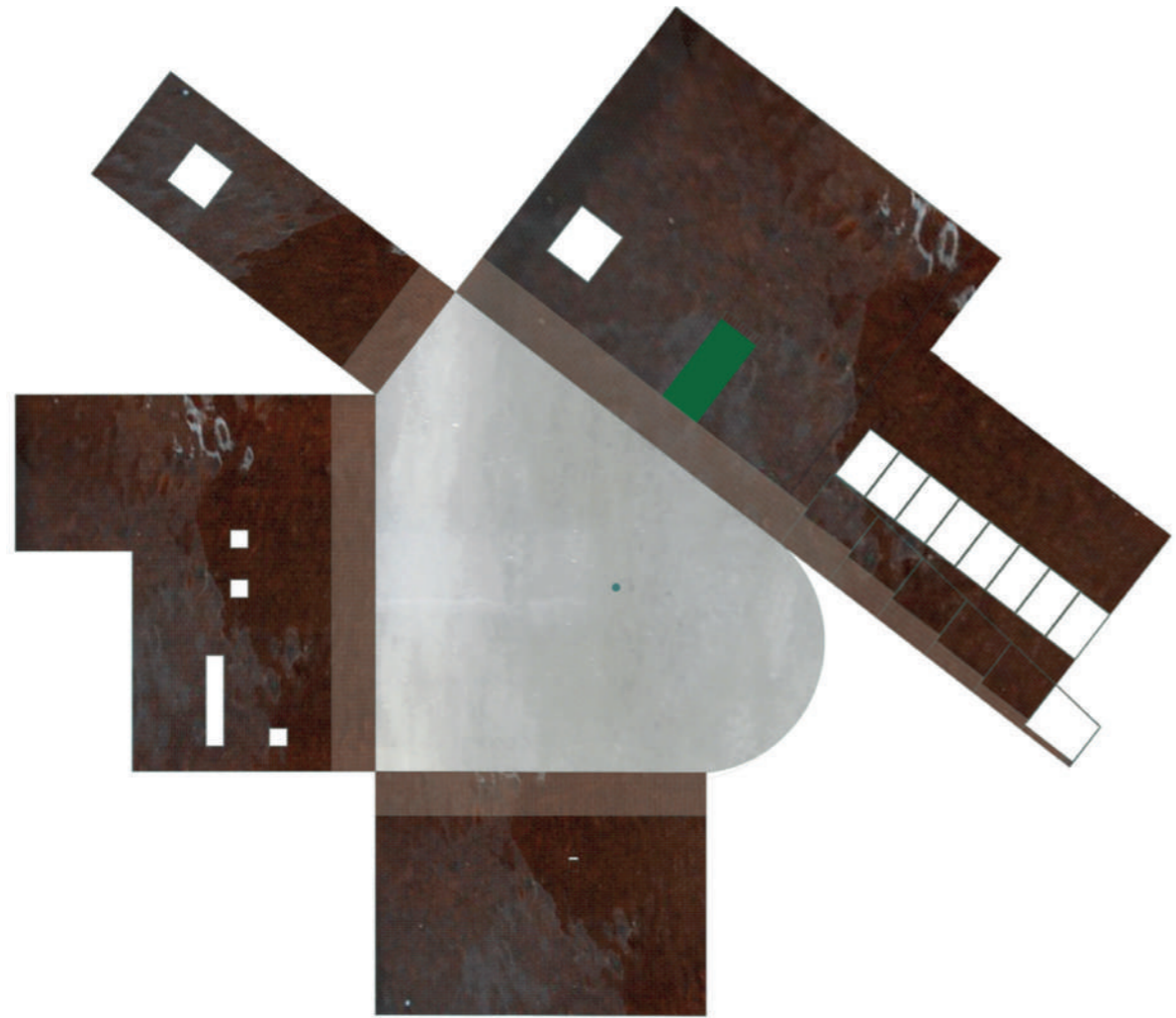

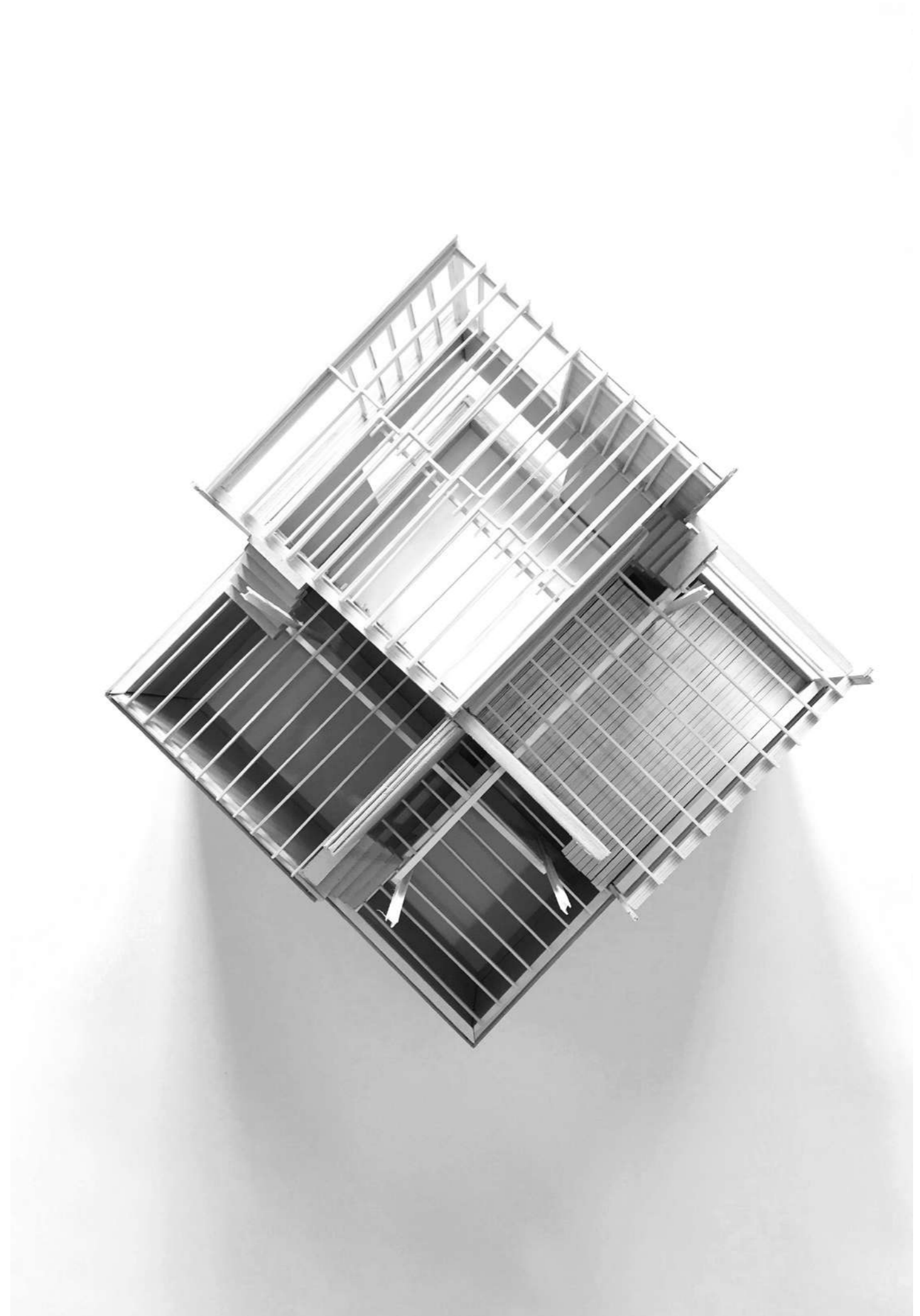

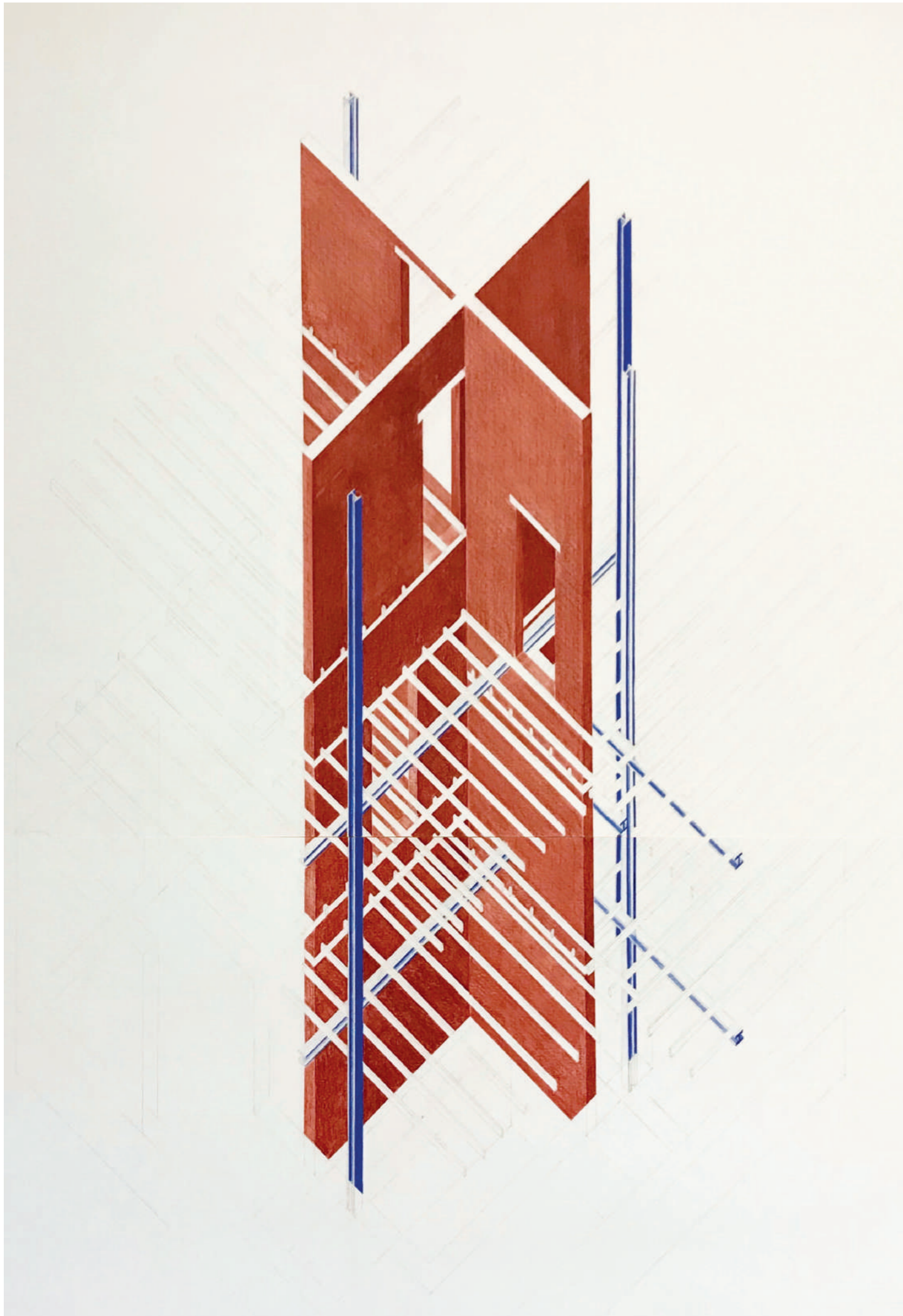

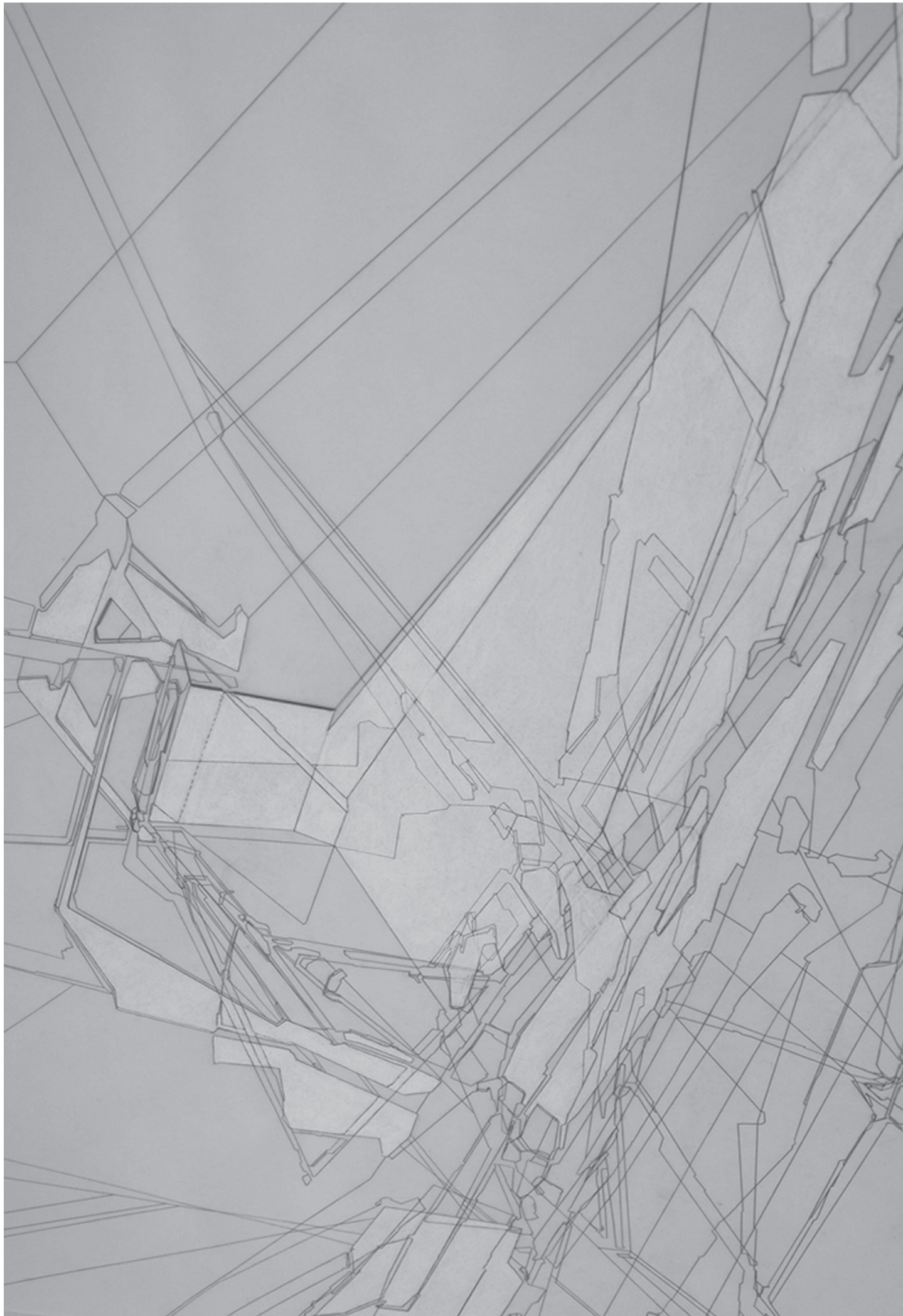

Ellen Van den Eeckhaut, *Barg 45 In detail treden!*

Riet Eeckhout, *Drawing Out Gehry II (detail)*, 2018, 450x90cm, graphite and wax pencil on mylar (detail, 2018) 36

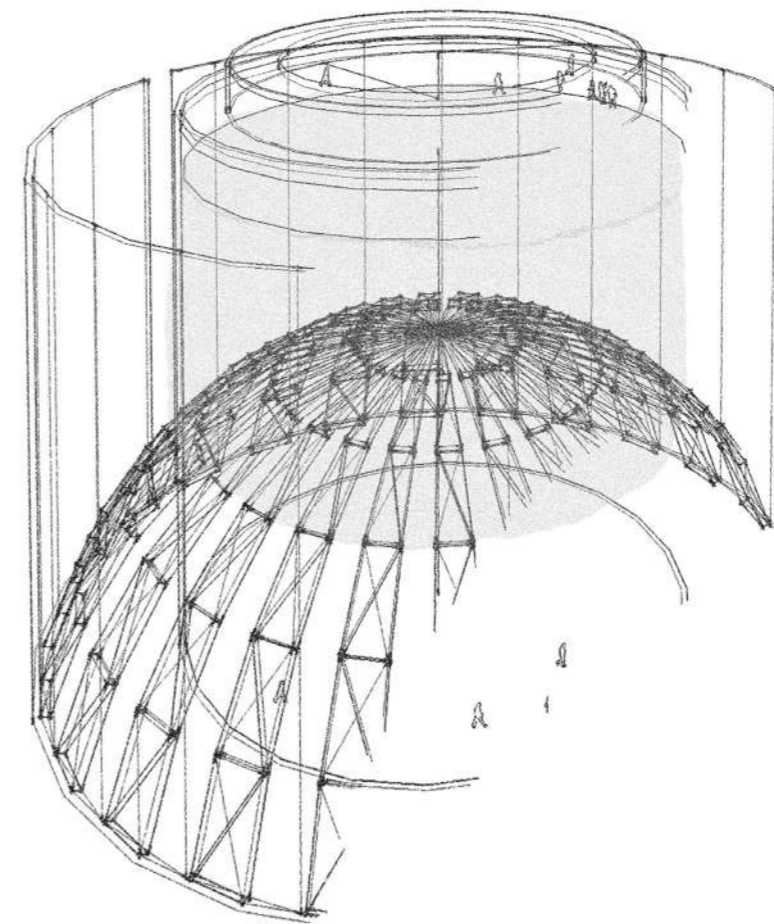
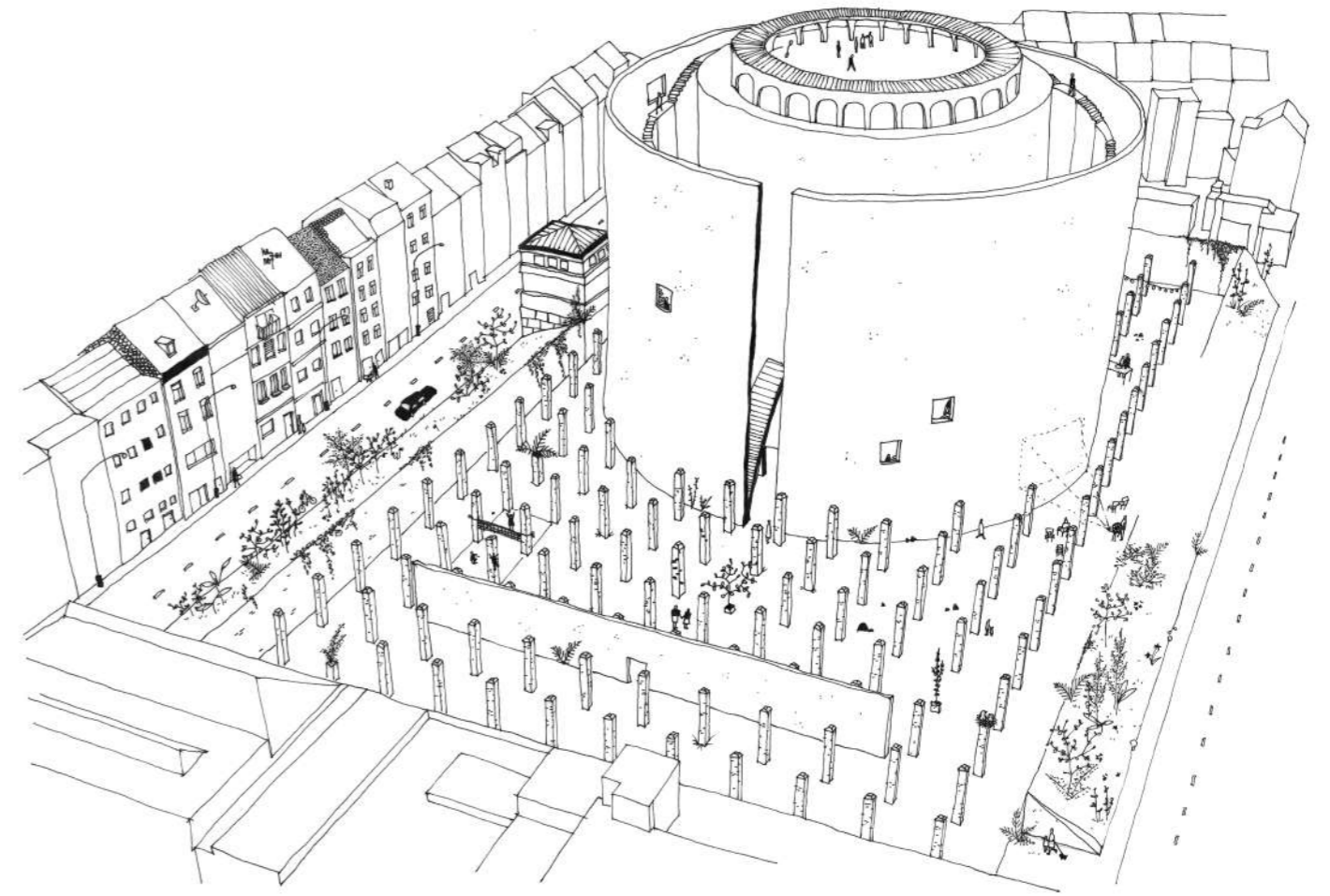
Tobias Labarque, *Lamp*, 2017

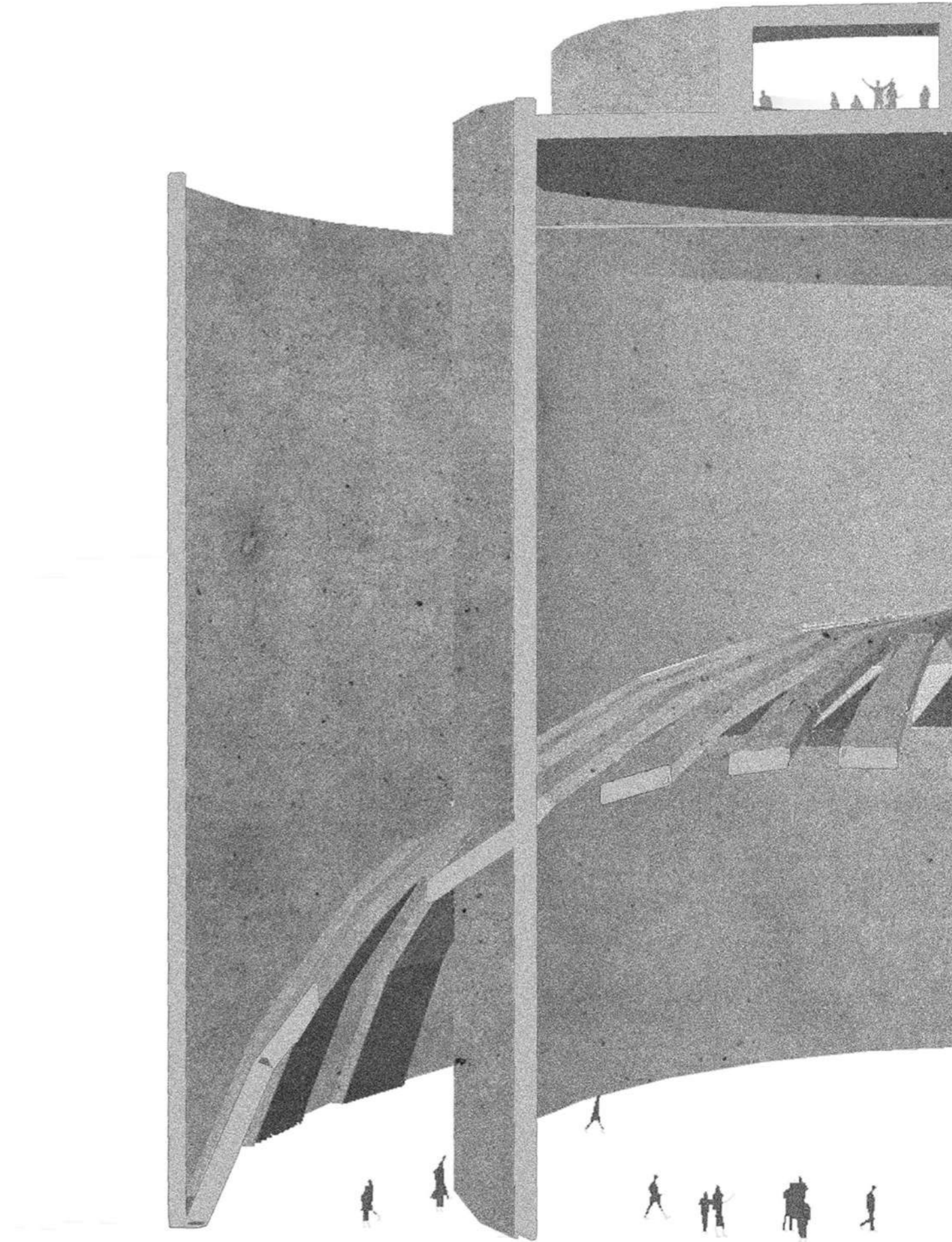
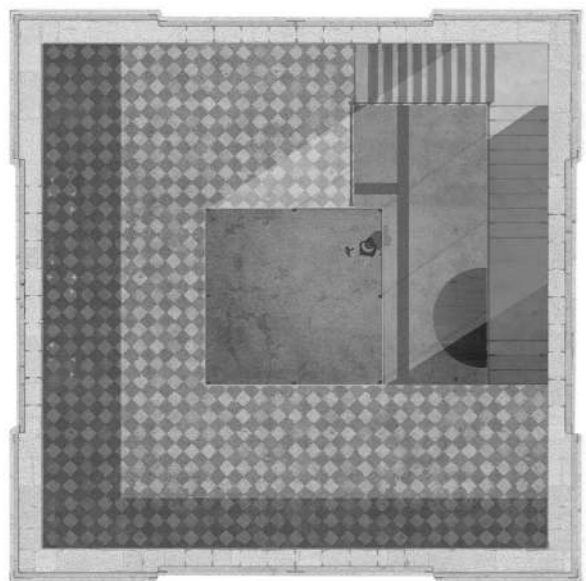
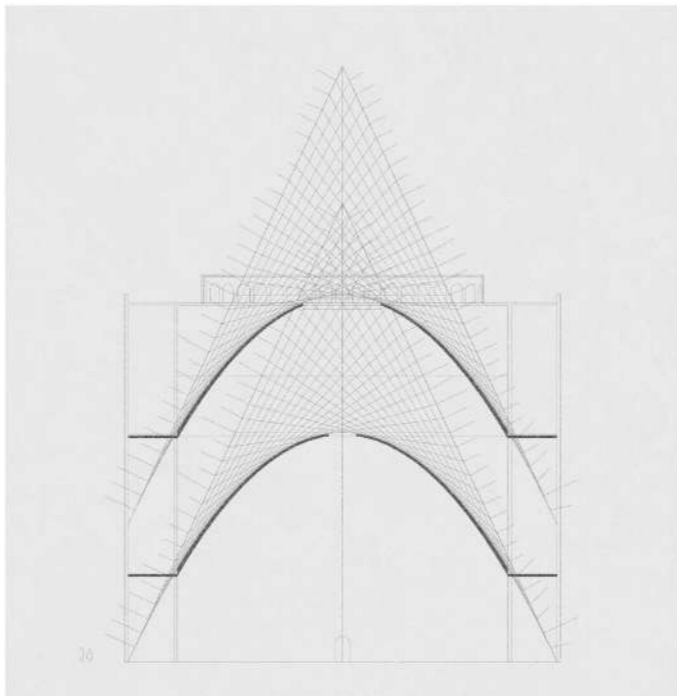

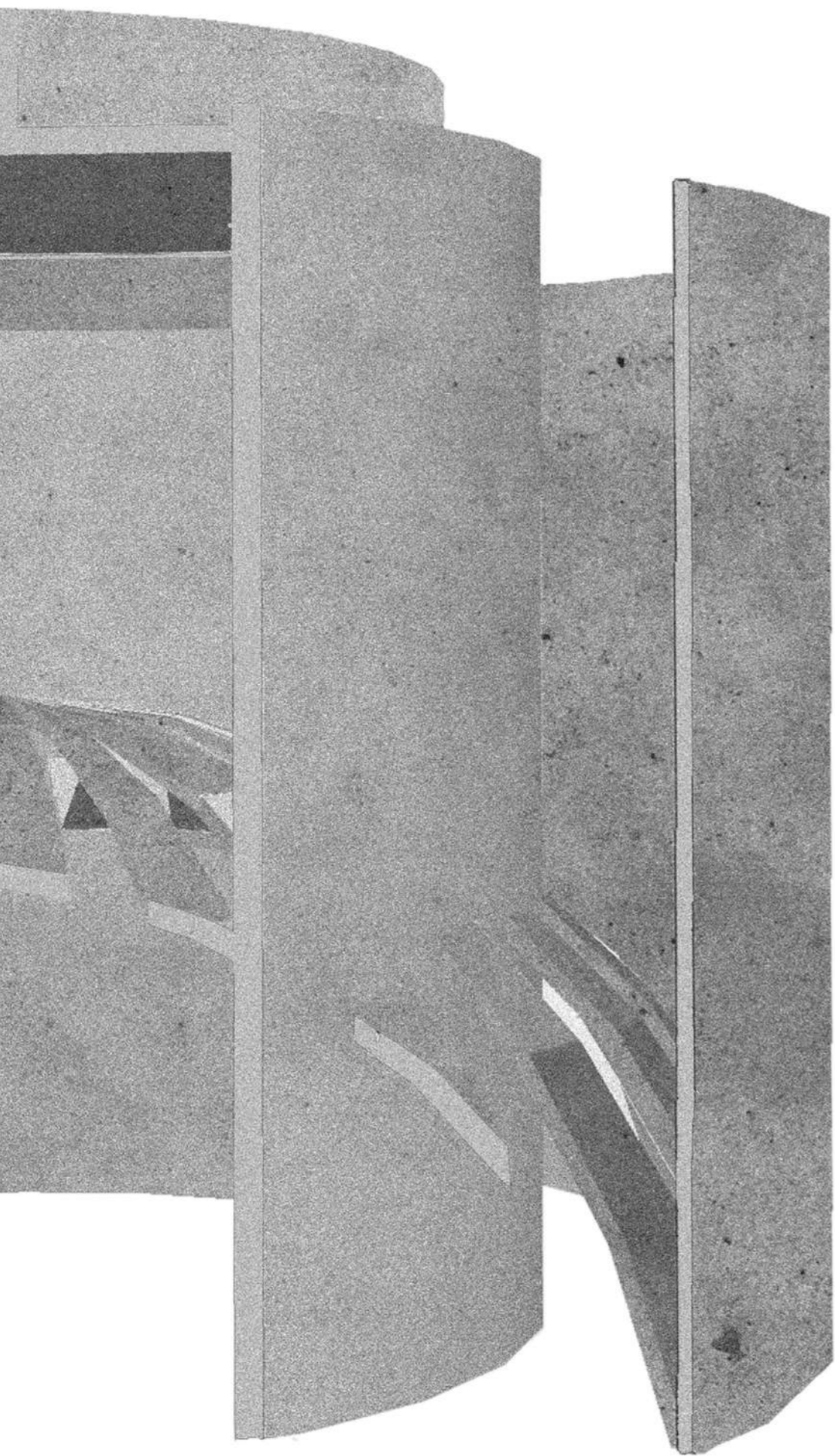

Egon Pollers, *Barb 65 Abstractions and specificities in a changing Brussels Landscape*

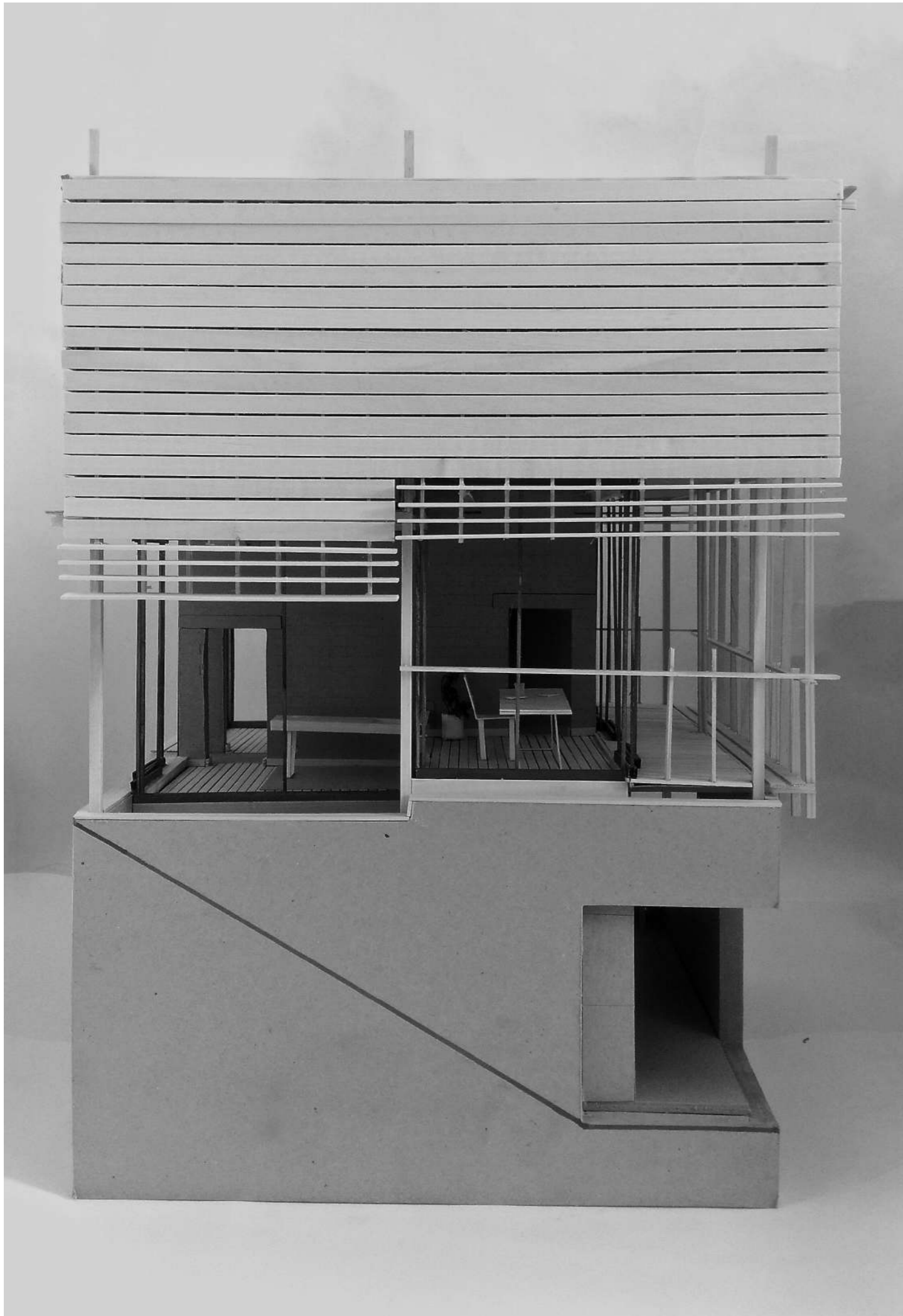

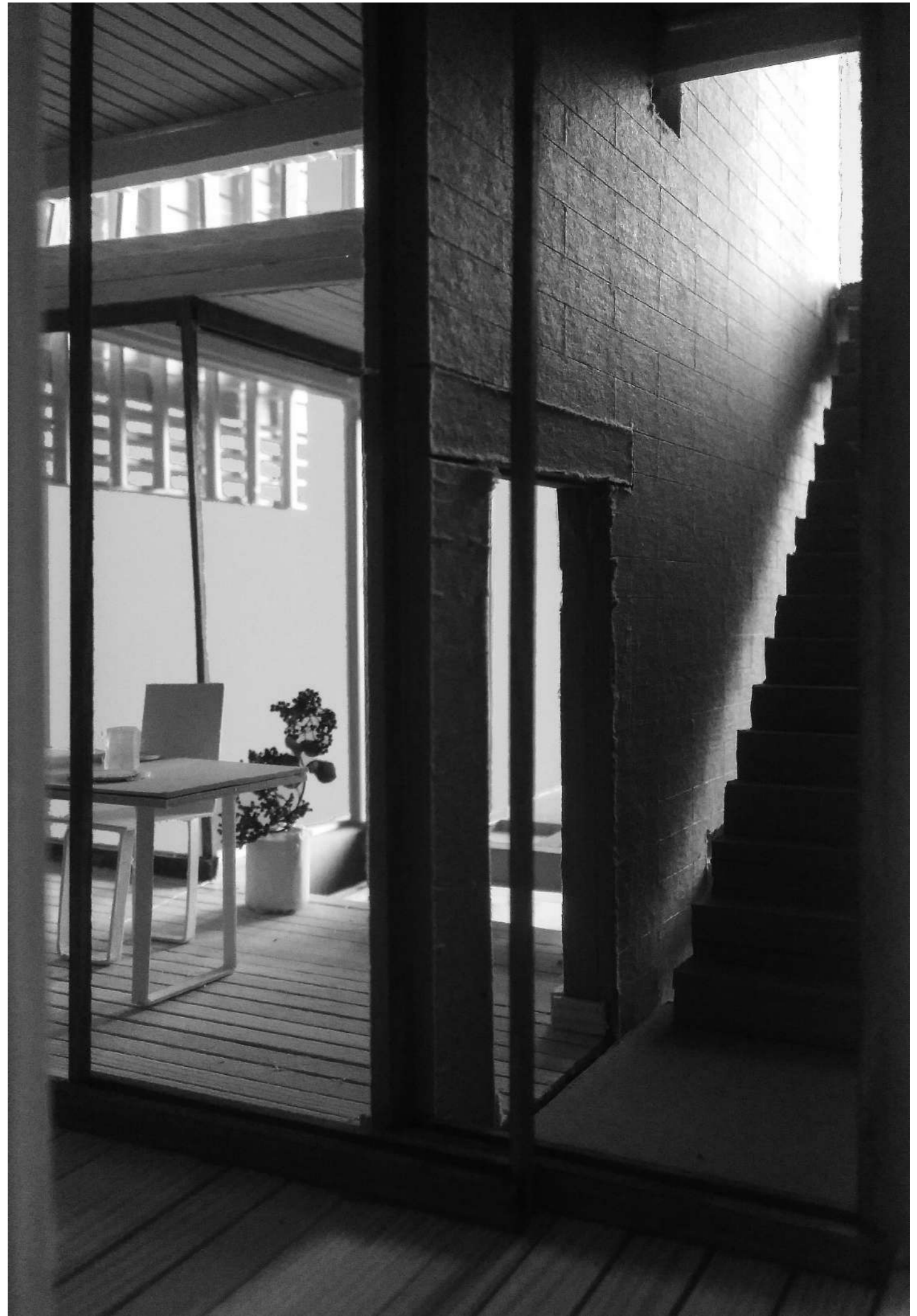
Egon Pollers, *Barb 65 Abstractions and specificities in a changing Brussels Landscape*

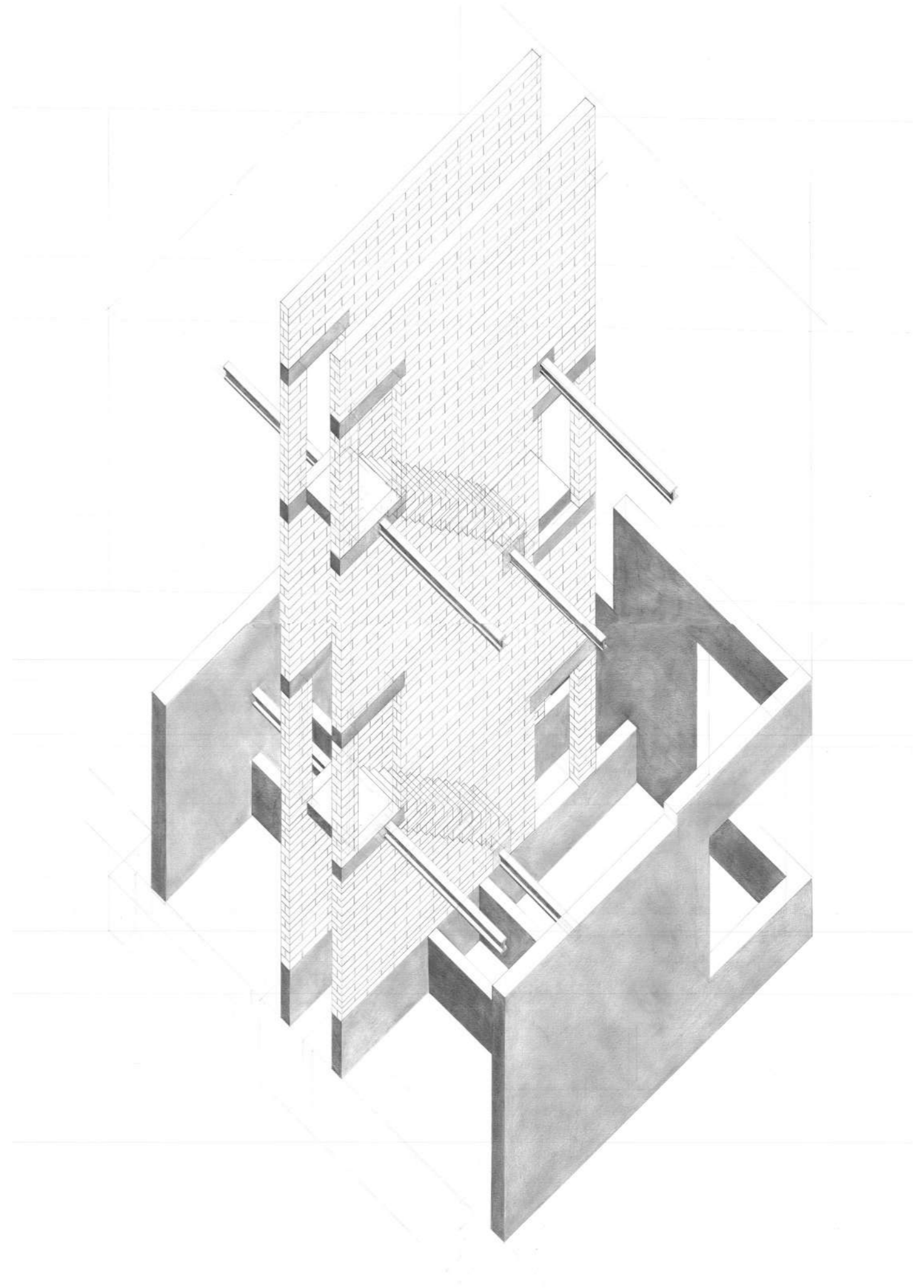

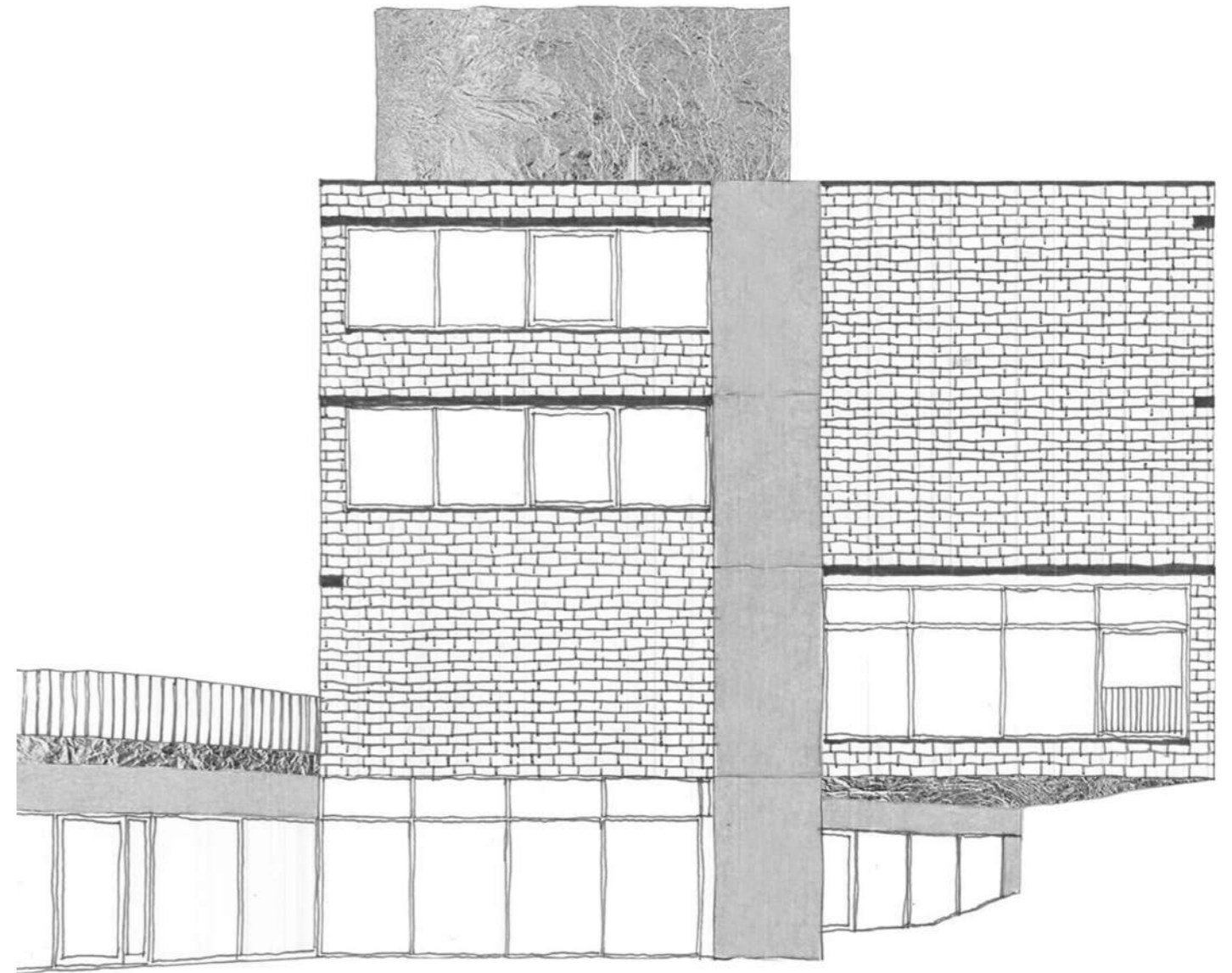
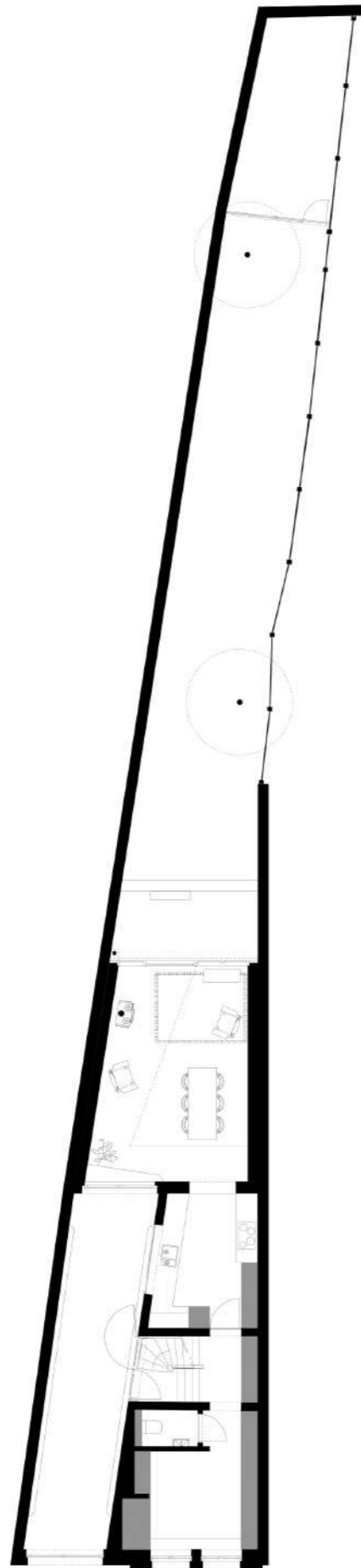
Evelien Van den Bruel, *Barg 45 In detail treden!*

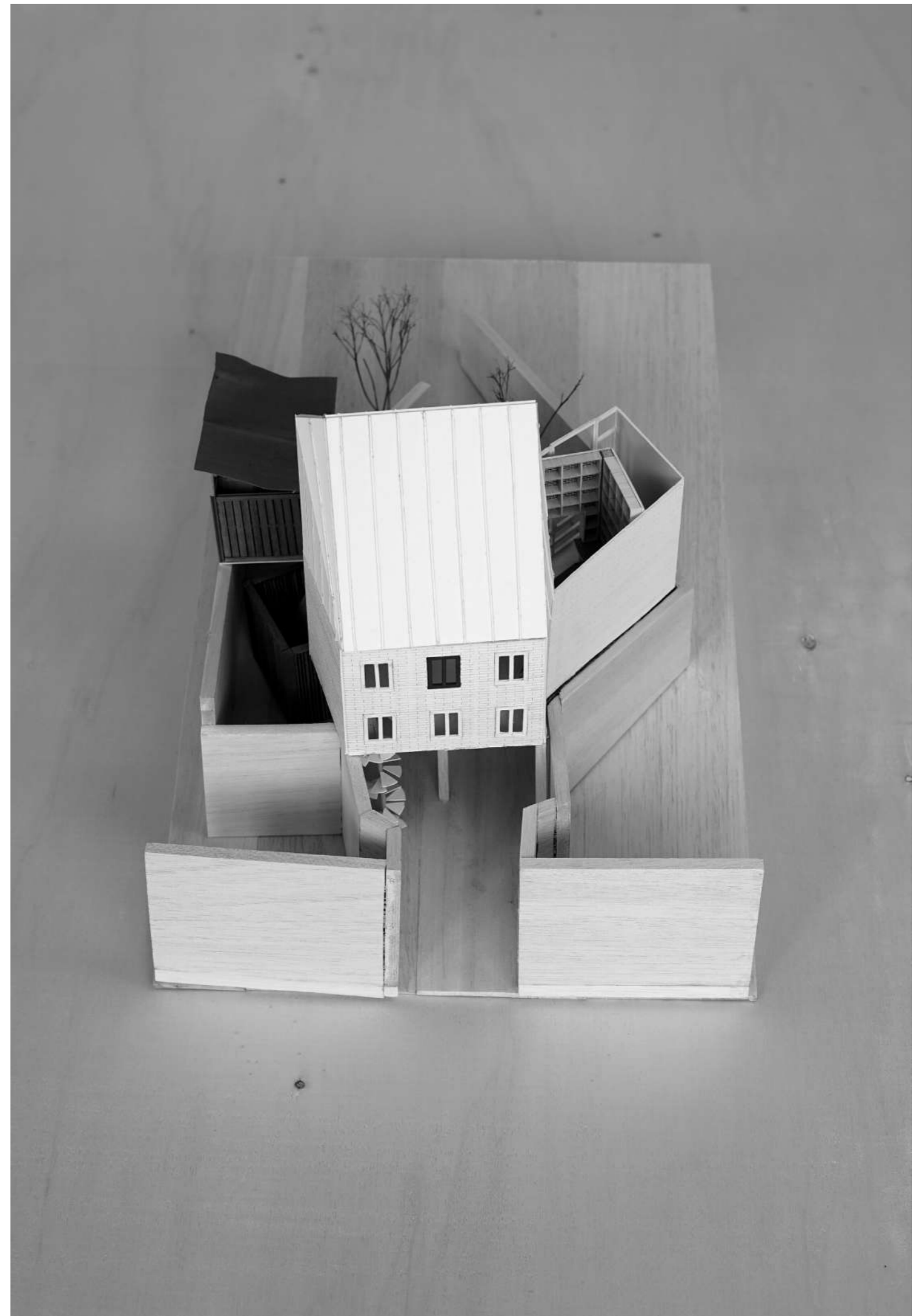
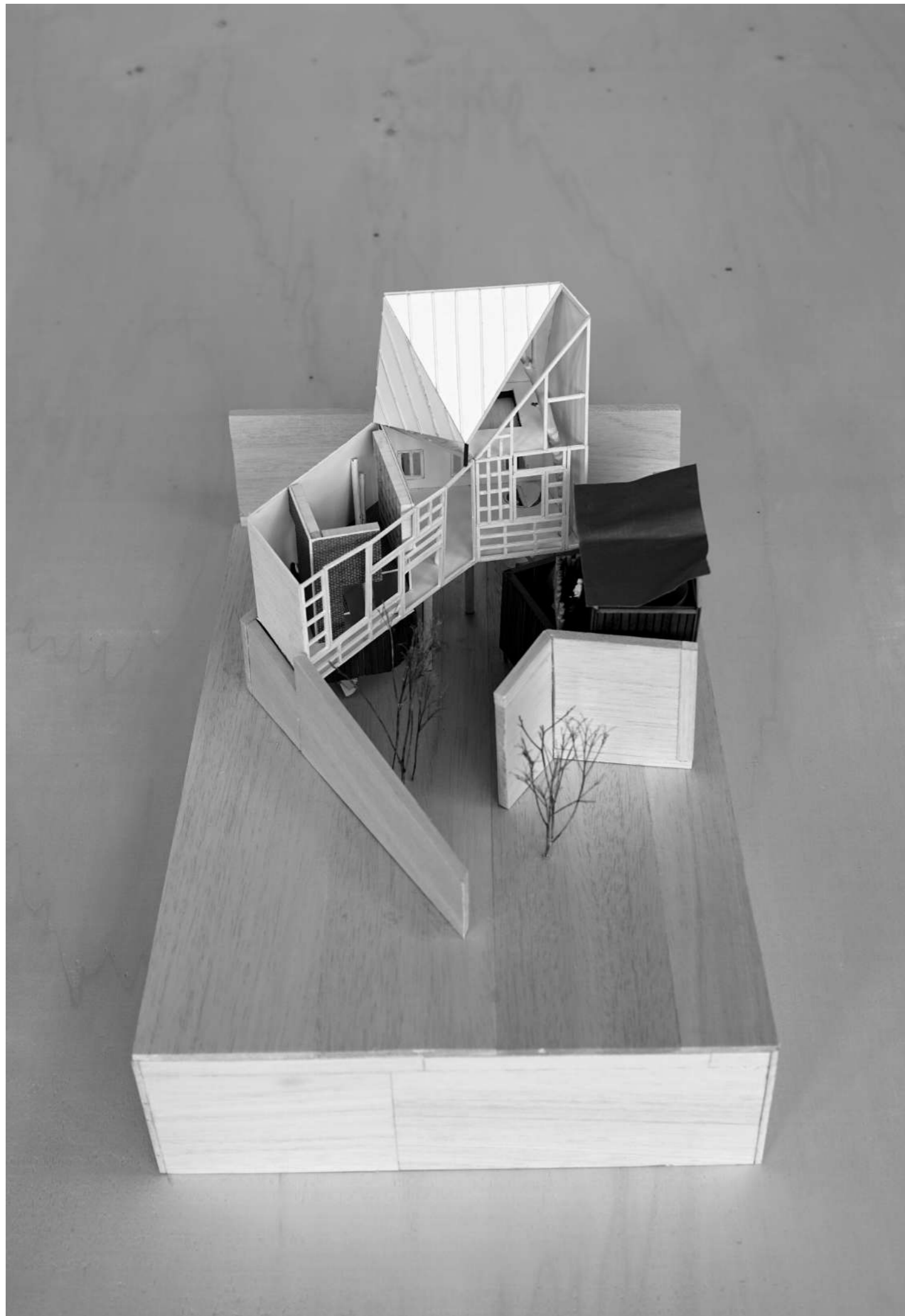

Evelien Van den Bruel, *Barg 45 In detail treden!*

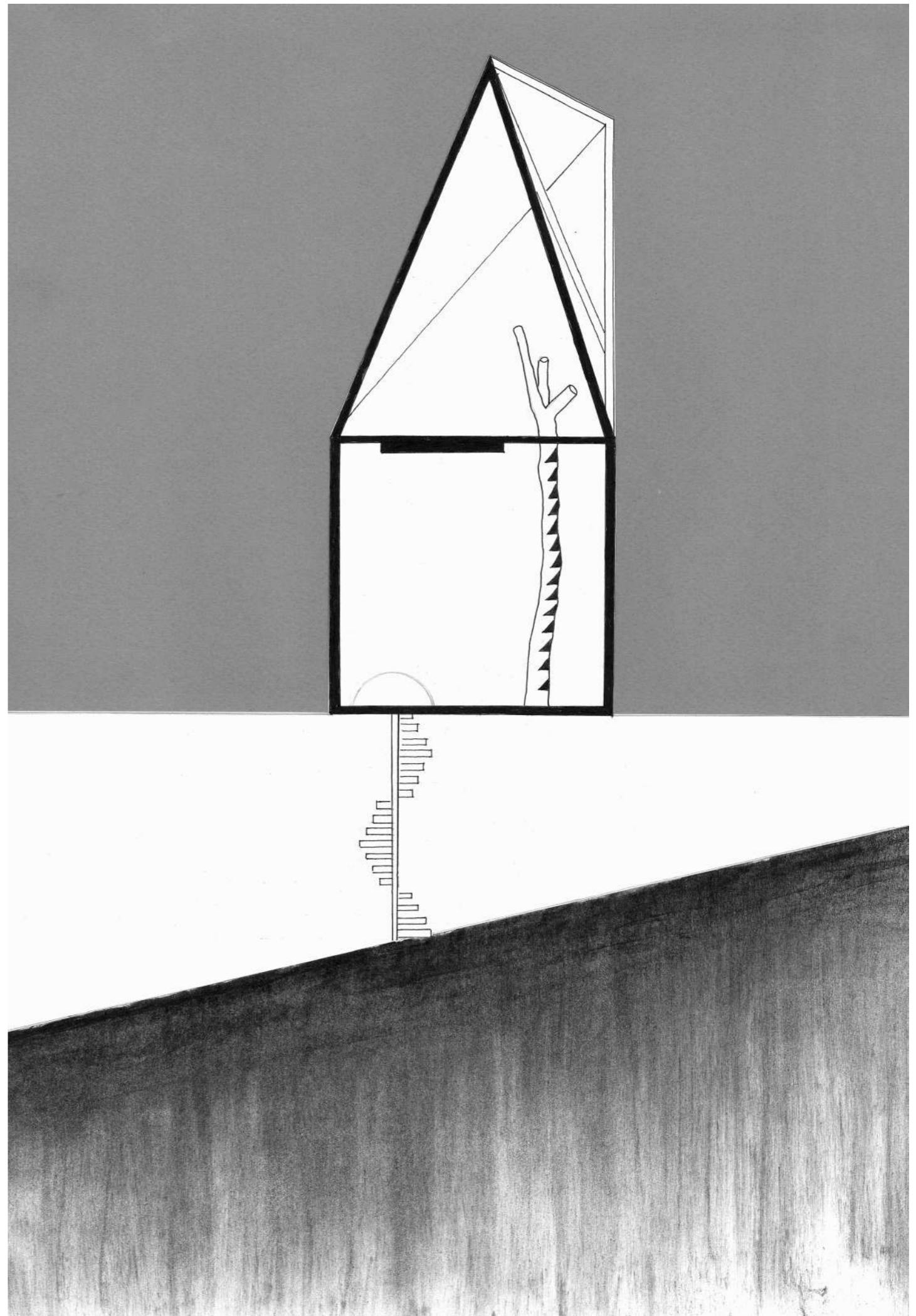
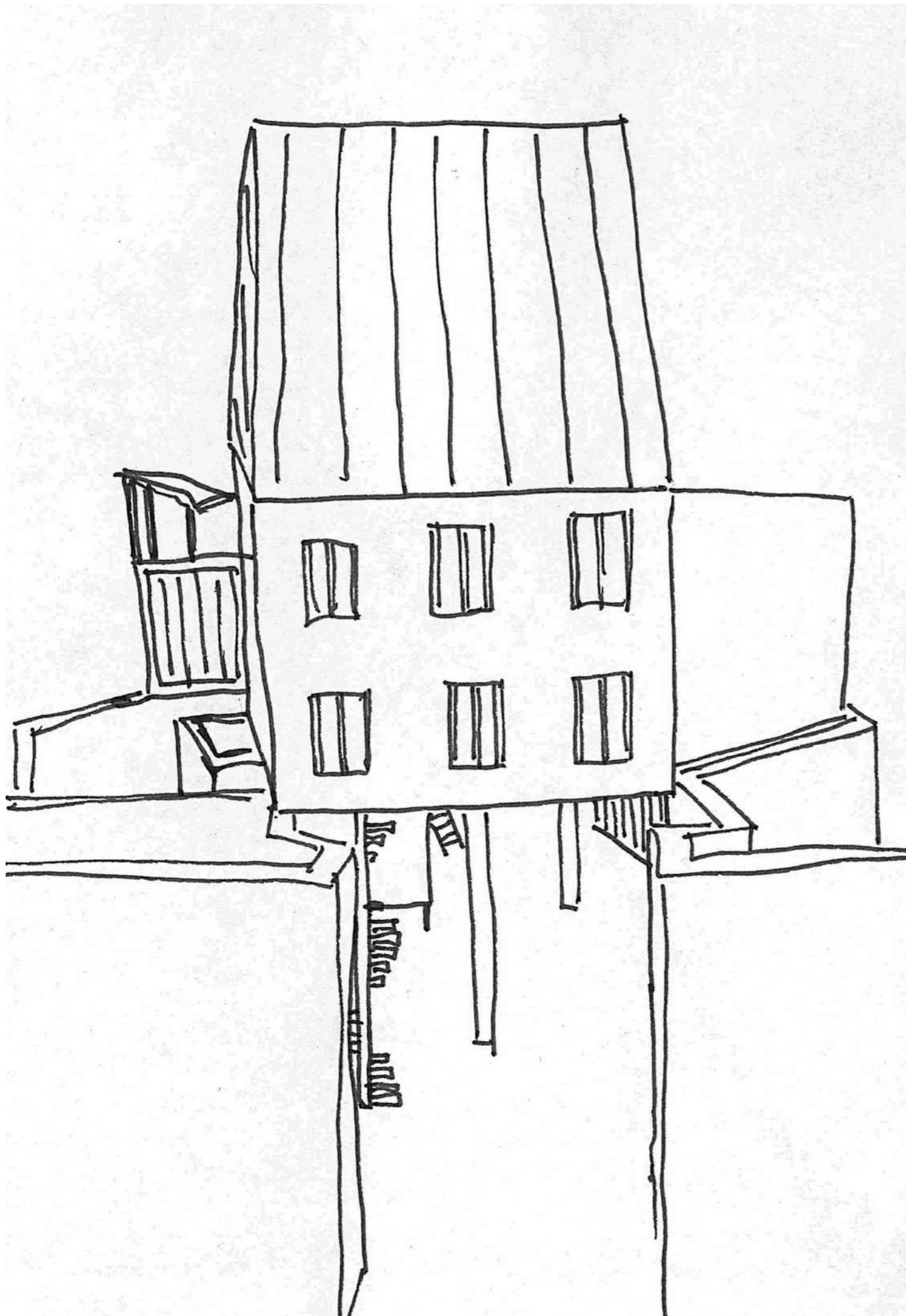

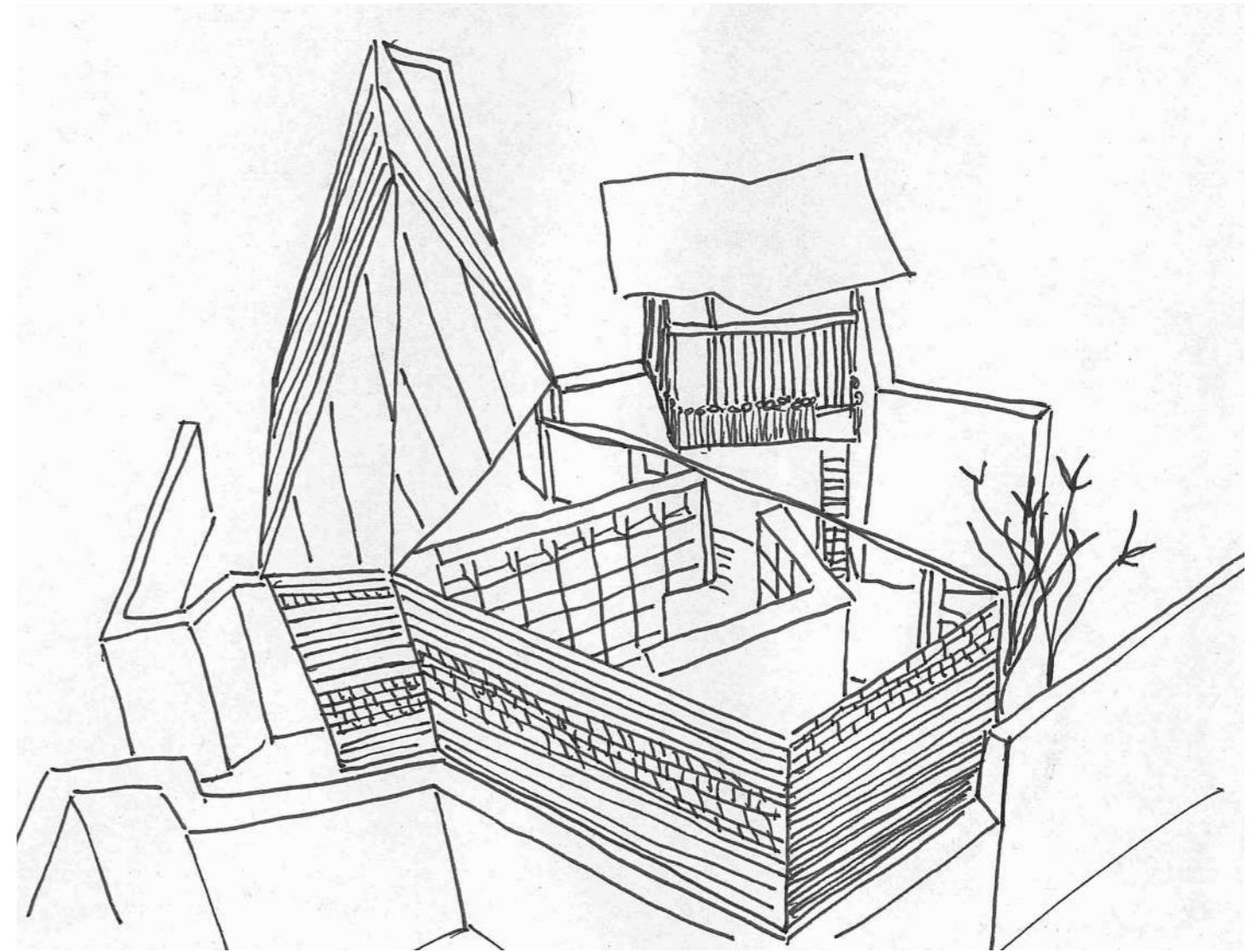
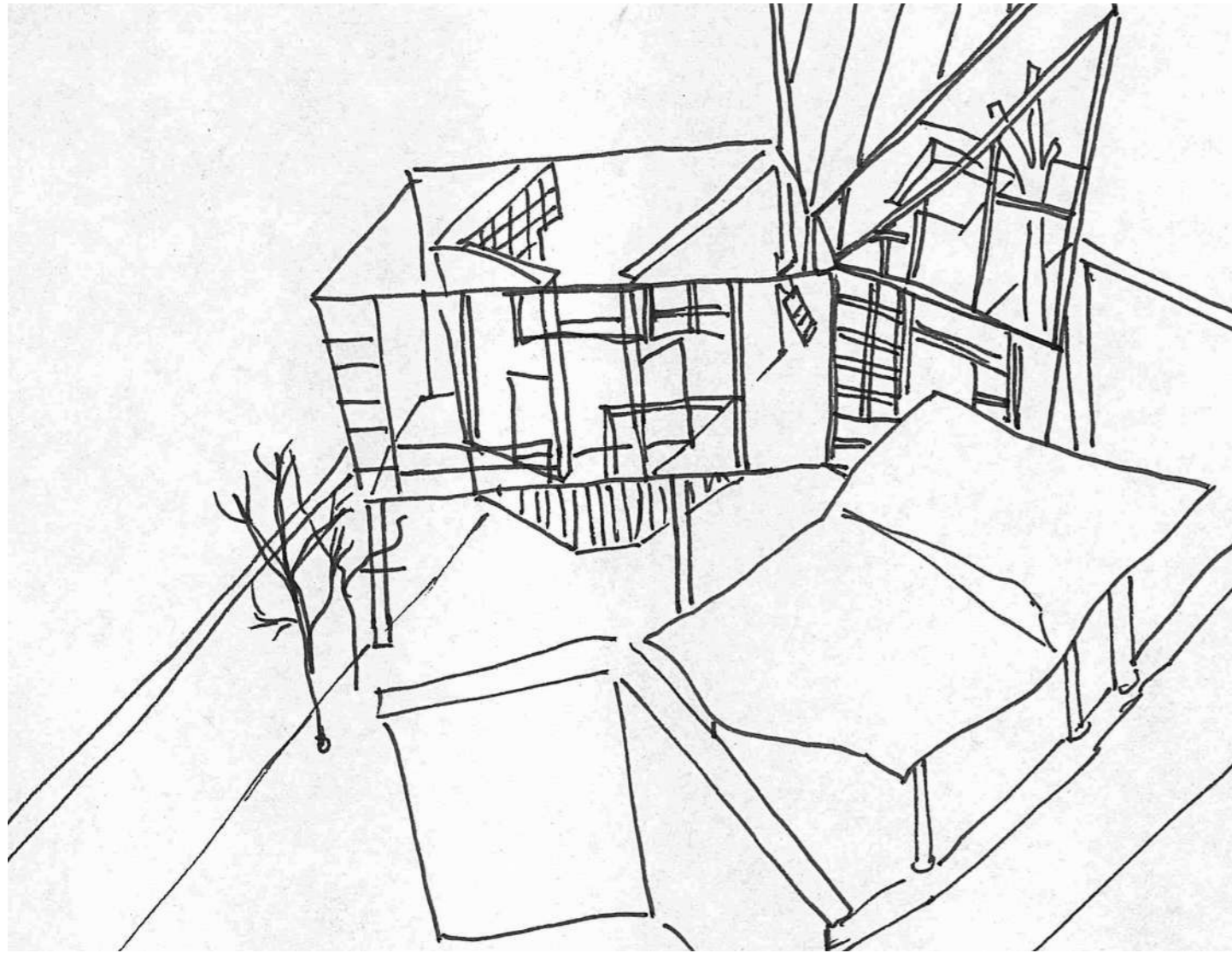

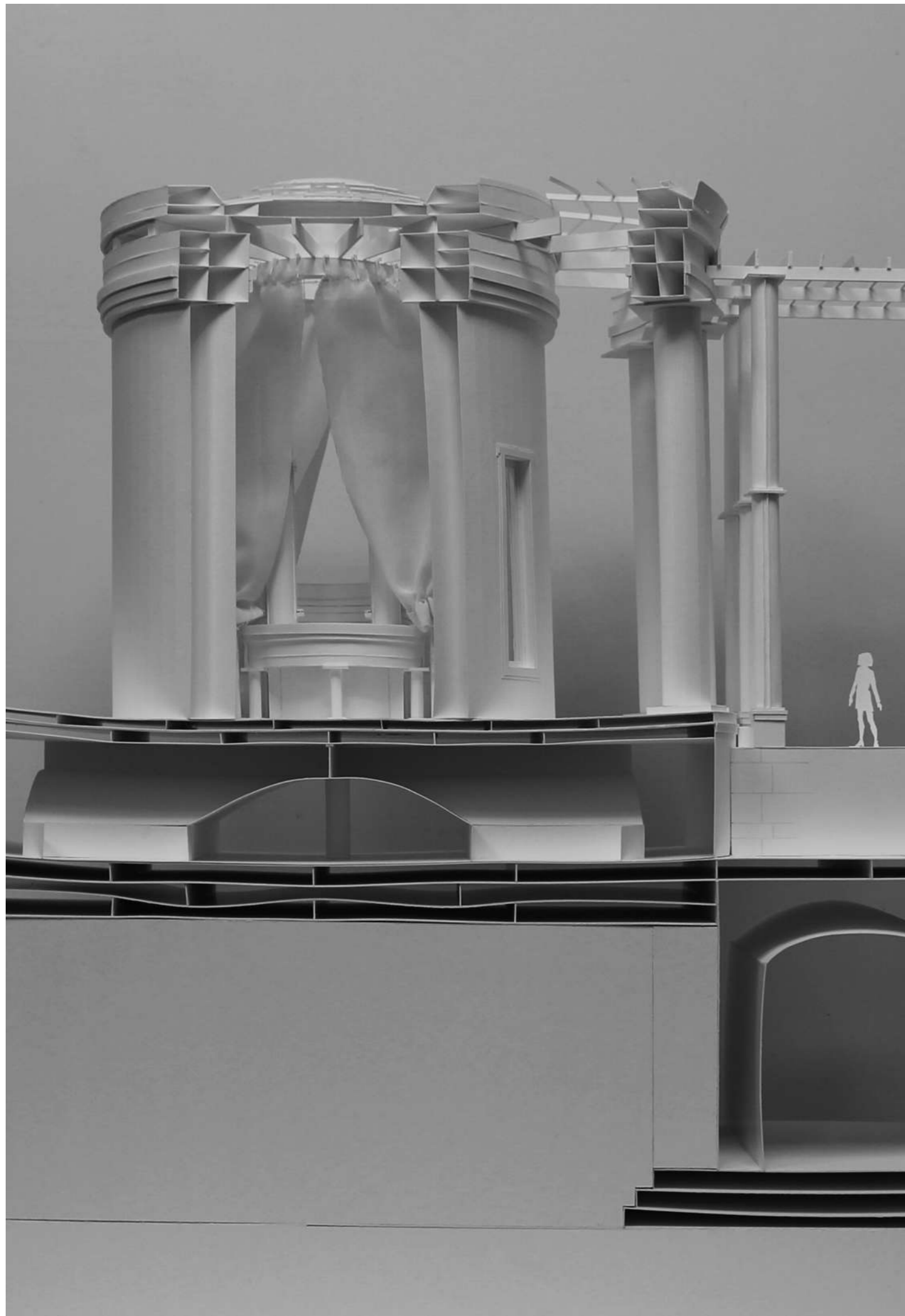

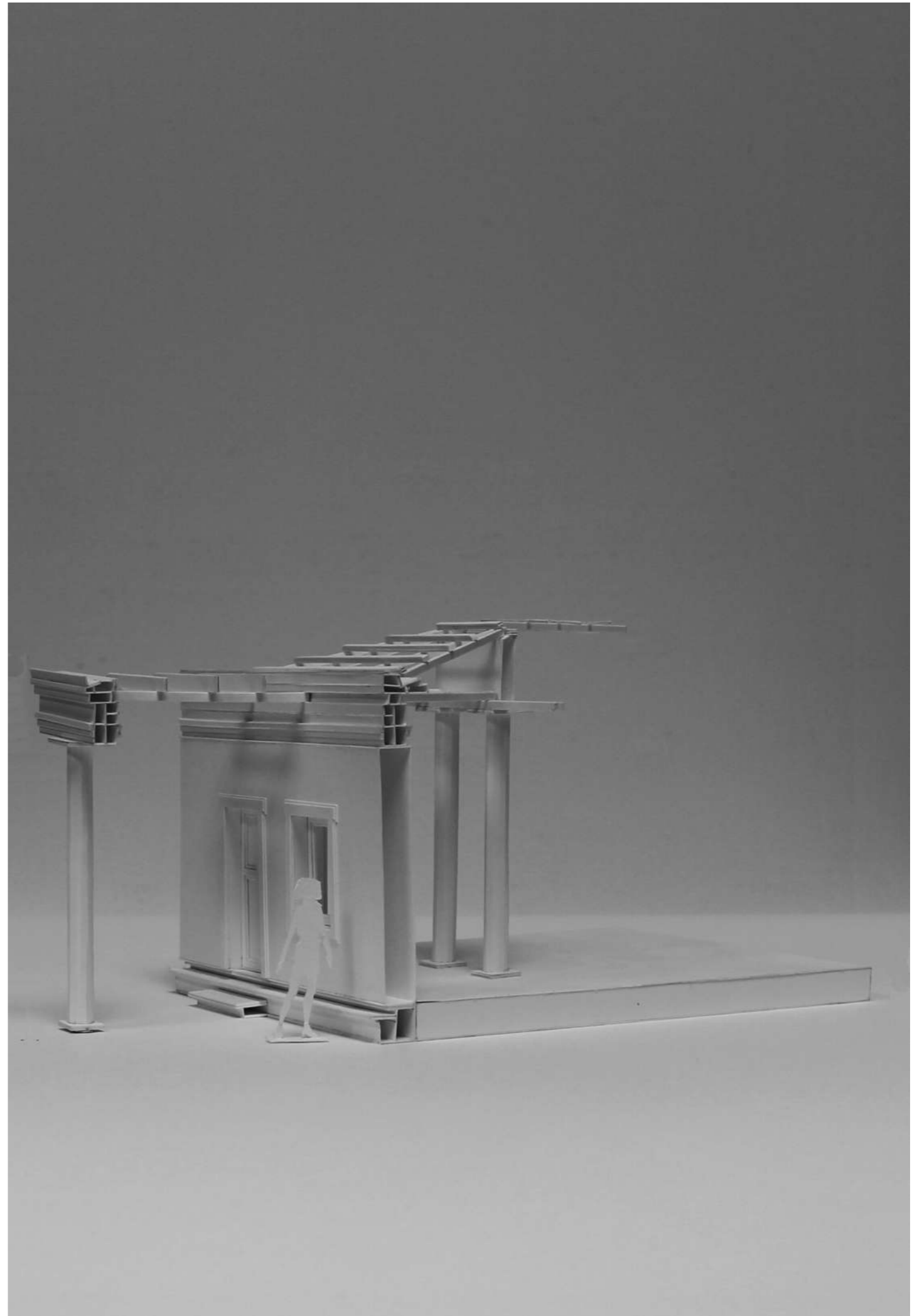

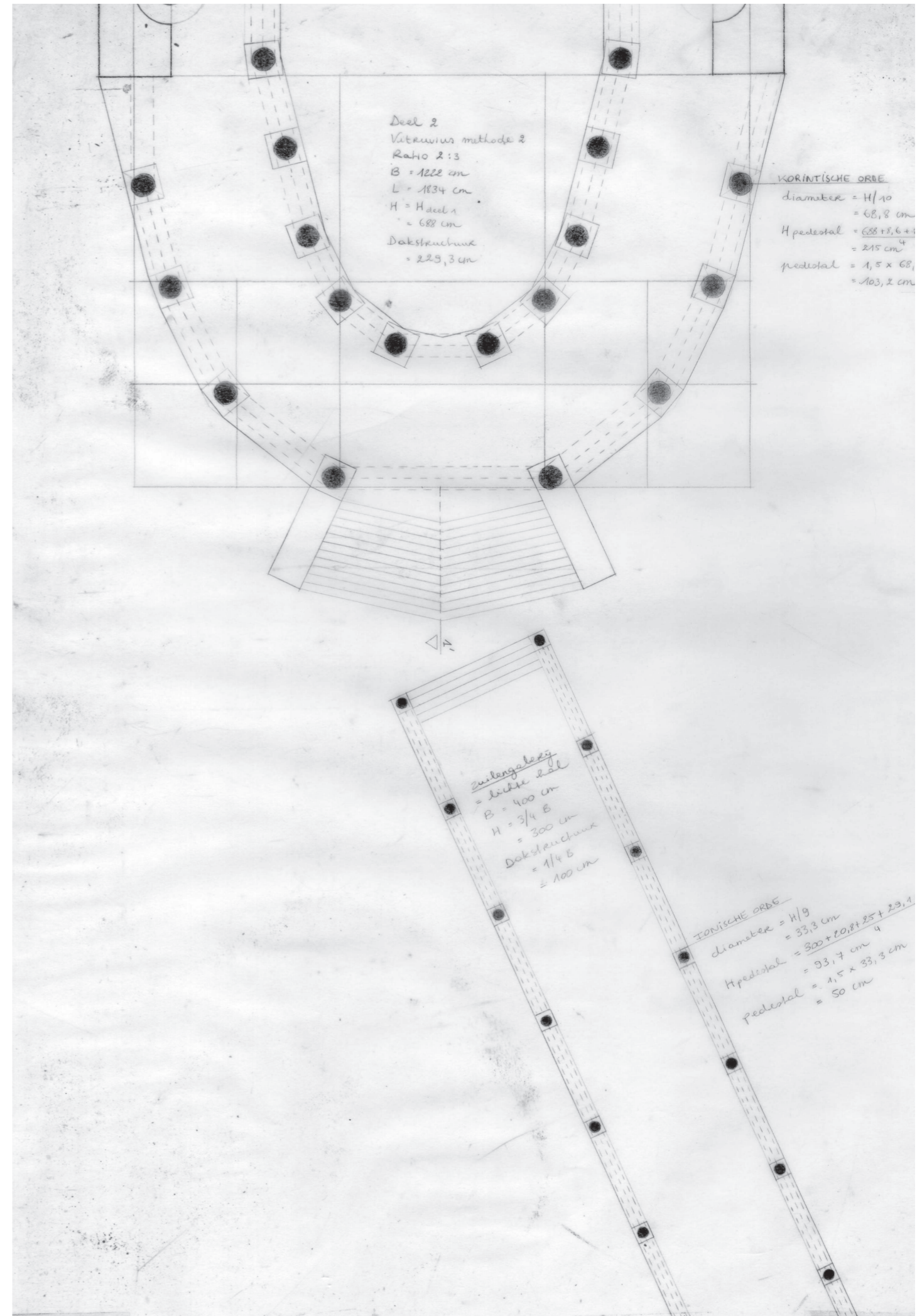
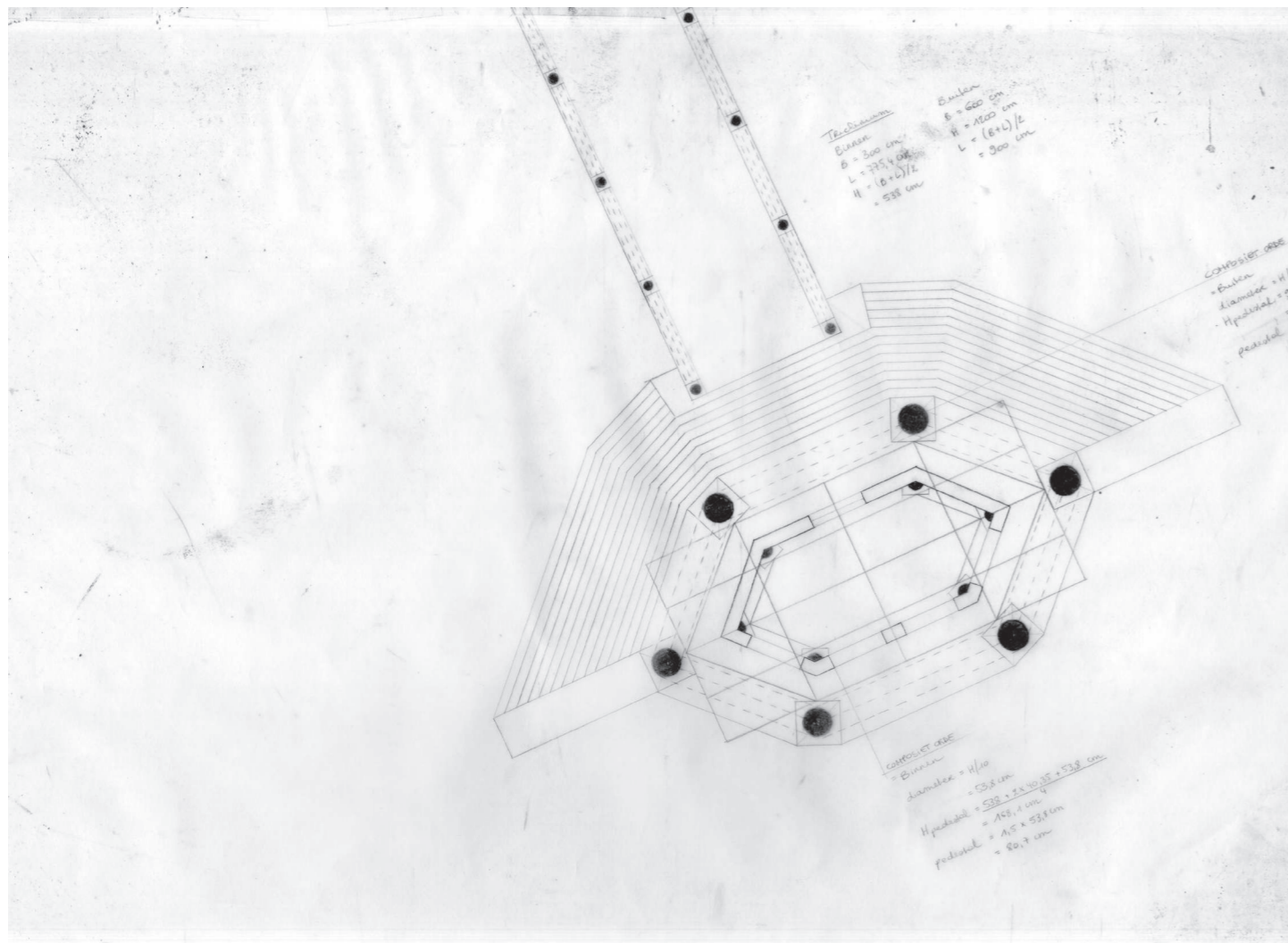
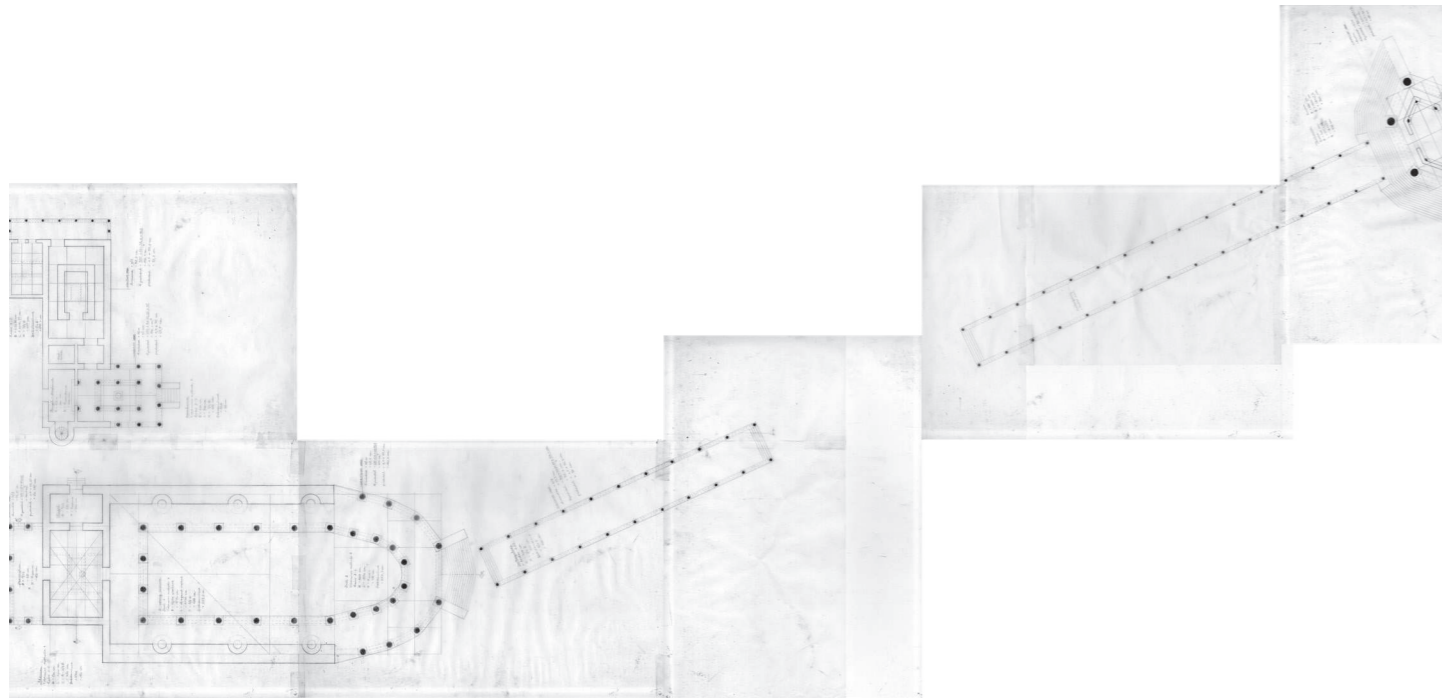

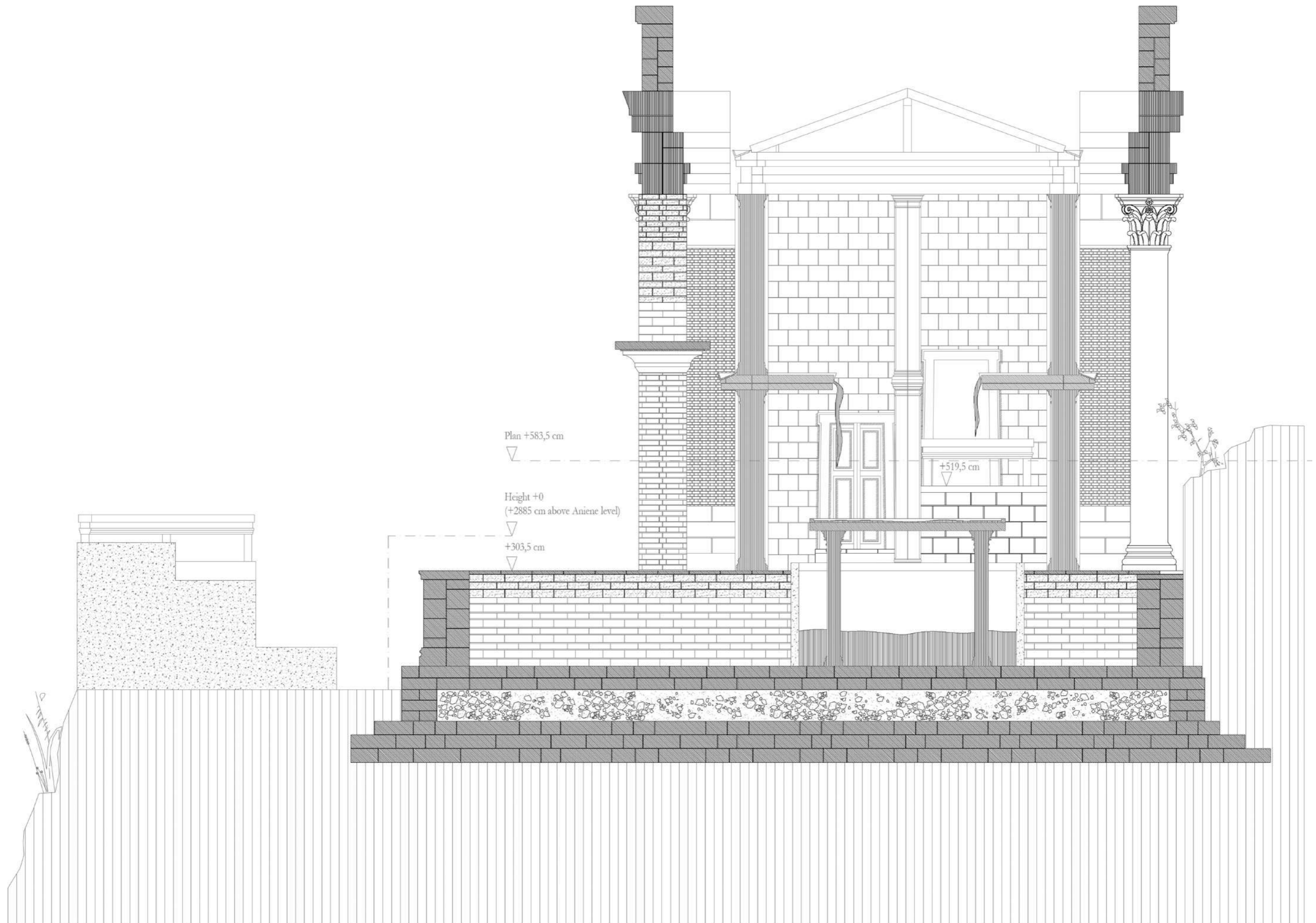

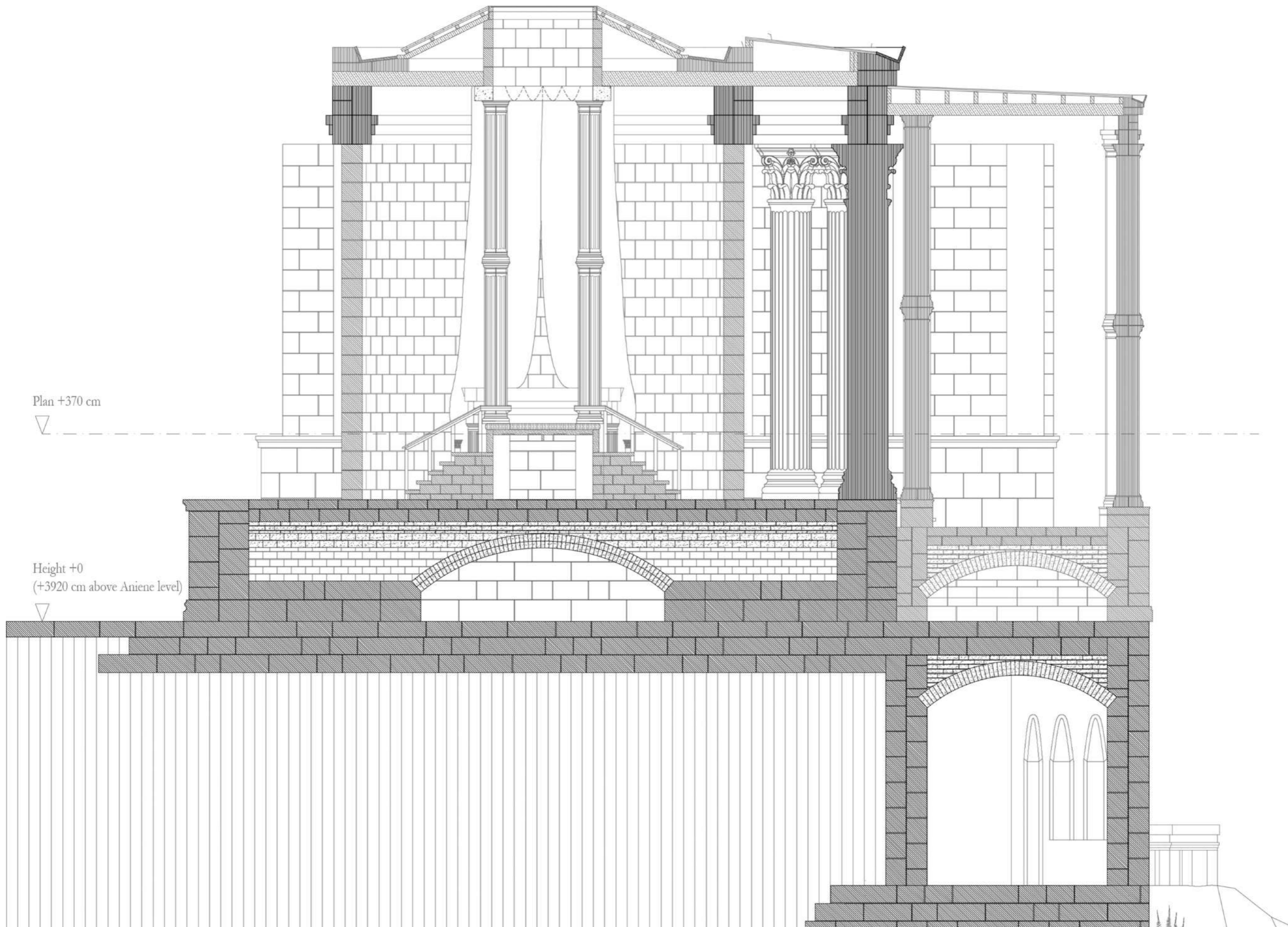

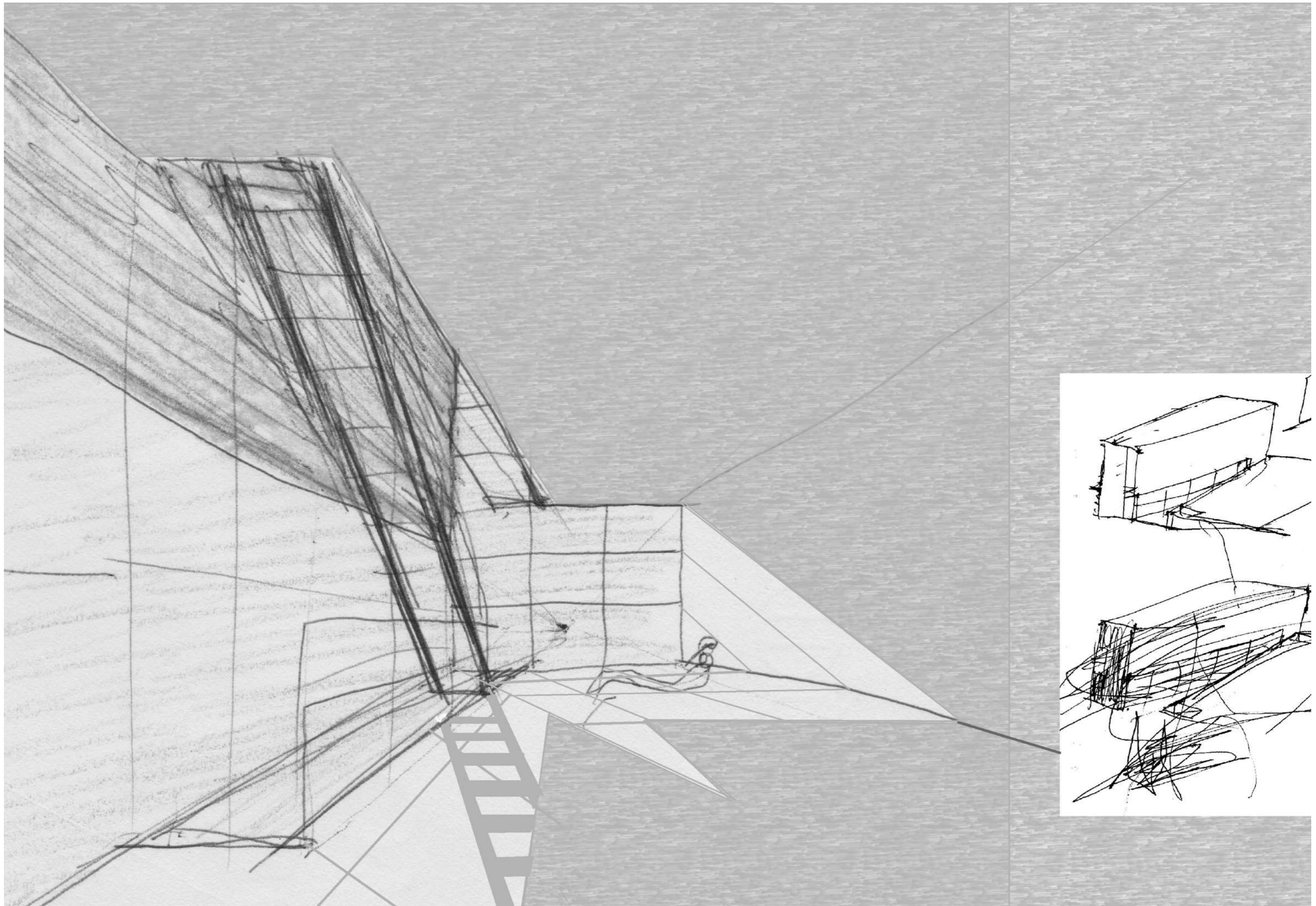

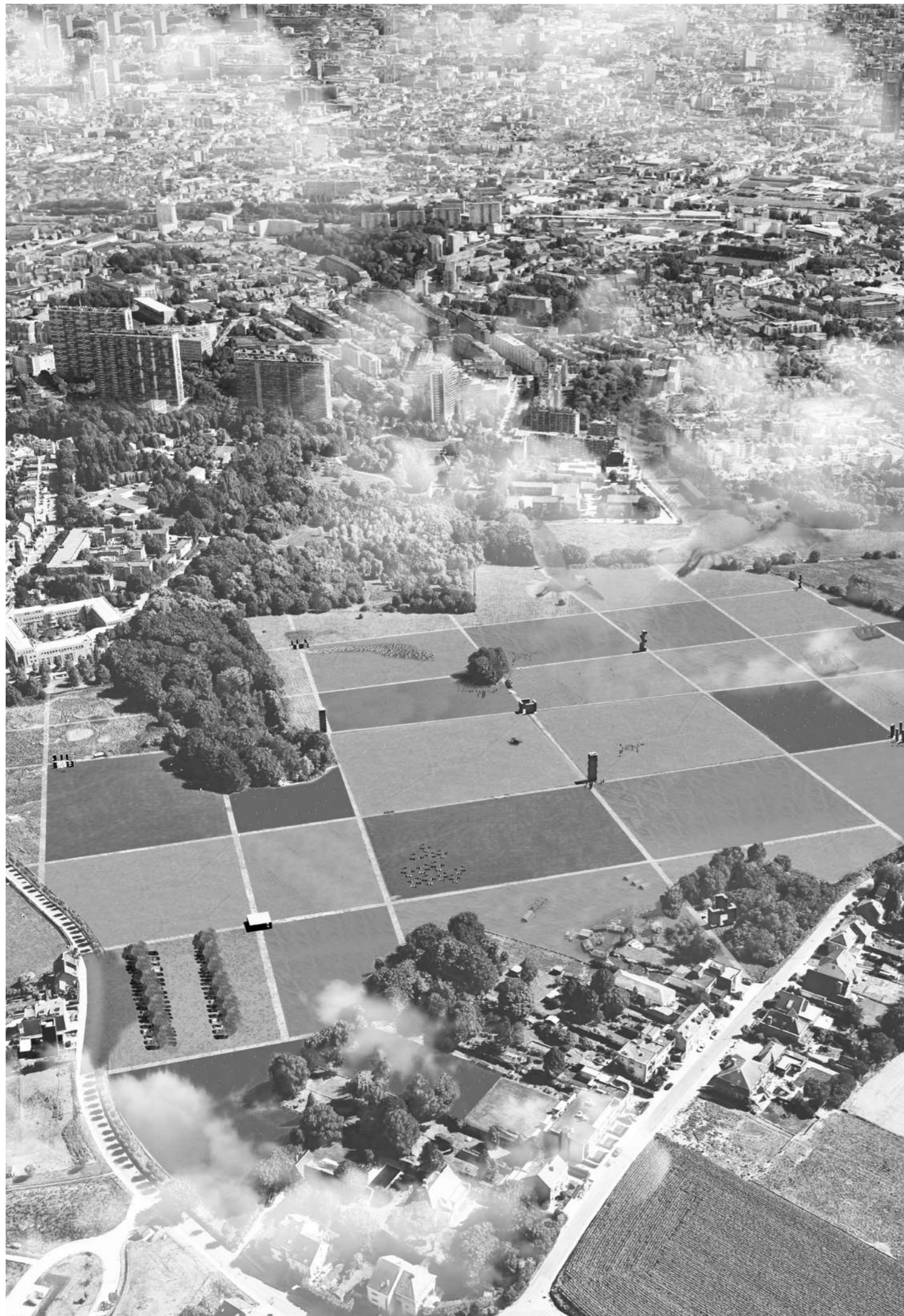
Dear Plinius,

The hill you now see in front of you offers a place to my morning room: ideal in orientation and exceptional in its character. This circular Roman temple, dating from the ancient times, used to be the elegant Tempio di Vesta. With the necessary attention I have transformed it into a true luxury room. Standing on the edge of a cliff and overlooking the falls of the Aniene you can imagine I have my best morning coffee here. First, to get there, you have to climb a few stairs in order to cross the hill through a covered gallery. Once arrived, the entrance is based in the south. I decided to keep as much as possible of the remains and to intervene on the critical points. The cella of the peripteral temple is the only thing I replaced fully. A natural stone wall with the same thickness as that of your morning room takes its place. Important here is that I keep the position of the two windows and the entrance door forasmuch as they are located perfectly. Around this cella, in the ambulatory, I decide to keep its ten remaining Corinthian columns and furthermore, not to add more. Then in the east, on the edge of the deep down below a second portico is added as a place to enjoy the warmth of the sun, the delight of the view and all the things that go with it. Finally the centerpiece of this room is located inside: a circular four-poster bed with baldachin. The bed itself is built up by a constellation of columns. Four times two stacked Doric columns for the baldachin on the one hand and at the same time to support the roof on the other hand. A circular prestressed concrete beam connects the four columns on top and serves as a starting point for four pieces lace curtains: transparent on top and opaque below. A next series of columns, six smaller doric ones, support the end and the head of the bed. The last series is the smallest one, I use them to tie the pieces curtain around. For both sides of the bed there is a staircase. The railing is made of red pine wood and embraces the columns at the end for support. When I spent the night in this gorgeous bed, I feel like a queen in my castle.

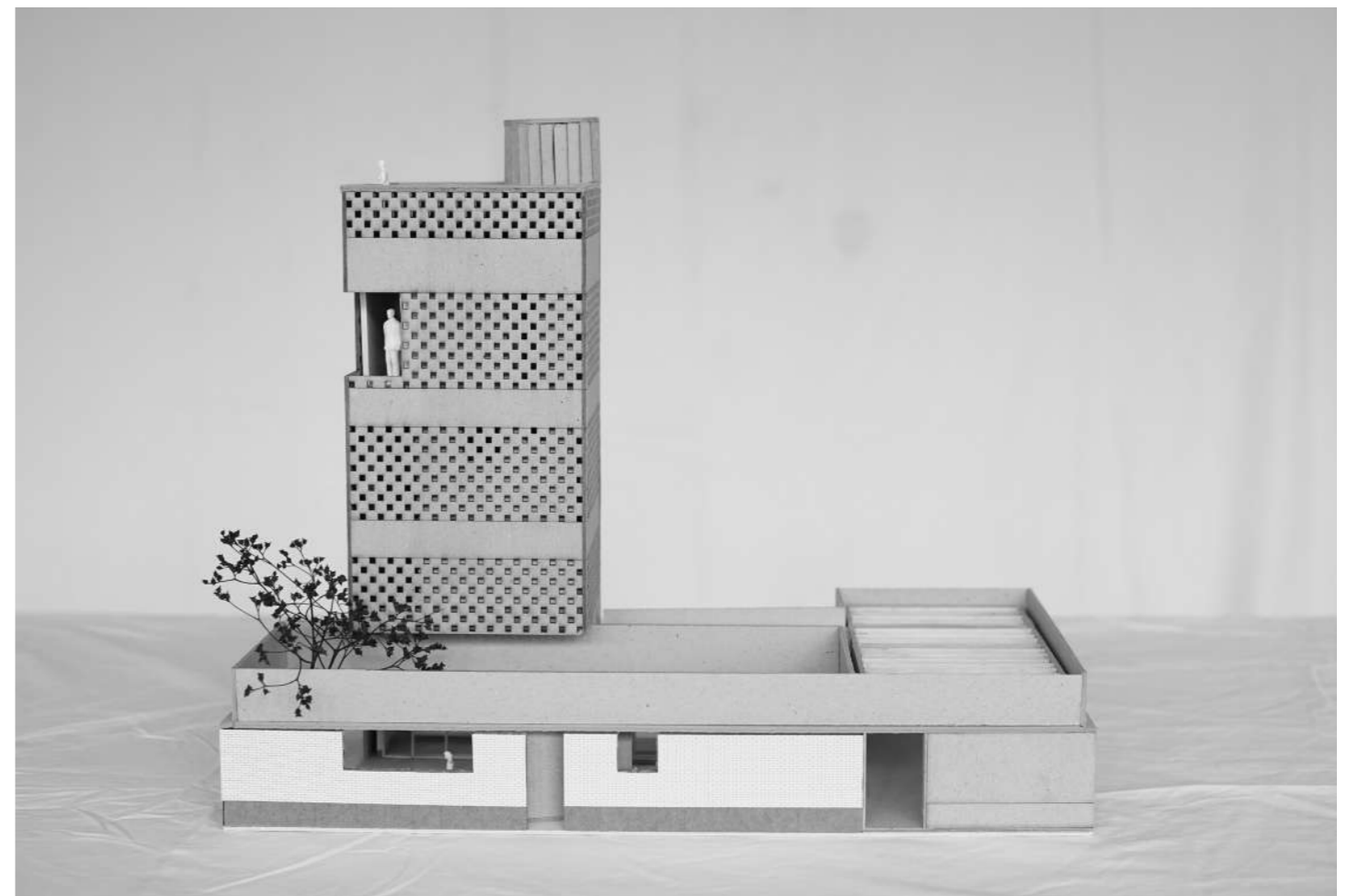
Sincerely,

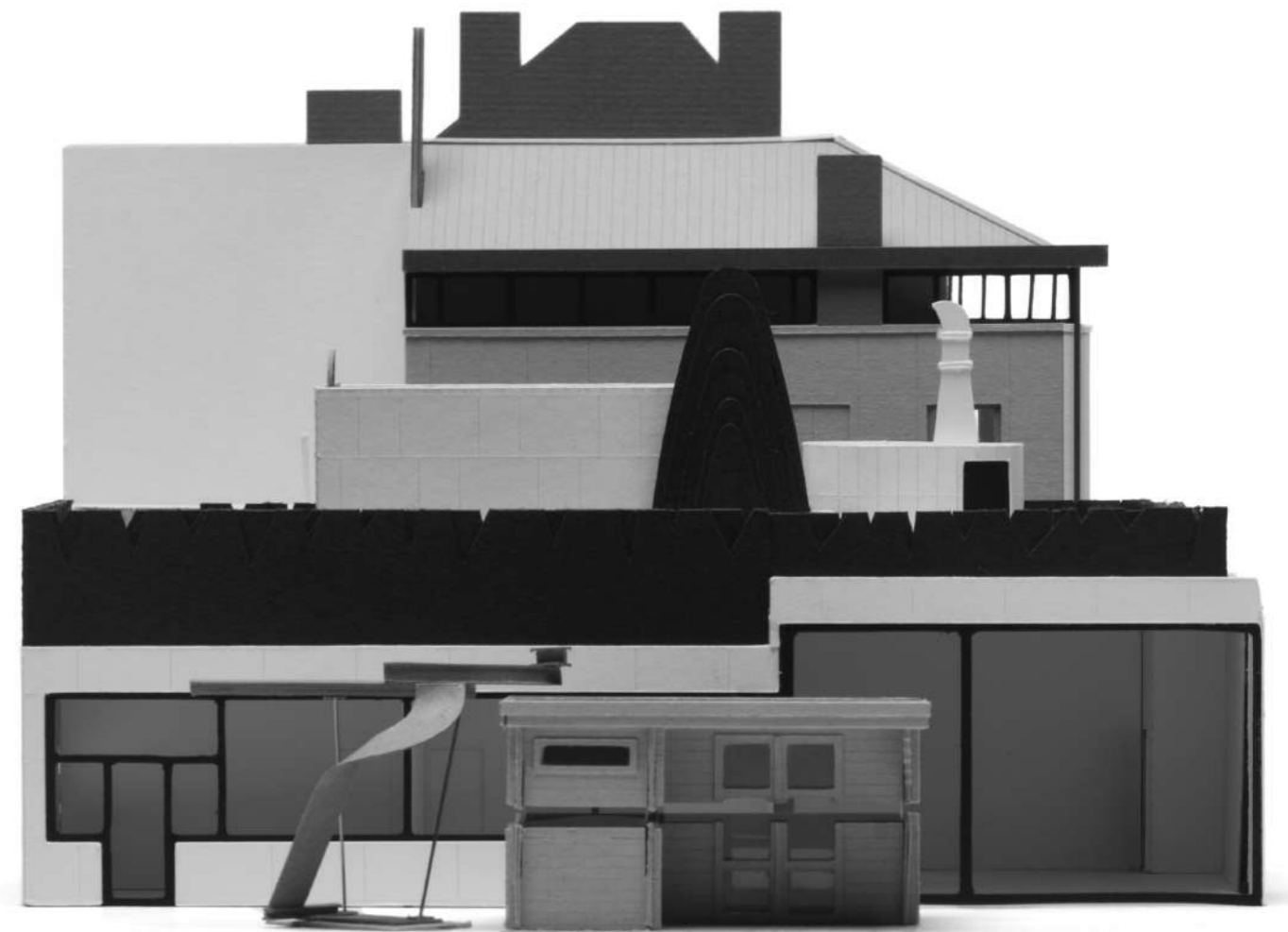
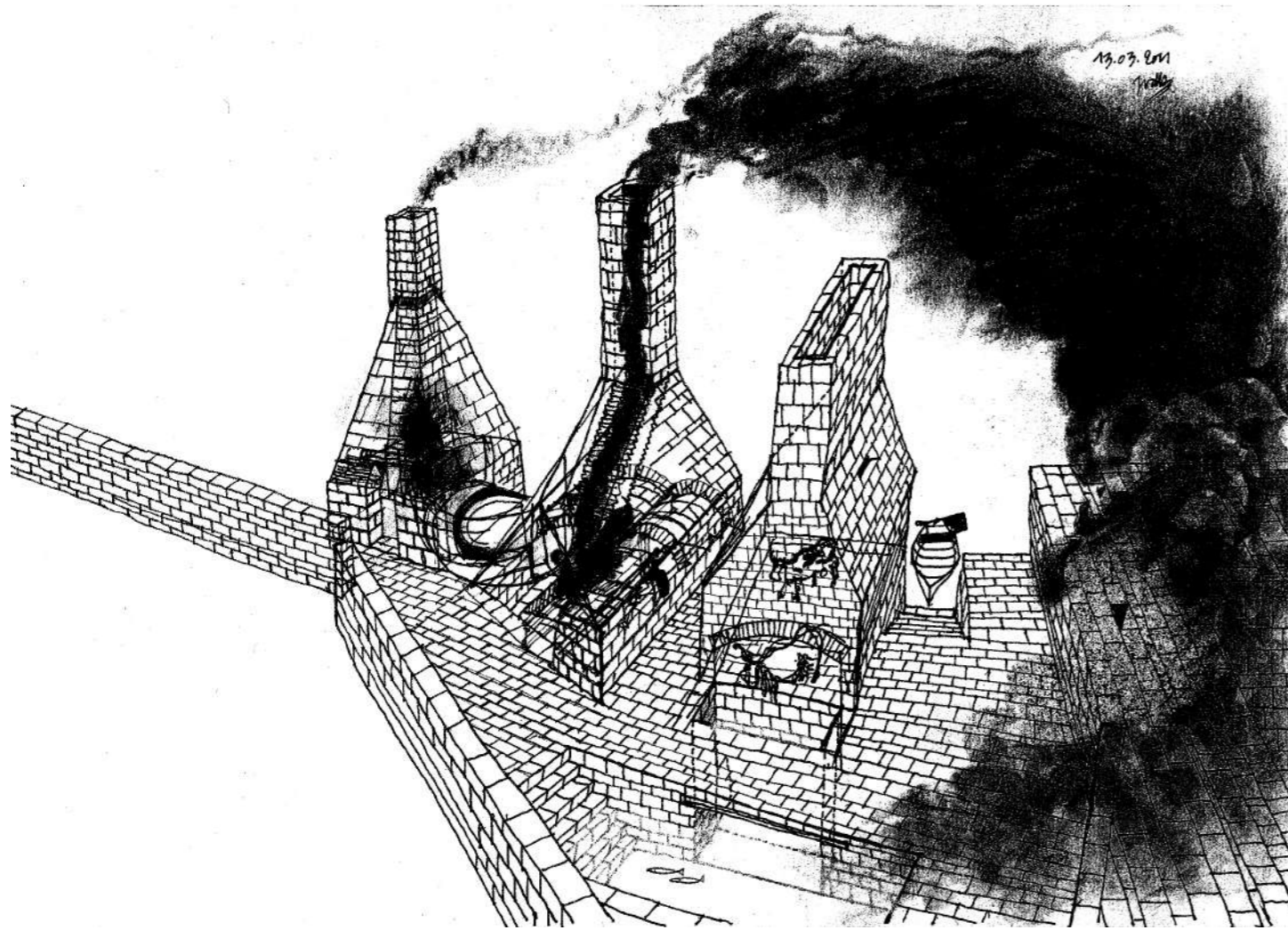
Rieke

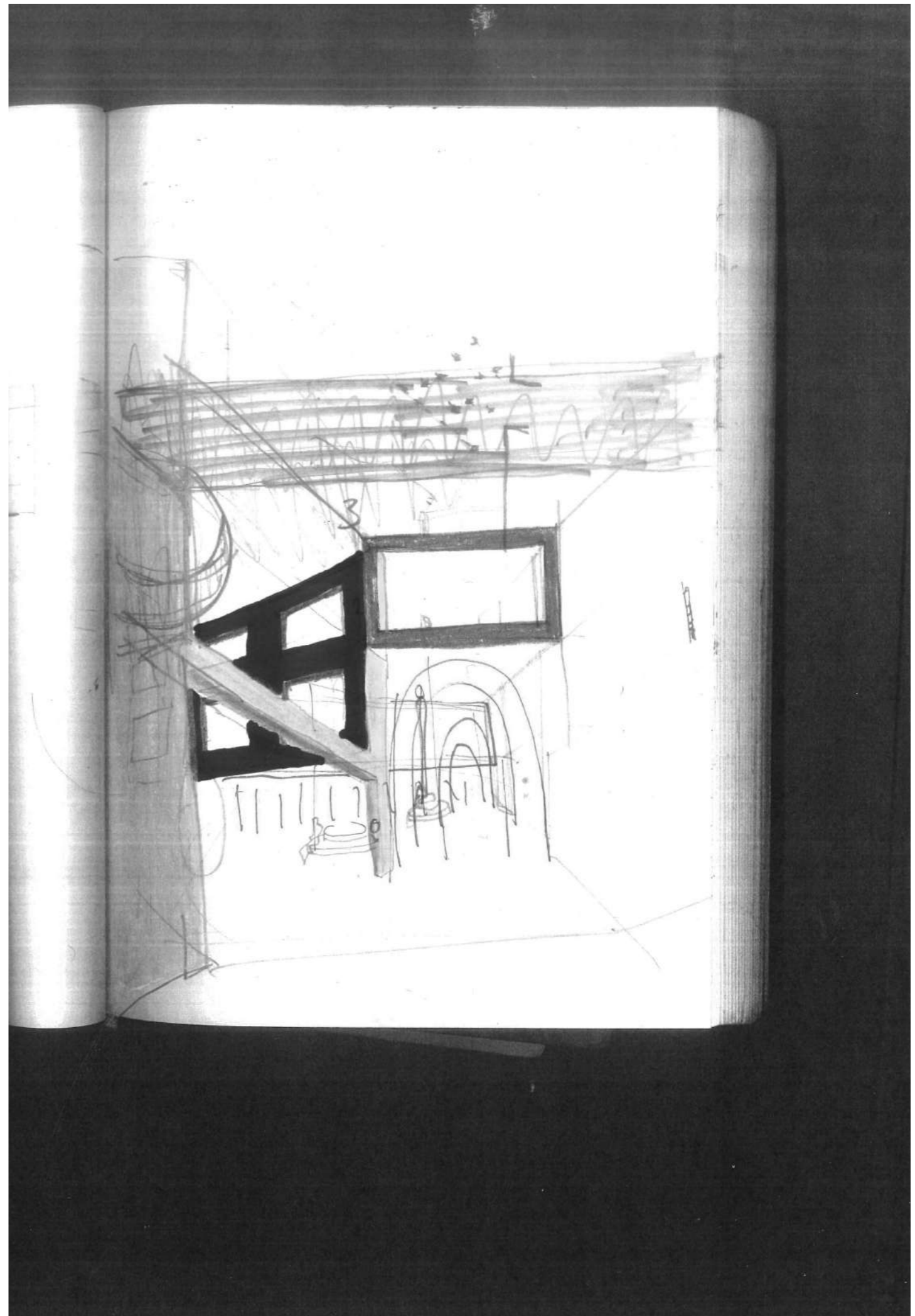
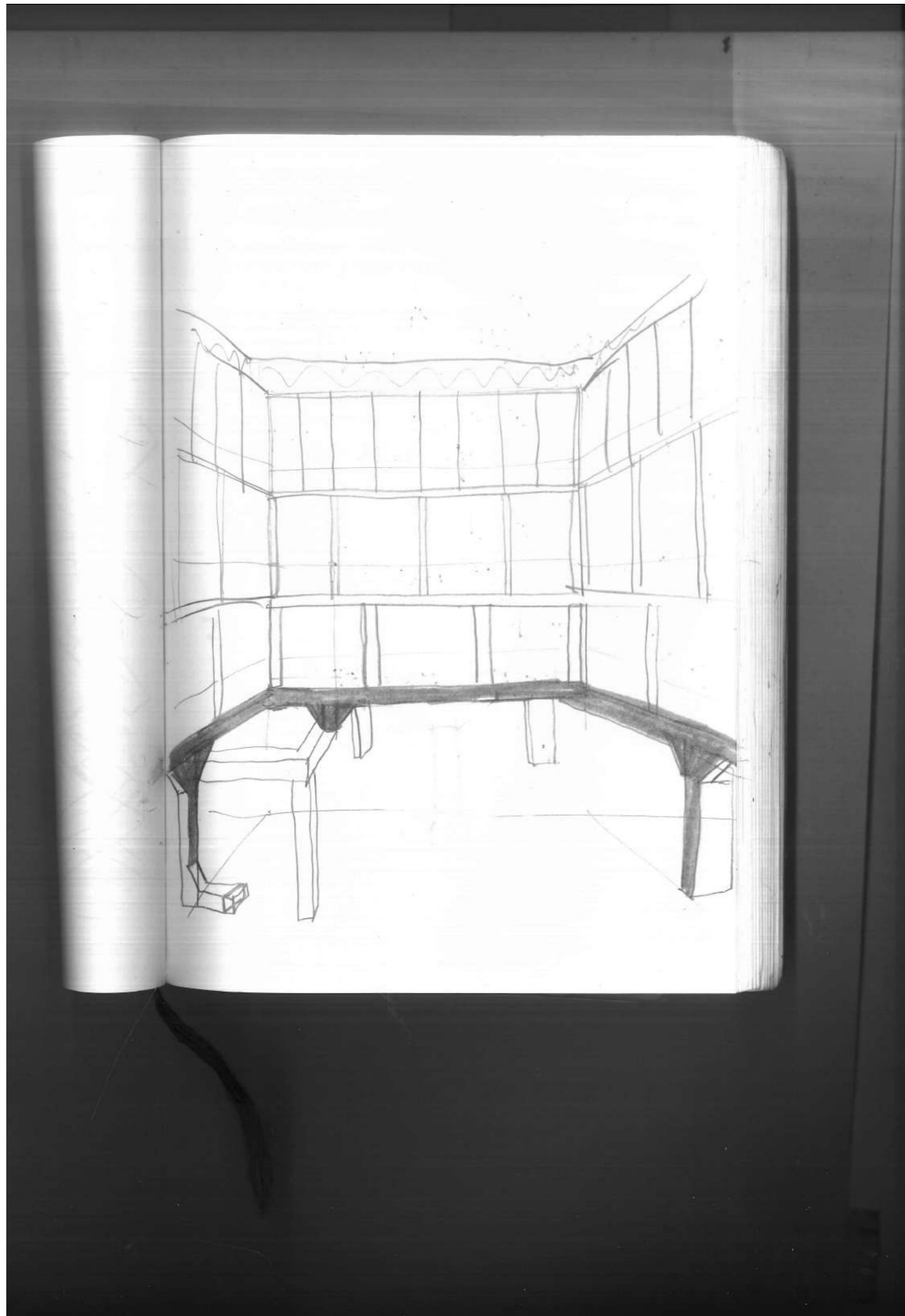

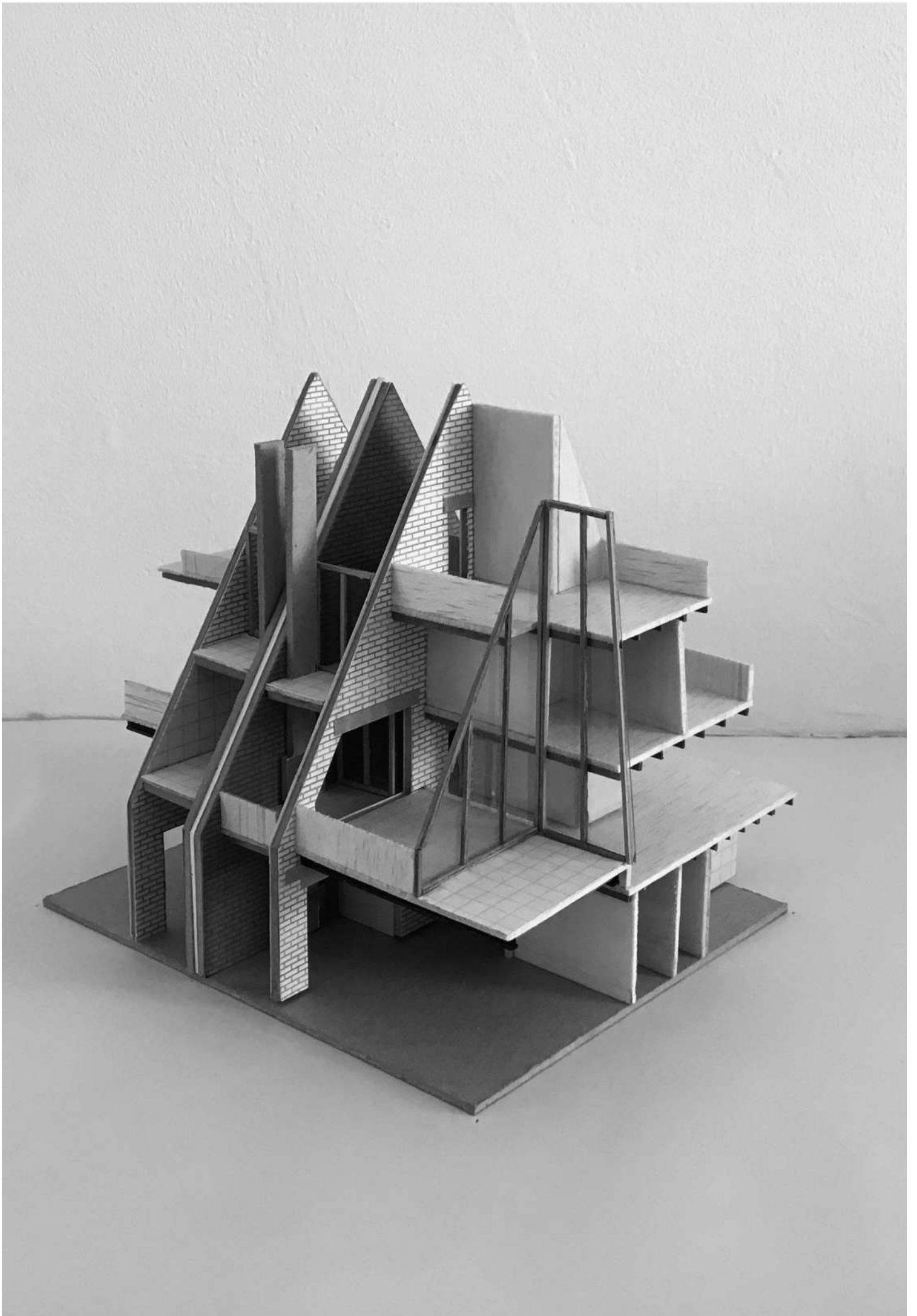

Job Borgonjon, *Barb 65* Abstractions and specificities in a changing Brussels Landscape

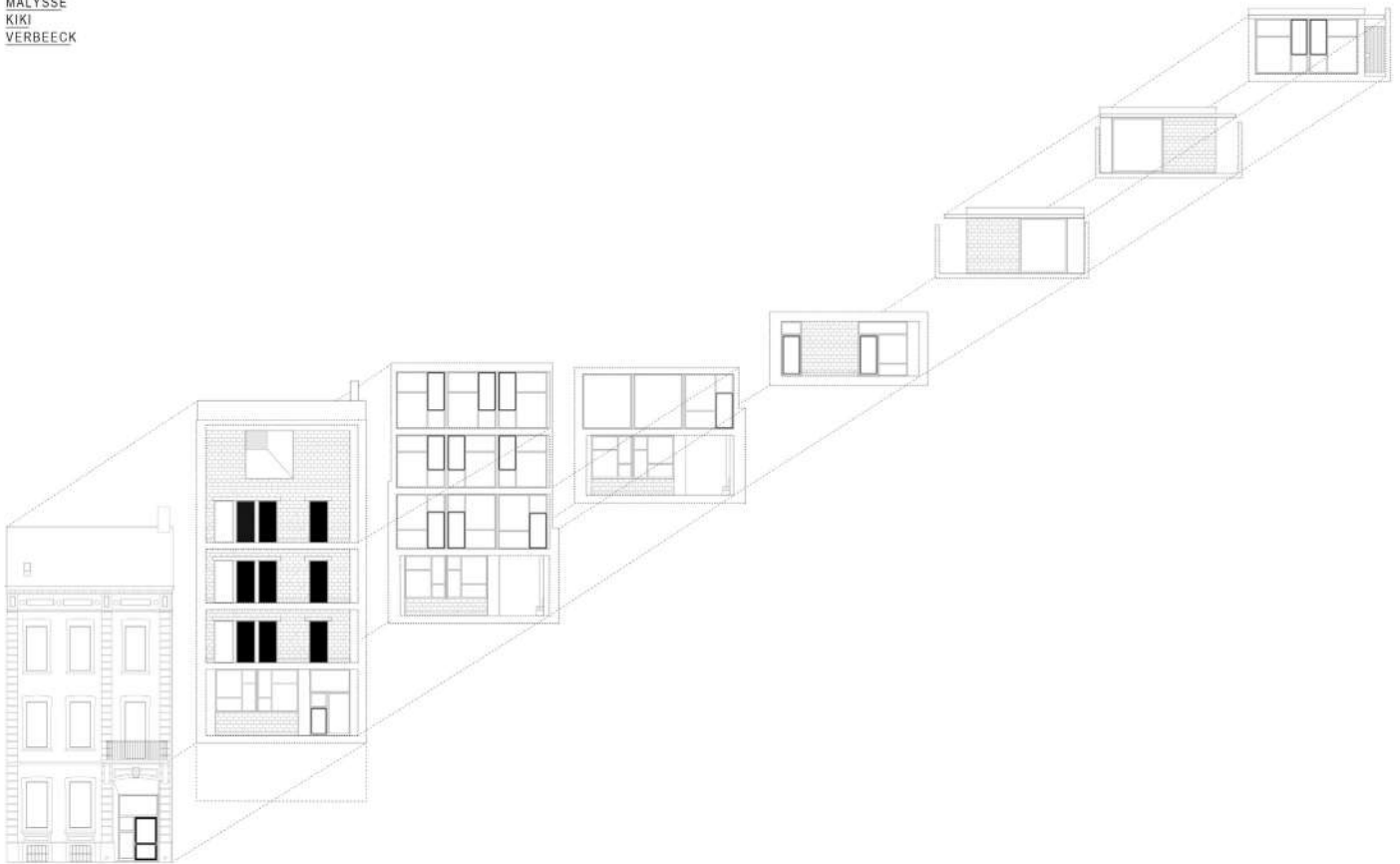

URA
YVES
MALYSSE
KIKI
VERBEECK

RLN / 01

coulissen

tanja eugeen lucas

Deze epiloog citeert hierna de laudatio voor Eugeen Liebaut tegelijk de inauguratie van de 'kleine grote' en 'grote kleine' prijs 'tanja eugeen lucas'. Laudatio door Jan De Vylder voor Eugeen Liebaut bij opening tentoonstelling "Eugeen Liebaut, een meester" 3 mei - 31 mei 2017, Campus Sint-Lucas Brussels, als epiloog van een lezing van Prof. Em. Francis Strauven.

EPILOOG

ÉÉN. OVER TANJA

Eigenlijk weet ik niet wie Tanja is. Tanja ken ik alleen maar van een tekening. En die tekening heeft vier jaar van mijn leven getekend. Of liever: dat van mijn studenten. Die studenten leerden tekenen met die tekeningen. Leerden maken met die tekeningen. Maquettes. Leerden architectuur met die tekening.

In de achtergrond zie je hier een korte loop van snapshots van wat werk van die studenten. Dat werk met die tekening. Die ene tekening. Die Tanja noemt.

Tanja is een tekening. Van een architect. Van Eugeen. De tekening is wat architectuur moet zijn. De tekening toont. Niet alles. Maar net genoeg om van alles te doen zijn. Te doen vermoeden.

Tanja is een tekening van een architect. Die architect wil zijn. Die architectuur wil maken. Die architectuur geloofd. Tanja is een tekening van een architect die architectuur veel meer laat zijn dan louter architectuur. Maar wel architectuur is. Wel wat architectuur moet zijn.

Dat is architectuur!

TWEE. OVER EUGEEN

Misschien weet ik wel wie Eugeen is. Ik denk van wel. Maar gelukkig niet geheel. Dat laat ik over aan Tanja.

Eugeen is de man die me indertijd aannam op deze school. En het was duidelijk. Hij stond er nagenoeg alleen in. Maar dat was Eugeen. Eugeen bleef maar doorgaan. Dankzij hem mocht ik mee.

Eugeen heeft dat altijd gedaan. Zo zie ik dat toch. Altijd maar voor gegaan. Nooit gezweven. Altijd geweest. Soms helemaal alleen. En toch er door heen. Onvermoeid. Niet alleen dat heeft Eugeen nooit gedaan. Beter dan dat heeft Eugeen gedaan.

Eugeen heeft getekend. Zijn studenten getekend. Als architect. Eugeen is architect. En wat voor één. Eugeen is leraar. En wat voor één. Geen student die niet door Eugeen zou willen getekend zijn. Eigenlijk. Wie niet door Eugeen is getekend. Die mag het misschien wel vergeten.

Eugeen is het verschil. Dat kan niet anders dan worden erkend. En waarom is hij het verschil. Dat is een vraag die moet durven gesteld worden.

Dat is architectuur!

DRIE. OVER LUCAS

Over sint dus. Lucas. School voor architectuur. Vandaag faculteit architectuur. Maar eigenlijk school voor

architectuur. Dat zou het toch moeten zijn. Wil men althans eerlijk zijn met Eugeen.

Eugeen gaat weg. En dan. Dat is de vraag. Wat dan.

Daarom misschien het volgende.

DE GROTE KLEINE PRIJS EUGEEN. DE KLEINE GROTE PRIJS TANJA.

Met zijn zeven zijn we. Ondertussen elf. En straks dertien. En we doen wat de faculteit niet doet. Op één of andere manier halen we Eugeen terug.

Een bescheiden manier. Dan al die onbescheiden manieren. Waarmee men vandaag denkt school te moeten gaan maken. Maar slechts faculteit zal blijven.

Eugeen krijgt een prijs. Om elk jaar uit te delen. Een prijs aan een project gemaakt door een student op school. Een project gemaakt in de schoot van een atelier. Een project gemaakt in een atelier gemaakt door een architect. Ja. Een architect. Ja. Dat soort van architect zoals Eugeen er zelf één is.

De KLEINE GROTE PRIJS TANJA is voor de student. Want die architect die maakte die student groot. DE GROTE KLEINE PRIJS EUGEEN zal naar die architect gaan. Want die architect is een architect.

Die architect wil klein zijn. En groot maken.

Dat is architectuur!

VIER

Over zeven, elf, dertien, zeventien.

Met zijn zeven zijn we. Ondertussen elf. En straks dertien. En we doen wat de faculteit niet doet. Elk jaar zullen we elk honderd Euro storten omdat Eugeen zijn prijs kan uitreiken. Dat storten we in het fonds TANJA.

Die straks wel zeventien keer honderd zal goed besteed worden. Om te beginnen een etentje met die architect en die student. Samen met Eugeen. Nadien een toogje met die zeventien. En die student. En die architect. En die Eugeen. Dan moet er nog een goed helft overschieten. Daarmee kun je al heel wat boeken.

Dat is architectuur!

VIJF

Over of dit nu wel gepast is.

Eugeen. Laat dit een begin zijn. Een voorbeeld zijn van hoe een school in de toekomst met Eugeens zou moeten omgaan. Voorbeeld opdat dan toch op zijn minst er toch nog ergens het idee Eugeen en architect mag blijven rondgaan! Van een prijs tot een leerstoel tot een studio! Maar alvast dit! Eugeen. Je neemt het ons niet

kwelijk. Je neemt het ons niet kwelijk. Want eigenlijk. Wat we hier doen. Is zo Eugeen. Tot de laatste snik de luis in de pels. Desnoods alleen op de barricade!

Eugeen. Een eenvoudige lofrede. Je zou het niet gewild hebben.

ZES. OVER ZWEMMEN *

Eugeen. Nu echt. Waarom mocht ik nooit komen zwemmen?

ZEVEN. OVER DE DORDOGNE *

Eugeen. Nu echt. Heb je nu echt geen huis in de dordogne?

ACHT. OVER EUGEEN *

Eugeen. Nu echt. Waarom mocht ik nooit Eugeen zeggen?

NEGEN. OVER STRAKS

Eugeen. Nu echt. Op wie ga jij straks stemmen? **

TIEN. OVER DEZE SCHOOL

Neen aan de academische architectuur! Neen aan de academische kunst! ***

NOOT

*

Dit zijn persoonlijke noten. Ook vriendschap kan deel uitmaken van een laudatio.

**

In 2017 werd een nieuwe decaan verkozen.

***

Ja aan architectuur! Ja aan kunst! Ja aan academie!

Het plezier van het maken! The pleasure of making!

Eugeen Liebaut

Architectuur is geen doel op zich. Men maakt geen architectuur om de architectuur. Het gebouw heeft een dienende functie, moet de context respecteren enz. Maar in het ontwikkelingsproces van een architectuurstudent zijn oefeningen waar architectuur "als doel op zich" gezien wordt, misschien juist wel relevant, meer nog, zelfs noodzakelijk.

Architecten zien hun takenpakket en hun verantwoordelijkheid steeds maar complexer worden. Het onderwijs probeert daar op te anticiperen, maar dit mag niet ten koste van de essentie in het architectuuronderwijs gaan.

Zijn de architecten de bewerkstelliger of het slachtoffer van de overvloed aan nieuw ontstane regels betreffende energieprestatie, ventilatie, brandveiligheid, toegankelijkheid, waterbeheersing, ... ?

Het is mij, en mogelijks hen zelf, niet duidelijk waarom zij verantwoordelijkheid blijven nemen voor al deze aspecten. Gebeurt dit in de hoop om hun taak zo adequaat mogelijk te doen of is dit uit vrees om hun leidende rol in het bouwproces uit handen te moeten geven?

Architectuur wil relevant zijn in het sociaal maatschappelijke debat, wil het voortouw nemen als het over het milieu gaat.. Daarnaast willen architecten ook nog voorbeeldige architectuur maken.

We hebben het te doen met die architect die zoveel disciplines met alle deskundigheid moeten beheersen.

In ons architectuuronderwijs wordt de impact van deze nevenaspecten - dus deze van sociologische en maatschappelijke visies of de bekommernis over het milieu - alsmar groter, zodat het fundamentele architectuuronderwijs soms verwaarloosd lijkt.

Meer nog, wij vrezen, dat in de context van de associatie met de universiteiten en door de combinatie "academiseren" en de bezorgdheid om architectuur steeds in brede contexten te zien, architectuurscholen te veel hooi op de vork willen nemen.

Deze randdisciplines worden vaak theoretisch aangebracht, dit ten koste van de meer praktijkgerichte ontwerp-oefening. Het lijkt logisch dat met de "academisering", in de verwevenheid tussen onderzoek en onderwijs, de universiteiten en hogeschool hun maatschappelijk engagement willen tonen door onderzoek naar de impact van architectuur op ons maatschappelijk bestel. Tabellen, gegevensstromen, randbeschouwingen en adviezen over maatschappelijk sociale problematieken, milieu, ontwikkelingshulp, mobiliteit enz. mogen het architectuurproject niet verdringen!

Deze publicatie gaat over het architectuurproject en de essentie van de architectuur.

We willen het weer hebben over elementaire begrippen als ruimtebeleving, lichtinval, structuur, functionaliteit, materialiteit... maar ook over de schaal, het intrigeren, de schoonheid.

Deze architecturale basiselementen zijn vaak complexloos aanwezig in begrijpbare, kleine primaire constructies zoals de loods, de cabane, de industriële constructie. Het komt er op neer om deze weer te zien, te begrijpen en in nieuwe ontwerpen toe te passen, op een dergelijke wijze dat ze een bijzondere betekenis geven aan een nieuw architecturaal ontwerp.

In de getoonde oefeningen stuurt één of meerdere van deze elementen het ontwerp, waardoor intrigerende architectuur kan ontstaan. Hierbij gaat deze meer-aandacht niet ten koste van andere aspecten; deze blijven een dienende rol spelen. Zo ontstaat bijvoorbeeld in een fascinerende structuur een intrigerende ruimtelijkheid of is de lichtinval en het schaduwspel van belang terwijl de materiaalkeuze is afgestemd.

Met de geselecteerde werken willen wij dit mechanisme, waarbij één of meerdere primaire architectuuraspecten een sturende rol spelen, in eerste instantie tonen. Eén beeld zegt vaak meer dan een bladzijden lang betoog.

Ontwerpen gebeurt door tekenen: de "vlug-schetsen" - waaraan het grootste belang wordt toegeschreven - dialogeren tijdens het ontwerpproces met de geest (ze optimaliseren het architecturaal denken).

Het ontwerpproces kan ook gestuurd worden met ontwerpmaquettes, gaande van volumemaquettes tot constructie maquettes waarbij op schaal elk bouwonderdeel opgebouwd wordt, de realiteit nastrevend.

In beide gevallen, schets en/of maquette, wordt het ontwerp verzorgd met presentatietekeningen. In het realiseren van maquettes op grotere schaal, waarbij alle constructieonderdelen getoond worden en de materialiteit geëvoeerd wordt, benadert men het plezier van een architect die zijn eerste ontwerp gerealiseerd ziet.

Architectuur is wel degelijk nog aanwezig in deze school.

Met deze selectie en prijzen willen we dit aantonen en het belang dat we er aan hechten onderschrijven.

Architecture is not a goal in and of itself. One doesn't do architecture for the sake of architecture. The building has a function to serve, has to respect the context, and so on. But in the development process of an architectural student, exercises in which architecture is seen 'as a goal in and of itself' are maybe indeed relevant, necessary, even.

Architects are seeing their range of tasks and their responsibility getting ever more complex. Education is trying to anticipate this, but it may not be at the cost of the essential in architectural education.

Are architects the catalyst or the victim of the deluge of newly created regulations regarding energy performance, ventilation, fire safety, accessibility, water management, and so on?

It is for me, and possibly also for them too, not clear why they keep on taking responsibility for all these aspects. Do they do so in the hope of doing their job as perfectly as possible or do they do so out of fear of being forced to give up their leading role in the building process?

Architecture wants to remain relevant in the social debate, it wants to play a leading role when it comes to the environment. In addition, architects also still want to create exemplary architecture.

What we are dealing with is that architect who has to master so many disciplines with all expertise.

In our architectural education, the impact of these side issues - i.e. those of sociological and societal visions or the concern about the environment - is getting greater, with the result that fundamental architectural education sometimes seems to be neglected.

But there's more, we fear that in the context of the association with the universities and through the combination of 'academising' and the concern to always see architecture in wide contexts, architecture schools want to bite off more than they can chew.

These side disciplines are often implemented theoretically, at the cost of more practically oriented design exercise. It seems logical that with the 'academisation', in the interrelation between research and education, the universities and academy want to demonstrate their social commitment via research into the impact of architecture on our social system. Tables, data flows, side considerations and advice about social issues, environment, development aid, mobility, etc. must not push back the architecture project!

This publication is about the architecture project and the essence of architecture.

Once again we want to push elementary concepts to the fore such as experience of the architectural spaces, incidence of light, structure, functionality, materiality... but also the scale, the ability to intrigue, the beauty.

These basic architectural elements are often present without complex, in easily understood small primary constructions such as a warehouse, a cabin, an industrial construction. It all comes down to seeing it again, understanding it and applying it in new designs, in such a way that they give a particular meaning to a new architectural design.

In the exercises shown, one or more of these elements drives the design, as a result of which intriguing architecture can arise. In that regard, this added attention doesn't come at a cost of other aspects; the latter continue to play a subservient role. In this way, an intriguing spatiality arises for example in a fascinating structure or the incidence of light, and the play of shadows is important while the choice of material is adjusted.

With the selected works we in the first instance wish to show this mechanism, in which one or more primary architectural aspects play a leading role. One picture often says more than several pages of argumentation.

Designing takes place by drawing: the 'quick sketch' - to which the greatest importance is given - conducting a dialogue during the design process with the mind (they optimise the architectural thinking).

The design process can also be driven by design models, ranging from volume models to construction models whereby every construction component is built up to scale, aiming at reality.

In both cases, sketch and/or model, the design is made concrete in sound execution plans and graphically well-executed presentation drawings. In the creation of models on a larger scale, in which all construction components are shown and the materiality is evoked, one approaches the pleasure of an architect who sees his first design made into reality.

Architecture is indeed very much still present in this school.

With this selection and prizes, we want to demonstrate this and the importance that we attach to it.

CATHERINE DENAYER**Barb 16 2D-3D****Docent:** Sander Rutgers
Referentie tekening: Oma, Parc De La Vilette**Locatie:** strand Oostende

Centraal staat het overbrengen van kleur- en vormelementen van de tekening naar een 3D-ontwerp.

In het ontwerp worden verschillende functies geïntegreerd: schuilplaats met haard en lamp, diner voor drie personen, uitkijkpost met vlag, wandeling zonder begin of einde, open wasruimte en zwembad met glijbaan en trap.

Het "diner voor drie personen" is omgezet naar vier ruimtes.

Wanneer men in het midden staat, heeft men een inzicht in alle ruimtes. Zo wordt het diner geïnterpreteerd als de samenkomst der ruimtes. Op de bovenste verdieping bevindt zich de schuilplaats.

Het gebouw is een uitkijkpost met verschillende zichten op de omgeving.

LUDWIG VANDENBERGEN**Barb 16 2D-3D****Docent:** Wesley Degreef
Referentie tekening: Brodsky, intelligent market**Locatie:** strand Oostende
Diner op Zee, 'Zien' en 'gezien worden'.

In deze opdracht zijn drie onbekenden de gasten voor éénzelfde diner dat aan het einde van de wandeling plaats vindt. Op deze wandeling wordt een bepaalde relatie opgebouwd tussen de drie. Deze relatie is volledig gebaseerd op een activiteit van zien: de gasten leren elkaar visueel kennen vooraleer het diner begint.

De wandeling mondt uit op een centrale driehoekige tafel.

De driehoekige tafel is zeer groot, bij gevolg moeten de gasten roepen om te communiceren. De louter visuele opgebouwde relatie evolueert zo naar een verbale of auditieve.

Het gebouw staat in zee, niet te diep opdat het toegankelijk blijft. Er zijn drie ingangen rondom het cilindervormig gebouw waar de bezoeker aanspoelt op een schuin vlak.

MANOU VANDEN EYNDE**Barb 26 Machine à habiter****Docent:** Riet Eeckhout, Johannes Berry, Bjorn Houttekier, Sophie Laenen, Nele Stragier (atelier overschrijdende begeleiding)**Locatie:** Koningin groen park**Programma:** 2 keer wonen voor 2 architecten

Zelf bepalen wat wonen is en hoe dit te doen in een park midden in de drukke stad Brussel. Inbeeldend dat de architecten De Vylder Vinck Taillieu en Fujimori zullen drentelen, discussiëren en mediteren in deze ruimtes.

Het project bevindt zich aan de ingang van het park. Het schilderij van Magritte belichaamt dit concept volkomen. Het is een gebouw, hoger dan je blik, dat je aandacht prikkelt, maar het is slechts wanneer je er onder doorwandelt dat als bij wonder het theaterdoek openvalt en je terecht komt in een groene oase, het park.

Het ene verblijf: grote open ruimtes, bomen die je van het ene naar de andere verdieping dragen, een atelier met bibliotheek, liggen op de vloer of in een hangmat, ramen, kleur en baksteen.

Het andere verblijf neemt een Japanse duik. Kleine intieme ruimtes, specifiek ontworpen voor een bepaald gebruik. Koken en thee drinken boven een traditioneel vuur(iron) of baden in een door bamboestruiken omgeven bad (ofuro): hout als huid en structuur.

KOBE DE GREEF**Barb 16 2D-3D****Docent:** Tobias Labarque
Referentie tekening: Bernard Tschumi, Parc De La Vilette**Locatie:** strand Oostende**Programma:** open wasruimte**Materiaal:** houtnerfbeton
Landschappelijke interpretatie waarbij hellingen en tegenhellingen gecreëerd worden zodat bij vloed het zeewater in bepaalde ruimtes achterblijft. De veranderlijkheid van het landschap bepaalt de ruimtelijkheid.**JOB BORGONJON****Barb 65** Abstractions and specificities in a changing Brussels Landscape**Docent:** Yves Malysse**Locatie:** Scheutbospark Sint-Jans-Molenbeek

Het voorstel ziet het Scheutbos als landgoed, vlakveld in multifunctionele akkers.

Het landgoed dat bekleed wordt door paviljoenen die in verband gebracht worden met het achterliggende Brusselse weefsel.

Door de toevoeging van een donjon aan de bestaande Scheutbos woning wordt een typologie gecreëerd die doet denken aan een burcht.

Een burcht met een binnenplaats die voor een schaalprong zorgt tussen het uitgestrekte Scheutbos en het intieme wonen.

EGON POLLERS**Barb 65** Abstractions and specificities in a changing Brussels Landscape**Docent:** Yves Malysse

Een voorstel tot de heraanpak van het Brusselse drinkwater.

Een herbestemming die onthult en laat ontdekken.

Het onaantastbare nabij brengen.

Durven dromen over de stad via architectuur.

EVELIEN VAN DEN BRUEL**Barb 45** In detail treden!**Docent:** Wesley Degreef

Pezo von Ellrichshausen, Gago House, woning te Chili

Uiteengegeven en terug in elkaar gestoken.

En opnieuw...

Het wonen. Met plaats voor de stoel, de tafel en de plant.

Nadruk op compactheid.

Nadruk op elementen als:

geborgen, open, rust, actief, eerlijk.

Komen tot een toegankelijk en sociaal wonen.

Maar ook omgaan met context, de plek.

Detail. Huis. Wonen.

Architectuur.

ELIEN VAN DEN EECKHAUT**Barb 45** In detail treden!**Docent:** Wesley Degreef

Pezo von Ellrichshausen, Gago House, woning te Chili

Uiteengegeven en terug

in elkaar gestoken.

En opnieuw...

De kruisvorm uit de referentie dient als basis voor het concept.

De originele kruisvorm wordt doorgetrokken tot boven in het ontwerp, een keer in de vorm van bakstenen muren en een keer in L-profielen.

De structuur is prominent aanwezig in de woning en wordt drager voor verschillende functies. Finaal worden oriëntaties en zichten onderzocht en afgestemd.

AÁRON DE LEEUW**Barb 45** In detail treden!**Docent:** Dietlinde Verhaeghe

Tsumoto Abe, abe-house with a centre

Uiteengegeven en terug

in elkaar gestoken.

En opnieuw...

Link met oorspronkelijk gebouw is de gelaagdheid in structuur.

Primaire structuur: betonnen wanden die verbonden zijn met betonnen balken.

Secundaire structuur: houten portieken dragen verdiepingvloer en dak.

Tertiaire structuur: afscheiding binnen/buiten door raamkaders uit L-profielen.

Belangrijk in het ontwerp is de gelaagdheid die wordt doorgetrokken en ook zichtbaar wordt gemaakt in de gehele woning. Structuur staat los van betonnen wanden.

CHARLOTTE DENEVE**Marg 42** Critical reflective practice**Docenten:** Jo Van Den Berghe, Thierry Lagrange

Het stuwmeer van Eupen of leven in het bos.

Deze masterproef is een onderzoek naar een hut voor mezelf. Ik noem het een kamer. Het onderzoek situeert zich binnen een zoektocht naar vertrouwdheid. Ik vond bij Lac d'Eupen die vertrouwdheid in een plek. Via wekelijkse bezoeken heb ik een

band gecreëerd met een omgeving die ik nooit eerder had bezocht. Ik tekende deze omgeving zo nauwkeurig mogelijk uit en schreef mijn ervaringen neer in een dagboek. Daarnaast raadpleegde ik diverse bronnen. Ik kwam onder meer terecht bij het boek 'Walden, en de plicht tot burgerlijke ongehoorzaamheid' van Henry David Thoreau. Deze bron creëerde steunpunten en kantelpunten binnen mijn ontwerpproces. Mijn proces was een wisselwerking tussen tekeningen en maquettes en dit zowel op schaal van het detail als van de plek. Er werd binnen deze masterproef bekeken wat een deur, een raam, een wand... binnen deze fragiele omgeving is. Ik bekeek mijn maten, maar vooral mijn karakter. Het was een zoektocht naar het omgaan met bronmateriaal en een fragiele context. Het was tevens een zoektocht naar het lezen van mijn ervaringen en de reacties daarop.

Citaat binnen mijn proces uit het boek van Thoreau:

'Wat heeft het voor zin om mij de maat te nemen als je mijn karakter niet meet, maar alleen de breedte van mijn schouders, alsof die een kapstok zijn om de jas aan op te hangen?' (Thoreau, 2017, p. 30)

HENDRIK HAERYAERT**Marg 42** Critical reflective practice**Docenten:** Jo Van Den Berghe, Thierry Lagrange

De kamer voor Hermes en Hestia: (tweede kamer in een serie van drie)

Twee lichamen treden in dialoog met elkaar en de ruimte die hen omringt vanuit het besef dat zijzelf ruimte innemen als ook de capaciteit bezitten om ruimte te creëren. Het spanningsveld dat hieruit voortvloeit, vertaalt zich in het empathisch aanvoelen van afstanden en verhoudingen tussen twee existentiële ruimtes.

De architecturale vertaling moet dan ook de integriteit en de bescheiden schaal van het lichaam weergeven in contrast tot het onbegrensde landschap waarin het zich bevindt: het Oostendse duinenlandschap.

Een non verbale dialoog van zonsopgang tot zonsondergang die toont dat de existentiële ruimte van één persoon verrijkt wanneer deze kruist met die van iemand anders. Een onuitputtelijke bron van inspiratie.

RIEKE VANCAEYEELE**Marg 42** Critical reflective practice**Docenten:** Jo Van Den Berghe, Thierry Lagrange

Mystero di Plinio

Deze thesis is gestart vanuit mijn fascinatie voor Plinius' brievencollectie en in bijzonder voor brief 8 over Plinius' landgoed in Laurentum.

Mystero di Plinio, de titel die ik mijn thesis gaf, gaat over de contradictie tussen de beschrijving van de villa uit brief 8 en de archeologische site die geïdentificeerd is als 'Villa di Plinio'. Deze ontdekking was de aanleiding voor het schrijven van een eigen brievencollectie, waarin ik Plinius elf brieven schreef om mijn ontdekkingen met hem te delen en hem onder te dompelen in mijn gedachtengang.

Het narratief dat ontsprong uit deze brieven bood een fictieve, maar ook tastbare wereld voor al het verrichte onderzoek over het DNA van de klassieke architectuur en een daaruit volgende architecturaal ontwerp: een eigen villa gebaseerd op Plinius' villa.

De troebele grens tussen fictie en fictie en hoe ik fictie kan inzetten als instrument voor het maken van architectuur is daarom het hoofdonderwerp van mijn thesis. Deze fictie is niet oppervlakkig maar gebaseerd op gefundeerde bronnen, persoonlijke ervaringen en herinneringen. Het voordeel van een fictieve wereld is dat deze parameters bevat die de reële wereld niet heeft. Dit stelde mij zowel in staat atypische elementen te ontwerpen als uit mijn comfortzone te stappen door mij te verdiepen in Plinius' tijdperk: de Klassieke Oudheid. Een belangrijk tijdperk dat fundament van alle architectuur vormt. Dit historische besef is essentieel om hedendaagse architectuur te maken. In het heden staan verleden en toekomst naast elkaar.

HELEN VAN DE VLOET**Barb 65** - 1 house 7 houses**Docent:** Eugeen Liebaut
Programma: 7 contexten, telkens 1 programma: wonenHier beelden van Villa Zavelberg, Tuin huis Logis Floreal
Locatie: Zavelberg

Een heuvel op de grens van een grootstad.

Een openheid met sporadische koeien.

Een plek om toe te eigenen. Een plek voor iedereen.

Bouwen op een plaats waar je niet bouwen moet, geeft al een clash van moment één. Wat bouw je op een plaats waar je niet bouw. Je bouwt iets. Als student bouw je niets. Je denkt na over een fictief project.

Ik maak een sculptuur op een heuvel. Op de grens van weiland en bomen.

Richtingloos en symmetrisch.

3 bogen en één dakterras.

En plaats waar tijdelijkheid kan veranderen.

Wonen is de vraag.

Wonen als decor van een sculptuur.

Kamers waar je in kan leven, wassen, slapen, koken, eten, bergem. Kamers die je toelaten niets te doen, te denken, te lezen of te praten. Kamers waar de kubieke meter belangrijker is dan de vierkante meter.

Iedere kamer heeft één raam en één deur. De kamer waar alle kamers toekomen heeft één raam met zentralicht, zeven deuren en een trap naar het dakterras.

ANTON PARYS**Masterproef.** Brussel, Realpolitiek, Utopie**Docent:** Harold Fallon**Locatie:** site 1: bouwblok begrensd door de Nieuwstraat, site 2: langs Keizer Karellaan in Sint-Agatha-Berchem.**Programma:** De Lobby als

vaandeldrager van de liminale ruimte

Dit is een betoog voor kwalitatieve interieurs op de grens tussen de publieke en private sfeer. Doorgaans wordt de lobby beschouwd als semi-publiek, semi-privaat of collectief. Dat is ze niet. Het is een ruimte tussenin, noch privaat, noch publiek. De lobby is een vaandeldrager van de liminale ruimte en functioneert als katalysator voor het metropolitaan gedachtegoed. De term liminaal is afkomstig van het Latijnse woord 'limen' wat dorpel of drempel betekent. De ruimtelijke dimensie van liminaliteit kan in zijn woorden bestaan uit een grens of grensgebied. Van niemandsland tot kruispunt. Daar waar mensen elkaar passeren, maar niet leven.

In hoofdzaak werkt de lobby als passagier om het achterliggende programma te bereiken. Toch kan de lobby an sich ook als publiek interieur fungeren. Mensen ontvangen anderen en wachten er op elkaar. Ze vertoeven er, maar eigenen zich de ruimte niet toe. Voor hen is het achterliggende programma niet van tel.

Net die tweeledigheid van passage en tijdelijk gebruik is van belang.

TIMOTHY GHYSSAERT**Marg 42** Critical reflective practice**Docenten:** Jo Van Den Berghe, Thierry Lagrange

Godvergeten Waterkapellen

Kunnen er in het stedelijk weefsel van Gent ruimtes bestaan voor bezinning, los van religie en los van dogma?

Vanwaar mijn nood om ruimte te voorzien voor zelfreflectie en bezinning in de stad?

Wat vertelt deze nood over het wegvallen van breed gedeelde zingevingskaders in de West-Europese maatschappij?

Mijn dwaaltocht doorheen de stad werd een zoektocht, een zoeken naar verborgen parels. Ik voel me vaak aangetrokken tot waterkant. Ze scheiden en binden tegelijkertijd. Ze zijn veranderlijk en toch hetzelfde. Een oud magazijn langsheen de Ketelvaart trok mijn aandacht.

Het werd de plek voor mijn ingreep.

tanja eugeen lucas

This epilogue cites below the laudation for Eugeen Liebaut coinciding with the inauguration of the 'kleine grote' and 'grote kleine' 'tanja eugeen lucas' prize.

EPILOGUE

ONE. ABOUT TANJA

Actually I don't know who Tanja is. I only know Tanja from a drawing. And that drawing characterised four years of my life.

Or rather: that of my students. Those students learned how to draw with those drawings. Learned how to make with those drawings. Models. Learned architecture with those drawings.

In the background you can see here a short sequence of snapshots of some work by those students. That work with those drawings. That one drawing. That is called Tanja.

Tanja is a drawing. By an architect. By Eugeen. The drawing is what architecture must be. The drawing shows. Not everything. But just enough to be about everything. To get you to surmise.

Tanja is a drawing by an architect. Who wants to be an architect. Who wants to make architecture. Who believes architecture. Tanja is a drawing by an architect who makes architecture be a lot more than just architecture. But which is indeed architecture. Which is indeed what architecture must be.

That is architecture!

TWO. ABOUT EUGEEN

Maybe I do know who Eugeen is. I think so. But fortunately not entirely. I will leave that to Tanja.

Eugeen is the man who accepted me to this school back in the day. And it was clear. He was pretty much on his own in that regard. But that was Eugeen. Eugeen kept on going forward. Thanks to him I could come on the journey too.

Eugeen has always done that. That's how I see it anyway. Always just gone for it. Never sat back in silence. Always pointed the way. Sometimes completely on his own. And getting there anyway. Untiringly. It's not just that which Eugeen has never done. Eugeen has done better than that.

Eugeen has drawn. His students drawn. As an architect. Eugeen is an architect. And what an architect too. Eugeen is a lecturer. And what a lecturer too. There's no student who would not want to be drawn by Eugeen. In fact. Those who haven't been drawn by Eugeen. Perhaps they can forget it.

Eugeen is the difference. That can only be recognised. And why is

he the difference. That is a question that we must dare to ask.

That is architecture!

THREE. ABOUT LUCAS

So about Sint. Lucas. School of Architecture Today the Faculty of Architecture. But actually a school for architecture. That's what it should be anyway. At least if we want to be honest with Eugeen.

Eugeen is leaving. And then. That is the question. What then.

For that reason maybe the following.

THE GROTE KLEINE PRIJS EUGEEN. THE KLEINE GROTE PRIJS TANJA.

There are seven of us. Eleven in the meantime. And soon thirteen. And we do what the faculty doesn't do. One way or another, we will get Eugeen back.

In a modest way. Than all those immodest ways. With which people today think you have to school. But which will remain just a faculty.

Eugeen gets a prize. To award each year. A prize for a project made by a student at school. A project made within a workshop. A project made in a workshop made by an architect. Yes. An architect. Yes. The same kind of architect that Eugeen himself is.

The KLEINE GROTE PRIJS TANJA is for the student. Because that architect made that student great. The GROTE KLEINE PRIJS EUGEEN will go to the architect. Because that architect is an architect.

That architect wants to be small. But make great things.

That is architecture!

FOUR

About seven, eleven, thirteen, seventeen.

There are seven of us. Eleven in the meantime. And soon thirteen. And we do what the faculty doesn't do. Every year we will all deposit a hundred euros so that Eugeen can award his prize. We deposit it in the TANJA fund.

That soon-to-be seventeen times a hundred will be well spent. To start with, a dinner with that architect and that student. Together with Eugeen. Afterwards, a visit to the pub by those seventeen. And that student. And that architect.

And Eugeen. Easily over half will still be left over after that. And there's a great deal you can do with that.

That is architecture!

FIVE

about whether this is appropriate right now.

Eugeen. Let this be a start. An example of how a school must deal with Eugeens in the future. Example so that in any case at least the idea of Eugeen and architect can continue to do the rounds somewhere! From a prize to a chair to a studio! But already this!

Eugeen. I hope you will forgive us. I hope you will forgive us. Because in fact. What we are doing here. Is so Eugeen. A thorn in the flesh until the last gasp. If necessary alone on the barricade!

Eugeen. A simple eulogy. You would not have wanted that.

SIX. ABOUT SWIMMING *

Eugeen. Now really. Why could I never come over to swim?

SEVEN. ABOUT THE DORDOGNE *

Eugeen. Now really. Do you really not have a house in the Dordogne?

EIGHT. ABOUT EUGEEN *

Eugeen. Now really. Why could I never call you Eugeen?

NINE. ABOUT LATER

Eugeen. Now really. Who are you going to vote for later? **

TEN. ABOUT THIS SCHOOL

No to academic architecture!
No to academic art! ***

NOTE

*

These are personal notes. Friendship too can be part of a laudation.

**

In 2017 a new dean was elected.

***

Yes to architecture! Yes to art!
Yes to academy!

Deze publicatie gaat over het architectuurproject, het project van de student. We willen het hebben over elementaire begrippen als ruimtebeleving, lichtinval, structuur, functionaliteit, materialiteit... maar ook over het presenteren, de schaal, het intrigeren, de schoonheid. We willen deze elementen in eerste instantie tonen. Eén beeld zegt vaak meer dan een bladzijde lang betoog. Architectuur wil relevant zijn in het sociaal maatschappelijke debat, wil het voortouw nemen. Daarnaast willen architecten ook nog voorbeeldige architectuur maken. Deze publicatie is zowel een manifest als een naslagwerk. De selectie van projecten dient als basis voor een dialoog tussen studenten onderling en tussen docenten en studenten en de buitenwereld. Met deze selectie en prijzen willen we dit aantonen en het belang dat we er aan hechten onderschrijven.

Beste Jan,

Dank voor jouw mail.

Jij toen wachtende op de trein, Sophie ergens in Milaan en ik op mijn berg in Frankrijk...

Ik voel me andermaal zeer vereerd en ontroerd, deze mooie lofzang over architectuur en over mij te mogen lezen, maar hadden we niet afgesproken dat jij het ging hebben over Jo Van den Berghe—de winnaar van de grote kleine prijs eugeen.

Het zou gaan over de ambachtelijkheid in zijn architectuur die zijn oeuvre naar poëtische hoogtepunten stuurt maar tezelfdertijd oorzaak is van zijn onaangepastheid in deze tijd.

'Le Jardinière'—Thierry de Cordier—1989'

"Je n'ai absolument rien à voir avec le vingtième siècle" stelt Thierry De Cordier—schitterend voor een kunstenaar maar blijkbaar niet gepast voor een architect.

Misschien moeten we stellen dat te veel architecten met voorgekauwde oplossingen werken die niet eens door henzelf ontwikkeld werden. Velux, Eternit, Reynaers, Sto... grote fabrikanten leveren de dwg-details erbij—architecten verwijzen ernaar, in het beste geval worden ze in de tekening geplakt.

Een architect die durft afwijken vindt nauwelijks nog aannemers om uit te voeren en dat meestal tegen te hoge kostprijzen—wat dan weer het gevaar oplevert om enkel nog architectuur te maken voor de elite.

Indien niet goed uitgevoerd, komt een gerechtsdeskundige met het verwijt dat afgeweken werd van de voorgekauwde oplossing (echt waar: zelf meegemaakt!).

Misschien moeten we juist zo'n onaangepaste architecten in ons onderwijs willen omdat vooral zij een erg fundamentele visie en inbreng kunnen geven.

Gezien die heerlijke onaangepastheid van hun praktijk, zal deze meestal bescheiden blijven en aldus best combineerbaar met een lesopdracht.

Misschien moeten we stellen dat de school hen niet mag vragen om naast een praktijk én lesgeven ook nog te doctoreren (doctoreren leidt tot een fulltime ambt in de school en een fulltime ambt mag niet gecombineerd worden met een praktijk).

Misschien gaan we nu in de fout met de keuze voor deze laureaat die inmiddels fulltime verbonden is aan de school en/of klagen we juist bovengestelde aan.

Misschien moeten we voor alle duidelijkheid stellen dat Jo Van den Berghe schitterende architectuur gerealiseerd heeft voordat hij fulltime verbonden was aan deze school. En we zijn zeker dat hij het in de toekomst ook niet zal kunnen laten...

Je zeer toegenegen Eugeen

PS 1

Ik heb jouw fijn betoog gelezen maar wil hierbij stellen dat menig lezer zich zal afvragen wie in

godnaam architect Eugeen Liebaut is. Destijds was ik als een soort cult-architect wat gekend, toen jij als architectuurstudent tentoonstellingen of publicaties zag van o.a. de Stichting Architectuurmuseum (S/AM) en in de Singel. Ik ben uiteindelijk, ondanks de realisatie van een paar grotere gebouwen, die eigenzinnige parttime leraar geworden met de onaangepaste praktijk.

PS 2

Ik weet zelf niet meer wanneer ik als leraar begon in Sint Lucas, dit ging ook zeer geleidelijk: eerst in de kunsthumaniora, dan de "binnenhuis"-architectuur... Schrijf maar "vorige eeuw" dat klinkt stoer.

PS 3

Je mag komen zwemmen, maar niet om 3uur 's nachts met gans jouw groot en belangrijke bureau (ik zelf zou het heerlijk gevonden hebben, maar het zwembad ligt juist onder het slaapkamerraam van Tanja...)

PS 4

Ik heb geen "huis" in de Dordogne, maar eerder een soort "cabane" ergens in de Cévennes ("cabane"—wat een heerlijk woord, weliswaar is ze in steen, dat moet hier—die van Le Corbusier was in hout—ik heb geen grond rondom, alleen de weg, die is in gras en is tevens mijn terras met schitterend uitzicht over een immense vallei—dus niet een uitzicht op de zee zoals Le Corbusier, wegens te duur).

COLOFON / COLOPHON

EERSTE UITGAVE
JAAR VAN UITGAVE
2018

HET WETENSCHAPPELIJK
COMITÉ:

Wesley Degreeef
Jan De Vylder
Harold Fallon
Bart Hollanders
Dirk Jaspaert
Sophie Laenen
Eugeen liebaut

HET ONDERSTEUNEND
COMITÉ:

Johannes Berry
Annemie
Demeulemeester
Wim Goes
Bjorn Houttekier
Marc Macken
Yves Malysse
Bruno Peeters
Robin Schaeverbeke

Nele Stragier
Jo Van Den Berghe
Kobe Van Praet
Arnout Van Vaerenbergh
Kris Van Weert

COÖRDINATIE:
Sophie Laenen

AUTEURS:

Job Borgonjon
Kobe De Greef
Aäron De Leeuw
Catherine Denayer
Charlotte Deneve
Timothy Ghysaert
Hendrik Haeyaert
Rieke Vancaeyzeele
Ludwig Vandenbergen
Evelien Van den Bruel
Ellen Van den Eeckhout
Manou Vanden Eynde
Helen Van De Vloet
Anton Parys
Egon Pollers

Wesley Degreeef
Riet Eeckhout
Harold Fallon
Tobias Labarque
Eugeen liebaut
Yves Malysse
Sander Rutgers
Jo Van Den Berghe
Dietlinde Verhaeghe

FOTOGRAFIE:

Johan Cordonnier
voor werk van Manou,
Kobe, Job, Catherine

VERTALING:

Ubiquus

REDACTIE:

Rajesh Heynickx
Het wetenschappelijk
comité

LAYOUT:

We Became Aware:
Valentijn Goethals
ZsaZsa Tuffy

VERANTWOORDELIJKE
UITGEVER:

Dag Boutsen, KU Leuven
Faculteit Architectuur

ISBN: 9789082510874

Wettelijk depot:
D/2018/13.576/1

SPONSORS:

CIVA
Faculteit architectuur

C I.II.III.IV. A
Culture — Architecture

KU LEUVEN